

TĒVYNĒS
SARGAS.

№ 11—12.

1901.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis keimarinis laikraštis.

Gaunamas pas **J. Lapiną** už 50 kap. (Tilsit, Ostpr. Goldschmiedestr. 8) ir pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. (America Scranton, Pa. Theodore Str. 114).

Turinys slėpiamosios (A) dalies.

1. Pravoslavija ir samoderžavija, arba dėlko maskoliai nori mus į pravoslaunus išversti? <i>D. Dumbrė</i>	2
2. Kuomet privalome lietuvišką kalbą vartoti?	11
3. Mūsų raštai	14
1. Sukaktuvės 200 metų išvertimo Šventraščio į lietuvišką kalbą	
2. Litvanica.	
4. Mūsų mokslavietės	16
1. Panemunėlyje. Mokytojo nežmoniškumas. 2. Kvėdarnoje. 3. Žinia apie „Motinėle“. 4. Veviržėnuose. 5. Vėl atgal. 6. Slavikuose	
7. Truskavoje.	
5. Įvairios žinios.	27
1. Ūkiškieji Belgijos rateliai ir dvasiškija. 2. Iš Anykščių. <i>Anykštietis</i> .	
3. — Krakinavos. 4. — Remygalės. <i>Paupys</i> . 5. — Čekiškio <i>Kibirskstėlė</i> .	
6. — Indriejavo. <i>Pyplys</i> . 7. — Debeikių. <i>Mažasai</i> . 8. — Taujėnų. 9. — Raguvos.	
10. — Kuršėnų. <i>Keleivis</i> . 11. — Veviržėnų. <i>Skardinkaktis</i> . 12. — Peterburgo.	
<i>Dausietis</i> . 13. — Padbiržės. 14. Nuo Ariogalos. 15. Iš Vilniaus.	
<i>Mažagėtas</i> . 16. Apie Veviržėnus. 17. Jubiliejaus atbalsiai. <i>Paukštvanagis</i> .	
18. Žydų knygos. 19. Iš Šėtos. 20. — Salų. 21. — Panemunėlio. <i>Vonseckio</i>	
<i>Pusbėrnis</i> . 22. — Krakių. 23. — Slavikų. <i>Jovaras</i> . 24. — Ašmoniškių.	
25. — Seirijų. <i>Brandukas</i> . 26. Dovana Popiežiui.	
6. Ar nereikalinga mums „etnografiška draugystė? <i>D-r. J. Basanavičius</i> . 47	47
7. Atsakymai	49
8. Turinys „T. S.“ 1901 m.	51

Pravoslavija ir samoderžavija, arba dėlko maskoliai nori mus į pravoslaunus išversti?

Žiūrint į maskolių rėdo uolumą, su kuriuo tasai platina pravoslaviją tarp savo paduotųjų, kiekvienam nenoroms puola į galvą klausimas, kam reikalingas tas visas klapatas? nejaugi svietiškam rėdai ištiesų teip labai rūpi dūšių išganymas visų paduotųjų? Bet jei pažvelgsime į praeitį pravoslaunos cerkvės ir arčiaus prisistėbėsime istoriškoms išlygoms, kuriuose kilo dabartinis maskolių ciesorystės rėdas, suprasime, juog svietiška valdžia, platinama pravoslaviją tarp įvairių tautiškų Maskolijos gaivalų, trokšta visųpirmu ant jų savo politišką ištikimybę užtvirtinti, nori įvairius viešpatystės gavalus ant vieno kurpalio perdirbti, kad lengviaus galėtų juos gelžiniais samoderžavijos lunkais sukalti, o pravoslaunų cerkvę tik kaipo įrankį tam tikslui vartoja. — Kas-gi tad yra pravoslavija, iš kur atsirado toks tikėjimas, kurs ne dangaus, bet maskolių karalystę ant žemės platina? Apie tat ketiname šiame straipsnyje pašnekėti.

Pravoslavija yra tai atskalūnystė, kilusi Bažnyčioje iš paveržimo Bažnyčios rėdo rytinėje jos dalyje per svietišką valdžią. Prie to teip liūdno atsitikimo priėjo Rytų Bažnyčia sekančiu keliu: Perkėlus ketvirtame amžiuje (326 m.) Konstantinui Didžiamjam senovės Rymo ciesorystės sostapilę į Rytus, persidalijo ir visa ciesorystė iš atžvilgio į rėdimo būdą į dvi dali. Vakarinėje dalyje dar užsilaike nuo senų senovės palikęs respublikaniškas arba rinktinis rėdymo būdas, pagal kurio Viešpatystės sąnariai buvo liوسي ir lygūs, lygias turėdami tiesas iš savo tarpo rinkti ciesorius aprūpinimui viešpatystės reikalų, kurią turėjo rėdyti su pagalba išrinkto senoto. Toks rėdymo būdas yra teisingas ir geras, iki žmonės lenkia tiesas; bet pradedant sauvalinti, gali pavirsti į anarkiją arba betvarkę, koki ištiesų buvo atsiradusi Ryme, Konstantinui Didžiamjam į ciesorius pastojant. Norėdamas tad išgelbėti savo ciesorystę nuo pražuvimo, perkėlė tasai didis krikščioniškas valdonas savo sostapilę į Rytus, ant Viduržemės marių krašto, į šalį, kurios gyvenimas bėgo suvisu kitaip.

keliais, negu Rymo. Žmonės čę buvo išviso svieto susirinkę išeiviai, be tradicijos, be kultūros, trumpai sakant, išbėgęs nuo politiškios Vakarų betvarkės užtiko Rytuose naujas ciesorius kulturišką betvarkę. Reikėjo tad naujame krašte Rymo kulturą ir apšvietimą įciepyti, o juogiai Konstantinas ciesorius neturėjo parankinių pagelbininkų iš tarpo vietinių gyventojų, turėjo dėlto viens pats pagal savo noro viską surėdyti, pasiėmęs nekurius pagelbininkus iš Rymo, kuriems pavedė rėdą atskirų ciecorystės dalių, bet vien tik pagal augščiausio ciecoriaus įsakymo. Tokiuo būdu naujoje Konstantino ciecorystėje iš pat pradžios atsirado vienvaldystės arba sauvaldystės rėdymo būdas, griežtai priešingas Rymo bendravaldystei arba daugvaldystei. Žinoma, toki vienvaldystė reikalauja, kad valdonas būtų žmogus dievobaimingas ir teisingas, nes kiteip viens pats turėdamas augščiausiają ant savo paduotųjų valdžią galėtų palikti didžiausiu jų skriaudėju ir plėšiku. Ir ištiesų, iki Konstantinas Didisai ir jo įpėdiniai teisingai valdė žmones, neperžengdami teisybės ribų, visa viešpatystė pražydo puikiausiai; žmonės žymiai pašoko apšvietime ir turtuose ir ciecorystė Rytų arba Bizantijos turėjo galę ir įtekmę ant apylinkės. Bet su laiku, kad ciesoriai kaskart daugiau pradėjo sauvaliauti, veizdėdami ant ciecorystės, kaipo ant asabiškios savasties, pradėjo varginti žmones duokla savo dvaro užlaikymui ir aibes visokių činauninkų apmokėjimui, žmonės pradėjo prieš valdžią šiaušties, pakilo maištai, tarp kurių tankiai ir sostai pačių ciesorių turėjo griūti. Devintame amžiuje, ypatinga betvarkė buvo atsiradusi Rytų ciecorystėje; sostas ūjo per rankų rankas. Matydami, ant galo, ciesoriai, juog ū sostas ant menko pamato beužsilaiko, pradėjo kreiptis prie Bažnyčios, maldaudami jos užtarymo, kad savo ant žmonių įtekmę parimtų virstantį į šalį sostą. Bet Bažnyčia šv., kaipo tikra krikščionių motina, negalėjo padėti ciesoriams žmonių varginti, dėlto netik nelenkė ir neužtarė neteisingų ciecorių parėdymų, bet dar subauzdavo juos, drauzdama nuo nežmoniškų su paduotais pasielgimų. Žinoma, teisybės žodžiai netiko išdidėjusiems ciesoriams, kurie, kaipo Leonas Izaurietis, pradėjo save nevien viešpa-

tystės, bet ir Bažnyčios galvą garsintis! Pradėjo tad kurstyti Konstantinopilės patriarką, kad neklausytų Rymo Popiežių, kad nuo jų atsiskirtų, masindami visokiomis svietiškomis gerybėmis, rūpindami vienkart, kad ant patriarkų sosto būt renkami žmonės, jiems prilankęs. Doriškas ištvirkimas, pabaigoje devinto amžiaus apėmęs visas Bizantijos ciesaorystės luomas, pasiekė ir dvasiškiją, kuri, užmiršusi, juog jos karalystė ne šiame sviete yra, buvo tuose laikuose labai širdį palinkusi prie turtų ir šio svieto garbės.

Tokiame liūdname rytų dvasiškijos padėjime lengva buvo ciesaoriui Leonui savo įtekmę apturėti, kad ant Konstantinopilės patriarko sosto tapo išrinktas Pocijus, vyras, gudrus, bet veidmainingas, kurs užsinorėjo įgyti Rytuose tokią galią ir įtekmę, kaip Rymo Popiežius kad turėjo visoje krikščionijoje. Jieškodamas progos nuo Rymo Popiežiaus atsiskirti, pradėjo Pocijus darodinėti, būk Rymo Bažnyčia klaidingai išpažįstanti Dvasią šv. nuo Tėvo ir nuo Sūnaus paeinančią; juog negerai daro Rymo kunigai barzelų nešiodami, pačių nevezdami, arba gavėnioje „alleluija“ negiedodami. Nors mirus savo užtarytojui Leonui ir pats Pocijus nuo sosto nukrito ir mirė ištrėmime (891 m), bet betvarkės nuodai, kuriais jisai užnuodijo Bažnyčios surėdymą, kas kart labjaus platinos Rytų Bažnyčioje, iki ant galo 1054 m. ana suvisu neatsiskyrė nuo visotinės Katalikų Bažnyčios, o nuo šio laiko prasidėjo vergija rytinės cerkvės. (kuri praminė save — pravoslauna t. y. „teisinga“), nes išsiliuosavus iš po tėviškos Kristaus Įpėdinių valdžios pakliuvo nabagė į ciesaorių vergiją, kurie apsigarsino tuojaus „augščiausiai Bažnyčios globėjais ir užtarytojais“ (?), pamušdami visą Bažnyčios rėdą po savo valios, o dvasiškiją perdirbo į savo žemiausius tarnus-činauninkus.

Maskoliai, priėmę krikštą nuo Rytų Bažnyčios 988 m., prigulėdami iš pradžios prie Konstantinopilės patriarko teipo-gi atsiskyrė nuo Rymo Bažnyčios, nors ilgiaus už ją užsilaukė vienybėje su katalikais. Nes tame laike, kad atsirado nelaiminga Rytų atskalūnystė, maskolių kunigaikščiai, kariaudami už Kijavos pirm-

sėdystę, nenorėjo aiškiai šalintis nuo Rymo, vildamies Popiežiaus pagalbos savo reikaluose. Paskui išgriovus (XII amž.) į Maskoliją totoriams, maskolių bažnyčia paliko atskirta ir nuo Konstantinopolės patriarko ir su Rymu vargiai tegalėjo susinešti; bet kad totorių jungas biškį pasilengvino, Maskuvos kunigaikščiui smarkiai anus sumušus 1380 m., tasai pasigavo per tat nemažą garbę ir galią Maskolijoje, o jo įpėdinis Jonas Kolita, turėdamas daug pinigų ir pripirkęs daug žemių nuo subiednėjusių kaimynų, dar labjaus padidino tarp jų savo ištikimybę, dėlto ir Kijavos metropolitas arba arcivyskupas pradėjo glaustis prie Maskuvos kunigaikščio, o Petras metropolitas ir suvisu perkėlė savo sostą į Maskuvą, nes čę ramiai galėjo gyventi, liuosas būdamas nuo totorių, kurie vis dar neramino Kijavos miestą. Gyvendami-gi didžioje Maskuvos kunigaikščio prieglaudoje ir reikalaudami jo globėjimo, rėmė mitropolitai iš visų savo sylų didžiojo kunigaikščio valdžią ir uoliai padėdavo kėsti kunigaikštystės ribas, priverzdami tankiai dvasiškomis bausmėmis kitus kunigaikščius prie paklusnumo Maskuvos viršininkui. Pasigavę šiokią tokią įtekmę ant kunigaikštystės rėdo, jau nė mislyti nebmislijo mitropolitai apie susivienijimą su Rymu, pagaliaus pradėjo ir nuo Konstantinopolės patriarko šalintis, kurie galūtinai nustojo ant maskolių įtekmės, pakliūvę patįs 1453 m. turkų vergijon. Vienok labai apsigavo Maskuvos metropolitai uoliai remdami didžiojo kunigaikščio valdžią. Tiesa, iki maskolių carai reikalavo dvasiškos vyresnybės pagalbos, kad pergalėtų priešus ir ant sosto užsitvirtintų, toliai privengę savo dvasiškos vyresnybės; bet pergalėję savo vidaus priešus ir nusikratę nuo totorių jungo, pradėjo Maskuvos carai saviškai rėdytis, atimdami rėdo liuosybę kuriems-nekuriems miestams ir sumažindami bajorų ir dvasiškijos tiesas. Ypatingai pasididino didžiojo kunigaikščio (Maskuvos) valdžia nuo Jono III, kurs apsi-vedęs su graikų karalaite Sopiya Paleologaite, pradėjo keltis į didystę, kokią turėjo senovės Bizantijos ciesoriai ir pradėjo vadinti save — caru, t. y. augščiausiu neapribotu savo viešpatystės valdonu. Teip elgdamos, turėjo caras susiginčyti su metropolitu arba dvasiška maskolių bažnyčios

galva, kurs turėdams teip-gi nemažą ant bajorų įtekmę ne visuomet norėjo būti paklusnus caro tarnu. Prasadėjo tad nesutikimai tarp viešpatystės ir cerkvės viršininkų; paskutiniai, matydami augančią carų galybę ir jų nogną didystę, pradėjo jieškoti pagalbos vienybėje su bajorais; dėlto septynioliktame amžiuje matome mitropolitus visuomet su bajorais sėbraujant. Bet štai gale XVII amžiaus atsisėdo ant Maskuvos sosto jaunas cariukas Petras Aleksaitis. Buvo tat vaikiną gabus ir vikrus. Pasimokęs keletą metų po Gollandiją ir Vokietiją ir matydamas ten apšvietimo vaisius, ir su visu kitokį, ne kaip savo tėvynėje, rėdą, sugrižęs namo, užsigėdė permąnyti ir savo tėviškės rėdą. Bet čę susitiko su bajorų pasipriešinimu, tarp kurių pirmą vietą užėmė Maskuvos patriarkas. Caras, supykęs, liepė pašalinti patriarką, o į jo vietą paskyrė kolegiją, arba surinkimą nekurių (dvasiškų) vyresniųjų arkiriejų, po priežiūra oberprokuroro, t. y. svietiško caro ministro; o juogiai be jo daleidimo siniodas*) nieko negali pradėti, dėlto ir visa cerkvė tokiuo būdu paliko galūtinai pamušta po svietišką caro valdžią. Pavirto tad maskolių cerkvė į žemiausį caro tarną; jos dvasiškija paliko paprastais caro „činauninkais“; jiems moka algas, išrenka ir išmeta, jei netinka valdžiai. Įtekmę-gi kurią bažnyčia ant žmonių turėjo, sunaudojo carai ant padidinimo savo ištikimybės, įgaudami per pamuštus sau „popus“ valdžią net... ant žmonių sąžinių! Prie to ilgus amžius varžėsi Bizantijos ciesoriai, iki nepadarė Bažnyčioje atskalūnystės ir nors neilgai džiaugėsi, pamušę Bažnyčią po savo valdžią, nes veikiai patįs pakliuvo į turkų vergiją, bet pradėtą darbą užbaigė ir vaisius iš ano susirinko maskolių viešpatystė, kurios caras gali dabar tikrai save vadinti „samoderžavnu“, t. y. vien tik pagal savo noro ciesorystę valdančiu, turėdamas valią netik ant kūno, bet ir ant dūšių savo paduotųjų pravoslaunų. Nes kaip „samoderžavija“ arba patvaldystė yra politišku despotizmu (prispaudimu), teip „pravoslavija“ yra despotizmu tikėjimišku, t. y. paveržimu sąžinės po svietišku

*) taip paliko pramintas arkiriejų surinkimas.

įstatimų. Dėlto drąsiai galime pripažinti, juog „pravoslavija“ yra dabartiniame savo padėjime „samoderžavijos“ įrankis. Be pravoslavijos, kažin, ar ilgai tvyrotų — „samoderžavija“; nes ten, kur visa valdžia pasiremia vien tik ant sylos ir baimės, tur visų pirmu sąžinė tą baimę ir privengimą svietiško valdono nujausti, o to kiekvienas valdonas gal apturėti, pamušęs po savo valdžią tikėjimiškus žmonių jausmus, kaip tat matome Turkijoje, Persijoje ir kituose magometaniškuose kraštuose, kur padišakas yra kartu tikėjimo karalium, o kaip toks, gali jį vartoti vien tik dėl savo valdžios patvirtinimo.

Dabar gal suprasime, dėlko maskolių rėdas teip uoliai stengias platinti pravoslaviją tarp nepravoslaunų savo paduotųjų, o ypatingai tarp katalikų: nori pastot savo užduotį palengvinti ir ištikimybę padidinti. Ištiesų, suvaldyti teip plačią viešpatystę, kaip dabartinė Maskolija, susidedanti iš teip įvairių gaivalų tautišku, esančių įvairiausiose kulturiškose ekonomiškose ir geograpiškose išlygose, reikia begalinės aibės visokių „činauninkų“, caro pasiuntinių, kurie sprandus visų paduotųjų lenktų po caro kojų. Bet ir didžiausis tokių činauninkų skaitlius negalėtų vidaus žmonių jausmų prie cario palenkti, negalėtų jų (proto ir) sąžinės priversti sekti vien tik rėdo ištiestais keliais. Juoties prispaudimas iš viršaus pagimdytų tik didesnį atspirtį iš vidaus. Bet čę tat ir pasirodo didis reikalas „pravoslavijos“, arba oficijališko viešpatystės tikėjimo, kurs padeda rėdai despotizmą platinti net ant sąžinių paduotųjų per dvasišką policiją, t. y. popus; jų užduotis dabartiniame pravoslavijos padėjime ant to perėjo, kad žmonėse vaisinti ne Dievo meilę, bet baimę ir privengimą... caro! Dievas su savo prisakymais pasilieka ant antros vietos, nes maskolių ciesaorystėje tiek teleista pildyti Dievo prisakymus, kiek jie sutinka su caro zokanais!?. Toks prispaudimas prigimtos kiekvienam žmogui sąžinės liuosybės turėjo, žinoma, iškreipti žmonių doriškumą, kurie jieškodami išsiliuosavimo iš po vergijos „kazionos vieros“, skaidosi į įvairias sektas, tankiai suvisu nemorališkas, o augštesnioji luoma virsta į nigilizmą arba į atvirą bedievystę. Matydamas tat rėdas,

iš visų savo išgalių rūpinasi atgaivinti ir užlaikyti pravoslaviją, o ypatingai praplatinti ją tarp katalikų, ne dėlto, kad trokštų juos ant „tikro“ išganymo kelio atvesti, bet kad jų nuomonės pamušti po savo užmanymų. Kad visa maskolių viešpatystė būtų vienos kalbos ir vieno tikėjimo pravoslaviško, bepigū būt carui ją suvaldyti. Bet dabar maskolių pravoslaunų tėra vos apie 70 millionų, o 60 mil. kuone kitų tautų ir tikėjimų. Pirmu tad maskolių rėdo užduočiu yra suvesti visas tautas savo viešpatystės į vieną tikėjimišką kuopą, padaryti iš Maskolijos vieną „tautiškai pravoslaviška bažnyčią,“ t. y. po visus viešpatystės kampus uždėti kanceliarijas „dvasiškos policijos.“ Dėlto nematome maskolių popų nė Kynuose, nė Indijoje, nė Aprikoje, nė Australijoje, kame katalikų misijonoriai kraują ir prakaitą lieja, nes lig ten neturi dar vilties maskoliai nužengti; užtat po Lietuvą, Lenkiją pilni pašaliai pravoslaunų „misijonorių.“ Jų užduotį šiuose kraštuose aiškiai nurodo būdas pravoslavijos platinimo. Ištiesų, kiekvienas gal patėmyti, juog pravoslaviją mūsų krašte netiek popai platina, kiek visokie „obrusiteliai,“ učiteliai, pišoriai uredninkai, pasredninkai, kurie įtaisydami „čainas“ vakaruškas, skaitymus, deda pravoslavijai liptas, įkalbinėdami, būk „pravoslaunas tikėjimas toks-pats esąs, kaip ir katalikų, tiktai kas prisirašo prie „kazienos vieros“ tas, daug pelno gal apturėti, gali palikti uredninku pišoriumi arba kitu valsčiaus „galiūnu“ Ar gi tai nejokingi yra vyliai? Tatai ne dėl dūšios išganymo, bet dėl menkų žemiškų laisvių turėtų katalikai savo tikėjimo atsižadėti! Popų gi darbas yra perdirbti savo aveles į paklusniausius caro tarnus; netiek jie mokina Dievą garbinti, kiek caro privengti ir jo bijotis, ką simboliškai išreiškia išvaizda maskoliškų kanceliarijų: „ikona,“ t. y. Išganytojaus paveikslas, aprūkusoje kertėje pasigužęs, o caro „portraktas,“ ant aiškios vietos kiuksas. Bet ant caro garbės mokslo ir pasibaigia visas pravoslavijos užduotis. Apie praplatinimą tarp žmonių krikščioniško padorumo nēr ką ir šnekėti, nes Rytų Bažnyčia, atsiskyrus nuo visotinės Rymo Bažnyčios, seniai nustojo įtekmės ant žmonių, būdama užmirusi dvasioje svietiškos valdžios

vergyjoje. Užsilaike tik puikios senoviškos apeigos, dvasia gi seniai išgaravo. Galima dabartinę maskolių cerkvę sulyginti su sena, apleista bažnyčia. Senoviška išvaizda, ir puiki architektura traukia prie savęs keleivio akį. Įėjęs į vidų, mato ant sienų Šventųjų paveikslus, pasieniais stovylas ir altorių stulpai tebužsilaike stovi; duobės asloje išklūpotos ir kryžių paveiksiai nudilę ir nubučioti liūdija, juog senovėje Bažnyčios čę būta; bet batų aulai, sukorių maišai, viduryje sukrauti, aiškiai nurodo, juog šventvagiška ranka Dievo namus ant savo reikalų apvertė....

Nors pravoslavija yra užmirusi ir neturi galybės tikro tikėjimo, bet rėdo rankose yra baises įrankis, su kuriuo tasai naikindamas sąžinės liuosybę, platina visur dvasišką vergiją ir veda prie bedievystės ir doriško ištvirkimo. O reikia pripažinti, juog maskolių rėdas išmoko ilgainiui labai mitriai tą įrankį valdyti ir anuo naudotis. Platin-damas samoderžavijos idejų tarp savo paduotųjų, maskolių, rėdas paprastai eina dviejais keliais: ten, kur tikėjimas yra silpnas, o tautiškas supratimas pribrendęs, k. t. vokiečių, latvių, estų ir apskritai liuterių, kurie tikėjimą, taikina prie gyvenimo reikalų, o ne gyvenimą prie tikėjimo, ten, sakau, stačiai rūpinas perkeisti liuterų ant pravoslauno tikėjimo; bet kad neužgauti ir nesuerzinti tautišką jausmą, neužkabinėja stačiai kalbos, bet daleidžia liuturgijų išversti ant vietinių kalbų. Su tomis tautomis, kurios yra karštai prisirišusios prie savo tikėjimo, k. t. su lietuviais, lenkais ir apskritai katalikais, elgiasi suvisu priešingai. Ne naikina atvirai katalikų tikėjimo, ir neverčia per syla į pravoslaviją, bet rūpinas visųpirmu panaikinti tikėjimo įtekme ant žmonių sąžinės, ir suardyti Bažnyčios kat. discipliną arba surėdymą, vaisindami nesutikimus tarp žmonių ir dvasiškijos. Dėlto pravoslavijos organai, k. t. „Moskowsk. Wied“ su savo vaikais „Sviet'u“ ir „Vilensk. Viestnik'u“ bepradau loja, įkalbinėdami katalikams (suprask: augštesnei dvasiškijai), idant nuo Rymo atsiskirtų, išsiliuostų iš Popiežiaus „vergijos“ (?), skaisčiom's varsomis tėpliodami pelną; kuri turėtų vyskupai iš tokios judošystės. Kunigus gi vargina štopais, suvaržo jų darbus, sergėdami kiekvieną jų žingsnį, o iš antros pusės norėtų kaip kiaulės, įlįsti į

katalikų bažnyčias su maskoliška kalba. Žmones gi rupinas rėdas pirmiaus sumaskolinti, t. y. antmesti jiems maskolišką kalbą, masindami prie jos vartojimą per įtaisymą maskoliškų vakaruškų po visokius arbatnamius, mokindami iškalose, o ypatingai gindami lietuvišką spaudą. Spaudos užginimas (suturi) suvaržo lietuviškos kalbos ūgi, nes be raštenybės lietuviška kalba veikia sumištu su maskoliška ir pavirstu į baltgudišką tarmę, kaip tai matome Vilniaus redyboje, o baltgudiškos kalbos maskoliai nebneri atskirti nuo grynai maskoliškos. O juogiai kiekvienas maskolis, pagal viešpatystės įstatymų, negal kitokio tikėjimo išpažinti, kaip pravoslavišką, jei nenori nustoti visų tiesų ir palikti ištremtu „į pustą žemę“, dėlto jei maskoliams pavyktų lietuvius sumaskolinti, tai sykiu antmestu jiems savo pravoslauną tikėjimą. Supraskit čę maskolių gudrybę. Ne varo jie lietuvių katalikų stačiai į pravoslaviją, kad ne pažadinti pasipriešinimo, bet elgiasi su jais, kaip su duonos kepalu, kurio viso negalima praryti, bet suraikius gal lengviai suvalgyti. Nori rėdas mūsų šalį nuo Rymo Popiežiaus atskirti, kad neturėtumime jokio apginėjo ir užtarytojo; paskui žmones nuo kunigų atskirti, kad neturėtų vadovų, o būdami tamsiais iš priežasties spaudos uždraudimo, būriais pultų į maskolių prieglobstį. Dėlto tad lietuvystė yra mūsų dabartiniame pradėjime pirmutinė katalikystės pilė; išgriovus tą, didelis pavojus atsirastų katalikų Bažnyčiai mūsų krašte. Dėlto žadinti tarp lietuvių tautišką skirtingumą vis-tiek yra, kaip ginti katalikų tikėjimą nuo pražuvimo. O tuo tarpu kiek dar yra lietuvių, kurie neturi gėdos maskoliškoms litaroms gromatas rašynėti. Atminkite, lietuviai, juog nuo maskoliškų litarų priėmimo prasidės jūsų vergija lyglaikinė ir amžina prapultis. . .

D. Dumbrelis.

Kuomet privalome lietuvišką kalbą vartoti?

Lietuvoje neberasi daugalio žmonių, kurie nejaustų, juog lietuviška kalba seniaus buvo užmesta, užmiršta, o dabar tai net paniekinta. Lietuviška kalba išvaryta iš mokyklų, iš sūdo įrėdinių, kitur net iš bažnyčių. Spaudinta lietuviška kalba net už nuodėmę skaitoma yra. Kad per ilgą laiką nebuvo kam lietuvišką kalbą augštinti, tai daugumas ir tikrų lietuvių pradėjo ją užmiršti, sakydami: kam ji dera, kad niekur ją negalime vartoti? Skaudus tai lietuvių širdžiai pasakymas ir nevisiškai teisingas: ar gi tai jau niekur negalime su savo kalba kištis? ar gi jau niekur viešuose atsitikimuose negalime vartoti? Netiesa! Nors valdžia tikrai mūsų kalbą suspaudė, tečiau dar daugalyje viešų atsitikimų galime ir privalome vartoti ir jei nevartojame, tai tiesiog kalti esame ir verti papeikimo.

Nesakant jau apie Bažnyčią, kuri nė vienos kalbos neprivalo niekinti, lieka mums namai, lieka susiediški santikiai, kur geras lietuvis rūpinsis vis savo kalba kalbėti, kad ir dešimtį svetimų kalbų mokėtų. Jei nueis pas lenką, ruskį, kalbės jų namų kalba; bet kad sulauks lenko ar rusčio į savo namą, prašys, kad ir jo namų papratimo neniekintų. Jei teip elgsimės, atsiras daug svetimtaučių, mokančių mūsų kalbą, tik nekalbančių, kad mes patį to nereikalaujame; daugumas silpniaus kalbančių geriaus pramoks. Su visiškai nemokančiais jau kitas dalykas, bet ir tie šiek-tiek pramoks, kad matys tam tikrą reikalą. Argi neteisingiaus, kad Lietuvoje pelną turintįs lietuviškai, nors vargiai, su mumis rokuotųs, neg kad mes, svetimtaučiams pelną duodami, liežuvį laužytume, prie atėjūnų, kaip kokie vergai, taikindamies? Teisingai pasakyta: godok pats save, tai ir kits tave godos; bepigu kitam ant tavęs lipti, jei pats apsileidi. Tai viena.

Štai keletą jau metų nuosakiai kariaujame už sugrąžinimą mūsų kalbos į mokyklas, ypač pradines, valstines. Ir mūsų balsas ne išėjo ant vėjo, tai galime matyti, perskleisdami lakštus straipsnių „Mūsų mokslavietės.“ Valstiečiai vis tankiaus atsiliepia: už lietuviškus pinigus reika-

laujame lietuviškos mokyklos, ir neleidimas mokyti valsčių mokyklose lietuviško skaitymo ir rašto yra tai didžiausias suturėjimas apšvietos, pagaliaus ir prasiplatinimo tarp lietuvių rūsios kalbos. Mūsų valdžia tai gerai jau supranta, juog lietuvių i tikėjimą į rūsios mokyklas tada tik teigys, kada paliaus persekioję jų tikėjimą ir kalbą. Jei dar neliaujas, tai vien iš paprasto pas maskolius ir kituose dalykuose neįdrisimo žengti pirmyn arba atgal, jei klaidingai pirma buvo nužengta. Bet vis tai trumpo laiko klausimas, o sutrumpinimas to laiko griežtai priguli nuo mūsų: juo stipriau, primygtinai ir drąsiai į akis sakysime, kodėl mokyklas tik iš prievartos šelpiame ir visur, kur tik galime, nuo šelpimo išsisukame, juo greičiau mus užganėdins, nenorėdami trukdyti apšvietimą. Prašykite, o būs duota. Kai vienas tyli, kitiems nėra ko klausytis. Tai antra.

Dalyke įtraukims lietuviškos kalbos į oficiališkų santikius, rodos, dar nieko nepadaryta. Tame dalyke lietuviai tol atsiliko nuo kitų ne rūsios Maskolijos tautų. Rosijoje ne viena lietuviška kalba atmesta nuo oficiališkų dalykų aptarims, bet visos nerūsios kalbos; o vienok daugybėje dokumentų kiti tautiečiai vartoja savo kalbą, o mes ne. Aiškų dalyką: jei prieš sūdžią stoja žmogus, nemokantis sūdžios kalbos, tai yra tam tikri žmonės, kurie moka persakyti. Jei tas pats nemokantis kiteip žmogus savo žodžius ant rašto išdės, o kits kas sūdžios kalba perrašys, tai ar gi ne vis tas pats? Vekselio, skolos, pirkimo ar pardavimo ženklų sūdžia negali nepripažinti už tokį; jei teisintus nesupratimu, tai-gi turime vertėjus: kaip gyviems žodžiams išversti yra tam tikri prisiekdinti vertikai, teip dokumentams užtvirtinti yra prisiekdinti notarijai. Reikalui atsitikus, kita kalba rašytą dokumentą verčiame į ruską, notarijus patvirtina, juog išversta teisingai, — ir dokumentas turi visą reikalaujamą galybę. Lenkai, latviai, estai, finai, sibiriečiai, kaukaziečiai teip daro, dėlko-gi lietuviai negalėtų teip daryti? Kaip gyvą lietuvišką kalbą vartojame savo tarpe, teip ir rašytą vartokime, kame tik galime, nesibaidydami keblumo su išvertimu: jug gi ne kiekvienas raštas priseina į sūdą nešti. Turėkime viltį,

juog mums pradėjus nuo mažo, mūsų ainiams pavyks ir tuo vertimu nusikratyti ir išreikalauti, kad mūsų kalba rašyti dokumentai tiesiog turėtų reikalaujamą svarbą. Ponas **Augštietis**, kurio užmanymą čę sunaudavome, paduoda sekančius pavyzdžius vartojimo lietuviškos kalbos oficiališkuose dokumentuose.

1) **Skolos laiškas.** 1902 metuose sausio m.^o 20 dieną aš, žemiaus pasirašęs Petras Martyno sūnus Maskolaitis, pasiskolinau nuo Juozapo Adomo sūnaus Lietuvaičio šimtą rublių pinigų be palūkanų ant vienu metų nuo šios dienos. Jeigu aš šitų pinigų neatiduočiau, tai jis, Lietuvaitis, turi tiesą reikalauti, kad prisūdytų jam pagal įstatymų. Petras Martyno sūnus Maskolaitis.

2) **Vekselis.** Birbynė. 1 d. gruodžio m. 1902 m. Vekselis ant 100 rublių. Nuo 1 dienos šio gruodžio m. 1902 metų per du mėnesiu sulyg šitą mano vekselį turiu aš užmokėti Juozapui Adomo sūnui Lietuvaičiui arba kitam, kam jis įsakys, šimtą rublių, kuriuos aš nuo jo pinigais apturėjau. Elijas Mykolo sūnus Perkūnaitis.

3) **Pirkimo žemės laiškas.** 1902 m. vasario m. 10 dieną aš, Petras Maskolaitis, pardaviau Kaziui Daugalaičiui plotą žemės prie Šimtašakių sodžiaus Šiaulių pavieta penkias desentinas pievos, kuri ribojas: šiaurėje su Karolio Pilviečio pieva, pietuose su Kazio Ragainio, vakaruose su Onos Kriaučiūnienės dirva ir rytuose su upe Venta, už penkis šimtus rublių. Šituos pinigus aš, pardavėjas, paėmiau nuo pirkėjo ir šitą pardavimą turiu užtvirtinti sulyg įstatymus ant pirkėjo vardo, kaip tiktai jis to pareikalaus nuo manęs. Visi iškaščiai — pirkėjo. Jeigu aš, pardavėjas, neišpildyčiau šito sutarimo, tai turėčiau atiduoti Kaziui Daugalaičiui gautus nuo jo pinigus penkis šimtus rublių ir bausmės užmokėti tris šimtus rublių. Petras Maskolaitis.

4) **By kokio daikto pirkimo laiškas.** 1902 m. 5 d. aš, žemiaus pasirašęs, pardaviau Juozapui Šernui treigį drigantą pustrečio masto didumo, juodo plauko su žyme „R“ ant dešinės šlaunies už šimtą dvidešimti rublių ir pinigų apturėjau. Antanas Velvelis.

Pabandykime, nors tyčiomis, paduoti tokius dokumentus į pirmąją sūdo vietą; jei atmestų, kad naujas būdas rašymo, kad lietuviškai, šaukkimės į Palatą, paskui į Senatą. Perdėtinius šiteip užrūpinsime lietuviškais dalykais. Prisidėsime prie abelno sujudinimo lietuvių, kaip kai gali, iš visų pusių. Belskime į visas duris, ir atidarys mums, kai išsireiškė Didžiausis mūsų Mokytojas. Jei mūsų kalbą iš viršaus slėgia, rūpinkimės iš apačios atremti. —

Mūsų rastai.

1. Sukaktuvės 200 metų išvertimo šventraščio į lietuvišką kalbą.

Šimet sukako lygiai du šimtu metų nuo išspauzdinimo pirmųjų dviejų Kalviniškų vertimų „Naujojo Sandaro“ į lietuvišką kalbą, nes abudu vertimu pasirodė 1701 m. Karaliaučiuje.

Pirmasis vertimas turėjo šiokią antrašą;

„Naujas Testamentas lietuviszkai su didžiu dabojimu perguldytas ir lietuvininkams tiek karalistes Prūsos, tiek didžioje Lietuvoje, ant iszganimo sudaveditas nuog cziru lietuwiu su prakalba apie perguldimus Szv. Raszto in kalbas kiekvienai giminei prigimtas Bernhardaus von Zanden. Karalaučiuje. 1701“.

Antrasis vertimas, pritaikintas prie dienos apsilvainavimo Pridricho I, Prūsų karaliaus, turėjo antrašą:

„Naujas Testamentas Wieszpaties mūsų Jezaus Kristaus pirma karta lietuviszkoje kalboje ant sakimo maloningiausio karalaus Prusu etc. su didžiu dabojimu pergulditas, o ant garbes Diewu, Traicioje Szv. Wienatijam, žmonems ant iszganitingos naudos iszspaustas. Karalaučiuje. 1701“.

Kadangi pagal protestantų mokslą Šventraštis tai vienatinis tikro tikėjimo šaltinis, teip juog be Šventraščio jie teip-pat negali apseiti, kaip katalikai be maldaknygės, tai jie galėtų drąsiai paduoti prašymą ministru, kad daleistų jiems perspaudzinti lietuviškai nors Naująjį Santarą. Mums regis, kad protestantams negalėtų atsakyti:

jūsų prašymas nepripažintas už išpildžiamą. Karėje už atjieškojimą lietuviškos spaudos protestantai - lietuviai apreiškė labai mažą veiklumą; todėl nepriderėtų jiems praleisti progą, reikėtų pasiskubėti su padavimu prašymo kad ir sekančiuose metuose. —

2. Yra išleista nauja **Mojinė** knygelė pagal lenkišką Smolikausko. Turinys talpingas, kalba gryna, — kur kas vertesnė už Prokopo knygelę, prasčiausiai išleista, be raštženklių; tankiai negalima ten nė prasmės susekti.

3. Buvo išduota ir **Jubiliejinė** knygelė pagal tokią pat, „Przegląd'o“ išduotą, tik su pridėjimu Kauno Vyskupo ir Popiežiaus raštų. Kadangi ten nedaug tetilpo šaip jau pamokymų, tai

4, buvo išduota ant atskiro lapelio „**Reikalingiausieji pamokiniai**, kaip Žemaičių Vyskupystėje šv. Jubiliejaus atleidą pelnyti“.

5. **Helena Pojata** (Pana Skirmuntaitė) antrą kartą išleidė vadovėlį lietuviškosios istorijos, paskirtą lenkiškai jaunūmenei. Vadinas: „Zarys dziejów litewskich“. 1901. 75 kap. su 5 paveikslais: Mindaugio, Gedimino, Algirdo, Vytauto ir Zygmanto Augusto ir 3 žemlapiais.

6. Поржезинский: „Къ исторіи формъ спряженій въ бадгіейскиѣ“ язвскаѣ“. 1,50 rubl.

7. Корниловъ: „Русское дѣло въ Сѣверо-Западномъ краѣ 1901. 1,50 rub. Labai svarbūs dokumentai iš Muravjovo — Koriko laikų. Puikiai išdėtas ten ir klausimas uždraudimo lietuviams spaudos.

8. Spauzdinasi **Baltramaičio**; „Литовская библиография“ antru atveju, beveik dusyk papildyta.

9. **Daušos** „Postilla“ spauzdina Mokslų Akademija.

10. Лаппо: „В. княжество Литовское“ 1 tomas. 780 p. 5 rub. Yra tai tyrinėjimai politiško ir draugijinio Lietuvos surėdymo antroje pusėje XVI amžiaus. Yra gana plačiai išaiškintos ypatingos pažvalgos į Liublino uniją kaip lietuvių, teip ir lenkų, knyga geram lietuviui, su lenkais kovojančiam, labai reikalinga. —

11. „Žinyčios“ Nė 4—5 tilpo šie straipsniai.

- 1, Apie Lietuvių tautos paėjimą, Kun. *Žilinsko*.
- 2, Apie Lietuvos senovę, *Savojo*.
- 3, Moksliskas senų raštų spauzdinimas, *Jurgio ir N.*
- 4, Apie lietuviškuosius Šventraščio vertimus, *A. Jakšto*.
- 5, Dvi valdžios instrukciji apie dabartinę padėjimą katalikystės Bosijoje.
- 6, Lietuvos dainos, *P. B. Savojo ir Mažagėto*.
- 7, Viena mano pažįstama, *P. B.*
- 8, Nusiminimas ir viltis. *Šat. Raganos*.
- 9, Ji, *Uosio*.
- 10, Litvanica, *Mažagėto, kun. Gedimino-Beržonskio, A., J. P.*
- 11, Iš svetimos bibliografijos.
- 12, Lietuviška rašyba, *J., Prof. Jauniaus, Ukiškio*.
- 13, Mūsų dirvonai, *Savojo, Algirdo*.
- 14, Protestai prieš litvomanus.
- 15, Mūsų tėvynainiai, *M. Dagil*.
- 16, Eilės su gaidomis, *Maironio, Dagilėlio, Balandžio, Vaideloto*.

Mūsų mokslavietės.

1. **Panemunėlyje, Zar. p. Mokytojo nežmoniškumas.** Mūsų valstiečiai nieko nežūri, kas dedas valsčių mokyklose, kurias savo kaštu užlaiko. O verta būtų tankiaus apsidairyti, koks ten algą ėma mokytojas, ko ir kaip vaikus mokina, kaip su jais elgias ir tt. Vienur, tai kitur kyla šauksmai ant nedoro mokytojo, bet tuos šauksmus visuomet Mokyklų Direkcija moka numalšinti ir, kam reikia, gerklę užgniaužti. Visųgeriausiai mokyklą pažįsta kunigas, jei kur į mokyklą yra įleidžiamas. Jis visųtankiausia ir atveria žmonių akis ant viso to, kas su vaikas dedas; dar tankiaus patsai pakelia balsą, apgindamas vaikus, prie savo Vyskupo, kurs jau pareikalauja nuo Direkcijos peržiūrėjimo aptariamųjų dalykų; bet tuomet tyrinėjimas pasibaigia ne nukaltinimu kaltųjų, bet . . . apgynėjo — kunigo. Mēs žinome kelioliką atsitikimų, kad kunigai, įdrisę parašyti vyskupui raportą ant mokytojų, be ilgų

ceremonijų buvo nuo mokymimo atstatyti ant visados, kaip „nieblagonadiožni,“ arba į klioštorių sukimšti. Dėlto ir raportų apie mokyklų dalykus vis mažiaus berandas, arba gal vyskupas neleidžia jų toliaus, kad retai ką begirdžiame. Manymimės-gi, kaip galime. Nepadėkime vilties ant kitų: jei patįs neapsiginsime, kiti mūs neapgins.

Štai kas pas mus, Panemunėlyje atsitiko ir kaip išmintingai žmonės padarė. Panemunėlyje yra mokytojas Kreinis, kulvarta, kaip pavardė rodo. Vaikai teip pradėjo ant jo skųstis, kad tėvai, nebetvėrę kantrybės, susirinko ant sueigos ir išskyrė iš savo tarpo keturis vyrus: A. Bitiną, K. Strumskį, J. Dimbą ir J. Bulovą, idant jie, kaip mokyklos globėjai (popiečiteliai), ištirtų dalyką. Ir ištyrė gražius daiktus. Tik skaitykite ir galvokite, ko tai ruskiai su mūsų vaikais neištaiso.

1. Mokytojas Kreinis pernai pareikalavo, kad vaikai į mokyklą vaikščiotų vien tik su raudonais marškiniais, o šįmet — su mėlynais, nes nuo raudonų visi tiesiog atsisakė. Neturtingus berniukus, kurie negalėjo mėlynų marškinių įsitaisyti, visokiu būdu spaudė, persekiojo, pagaliaus ir visiškai į mokyklą nepriėmė, kaip va: Petro Galinio iš Gireišių sodžiaus. Negana to, kad ne kiekvienas gali šitokiuos marškinius nusipirkti, dar nepratęs žiemos laiku peršala ir suserga.

2. Mokytojas Kreinis yra labai staigus: tankiai vaikus dėl mažiausio dalyko klupdo, už ausių suka, kaip va: mokytinį Bimbą iš Azusienių. Pernai, supykęs ant mokytinio Vladislavo Žiaugros ir matydamas, kad už našlaitį nėra kam užtaryti, teip smarkiai jį primušė, kad net danti išmušė. Šįmet, ant to paties supykęs, įsakė, kad kiti mokytiniai jį muštų; bet kad visi mokytiniai atsisakė nekaltą našlaitį mušti, tai jis ėmė ant jų baisiai šaukti, gražoti Sibirija, gelžiniais pančiais ir užleidė ant jo du ruskiu mokytiniau, du broliu Chudskiu, suaugusiu jau bernu. Šituodu, paritusių Žiaugrą ant žemės, ėmė smaugti; Žiaugra, išsisukęs iš jų rankų, išbėgo ant ulyčios; bet Chudskiai ir ten išsivijo ir ėmė mušti; vos tik vyrai iš valsčiaus išgelbėjo jį. Ne tiktai mušė, bet paritę, gražojo

su peiliu papjauti. Išgirde šauksmą, atbėgo valstiečiai Juozapas Sakas iš Maškionių ir Antanas Junokas iš Bernonių pagelbėtu.

3. Tai atsitikus, visi vaikai, išskyrus Chudskius, nuėjo pas staršina skustis. Staršina prižadėjo užtaryti juos prieš Tarpininką. Pagrižus vaikams į mokyklą, Kreinis ėmė vaikus gązdinti visokiomis baisybėmis, kabinėtis prie jų, mušinėti, tai ant kelių klupdyti. Mokytiniui Juozapui Čipui iš Žilių su knyga teip davė per galvą, kad Čipo rankoje buvusi plunksna persprogo ir pirštas susidūrė. Paskui Kreinis ant kiemo užleidė ant Čipo tuos pačius Chudskius, kurie pagavę ėmė smaugti, o mokytojas, ant gonikų stovėdamas, juokės.

4. Mokytojas Kreinis apie Popiežių kalbėdavo su paniekinimu; mokė netikėti į jo „šventumą“, sakydamas: „Jei Rymo Popiežius būtų šventas, tai nebūtų nuo jo atėmę kunigaikštystės.“ Tai girdėjo mokytiniai: Petras Sakas iš Miesteliškių ir daug kitų.

5. Mokytojas Kreinis apie katalikišką dvasiškiją teip vaikams pasakojo: „dėlto kad jūsų kunigai nevedė pačios, tai atsitinka tankiai, kad priėma pravoslaviją, by tik galėtų vesti“ ir vėl: „kunigai, susirinkę, nieko daugiau nedaro, kaip tik girtuokliauja ir kartas graija.“ Apie šv. Komuniją teip mokė: „pas jus Komuniją priėmama neteisingai, tik po vienu paveikslu duonos; o pas pravoslaunus gerai priėmama po paveikslais duonos ir vyno.“

6. Mokytojas Kreinis tankiai kalbėdavos vakarais su tais mokytiniais, kurie pas jį turėjo kvaterą, apie visokius dalykus. Teip, išvydęs pas kurį nors škaplierių, sakydavo: „Ką gi jūs čė ant kaklo skurlį nešiojate; meskite tą, geriaus aš jums duosiu po medalikėlį.“ Viena sykį mokykloje, išvydęs išlindusį iš po marškinių mokinio Stanislovo Tunaičio škaplierių, sakė, kad jis škaplierių visiškai nenešiotų.

Daug yra dar ir kitokių prispaudimų, kuriuos tik rūpestingas tyrinėtojas tegalėtų atrasti. Vaikų tėvai jau skundės į Direkciją ir p. Gubernntoriui. Direkcija atsiuntė Inspektorių, bet gi tasai ne į Panemunėlį atvyko, bet į

Rokiškį; pašaukė mokytoją Kreinį ir ten susitarė pašaukti tik tuos mokytinius, kurie turėjo kvaterą pas jį ir kuriuos Kreinis jau suskubo įbauginti ir cukerkomis nulenkti, kaip tai mokytinį Kalnietį iš Janeliškių, Bareišį iš Radkupių, minavo tuosius Chudskius ir kitus. Sugrižęs iš Rokiškio, Kreinis atvežė staršinai įsakymą naktį 9—10 gruodžio paviestkomis sušaukti mokytinius į mokyklą, bet tik tai tuos, kurie buvo Kreinio pusėje, t. y. buvo jo nulenkti. Bet tėvai ir kitų vaikų gavę žinoti, kad Inspektorius atvyko, ir nešaukiami susirinko į valsčių. Inspektorius atvyko į mokyklą ir pareikalavo ten susirinkti; bet atėję valstiečiai pareikalavo, kad patsai Inspektorius atvyktų į valsčių. Nėra ko daryti: atvykęs, šiurkščiai paklausė susirinkusių, ko-gi jie nuo jo nori, ko čę susirinko. Žmonės ėmė šaukti ir prašyti kito mokytojo į vietą šito. Parodė ir sutaisytą jau prašymą į Tarpininką. Inspektorius šitą prašymą perėmė ir ėmė įkalbinėti, kad tėvai susitaikintų su mokytoju, bet vaikai ėmė šaukti: „neisime į mokyklą, kol tas mokytojas būs! Męs jo bijome!“ Supykęs Inspektorius sušuko: „pošli won, čerti!“ (Eikit šalin, velnaičiai!) ir tėvus ėmė prikalbinėti leisti vaikus, bet tėvai griežtai atsisakė. Inspektoriui išvažiavus, atvyko Isprauninkas ir paliepė staršinai per nevalią vaikus varyti, bet ir tas išsikalbėjo tuo, kad neturi nėjokių pragumų priversti tėvus.

Vis tai ištyrę, panemunėliškiai žadas patįs prašyti Vyskupo, kad užsistotų už jų vaikus ir juos pačius. Nėra žinios, kaip ten dalykai virs. Praktika mokia, kad nė į jų pusę virs: Direkcija su visomis keturiomis užstos neabejotinai kaltą mokytoją, gelbėdama šlovę „rusko mokytojo.“ Bet jūs, lietuviai, išvyskite vieną kartą, kad jums tylėti nebegalima. Vilkkite, kaip mokate, aikštén visokias šunystes mokytojų. Ar gi daleisite, kad už jūsų pinigų žudytų jūsų vaikus ir tyčiotų iš jūsų religijos?? Ko bebūsime verti, kad nemokėsime nė nuo ko atsiginti?? Pasakokite ir kitiems, kaip ruskiai mokytojai net tam budelius iš ruskių laiko, kad tik labjaus įkirėtų nekenčiamiems katalikams.

Klavišis.

2. **Kvėdarnoje**, Ras. p. Policija sukėlė čę bylą už paslaptinį mokymą vaikų, o Ritavo sūdžia nusprendė:

dviem davatkom po 5 rs. bausmės už mokynimą vaikų poterių ir katekizmo, o visiems tėvams, leidžiusiems vaikus poterių pasimokyti — po dvi dieni atsėdėti Rietavo belangėje. Pradžia buvo iš pavydo. Viena piktdavatkė, pavydėdama antrai, kad daugiau vaikų turi, nubėgo pas uredniką ir įskundė. Gal tasai sunies lojimas ir būtų ant vėjo išėjęs, kad tame pat laike vienas iš mokytinių ruskos mokyklos, nieko ten negalėdamas išmokti, buvo tėvų pasiūstas ant keleto dienų prie davatkos, kad bent poterių doriai išmokyti. Mokytojas, sutikęs jį ant miesto, užklausė, dėlko paliovė vaikščiojęs į učilką ir gavo atsakymą: dėlto, kad mokinos dabar poterių prie davatkos. Tada išėjo aikštėn ir anoji skunda, ir teip dar syki žemaičiai už savo tikėjimą bausmę apturėjo ir nukentėjo. Kuomet-gi tam galas būs?

3. Žinia apie „Motinėle“. Viena tauta skiriasi nuo kitos netik kalba, papročiais ir pobūdžiu, bet teip-pat turtingumu ir laipsniu apšvietimo. Jei pasakysiu, pav., kad Anglija stovi civilizacijoje augštai, o Turkija žemai, tai suprask, juog pirmas kraštas turi geras mokyklas pramonė ir pirklystė jame yra labai išsidirbusi, o žmonės apskritai yra apšviesti, miklus ir gerai pasilaikantieji; Turkijoje-gi to visko nėra, arba, jei yra, tai visai mažame laipsnyje. Šalis, kurioje visi mokias skaityti ir rašyti, kurioje rasi daugiausiai mokytų žmonių, kurioje geriausiai būs dirbama žemė ir kurioje žemės turtai mikliausiai būs išnaudojami — tokia šalis vadjisis apšviesčiausia ir labiausiai civilizuota. Dėlto kiekvienas kraštas rūpinasi pirm visko turėti kuodaugiausiai gerų mokyklų. Žinoma, turtinga šalis greičiau ir augščiau kils apšvietime; biedna plėtosis pamažu. Bet geram išnaudojimui tų mažų turtų, kuriuos žemė duoda, daug gelbsti apšvietimas, jei primjisme tiktai Finlandiją arba pietinę Prancuziją.

Mēs, lietuviai, atsiradome ypatingame padėjime. Norime šviestis, bet savų mokyklų neturime; norime pasiskaityti ką naudingą, bet drukas užgintas. Prisieina mokintis patiems rašto, o su lietuviškomis knygomis turime slėptis prieš policiją. Vienok ir teip dar, ačiu Dievui, krutame

šiek tiek ir dar galime pasigirti, juog esame apšviestėsi net už savo prispaudėjus. Atrasime mažai lietuvių, ką nepažintų lietuviško druko ir nebūtų skaitę vienos-kitos knygelės. Teip tatai, slaptas mokinimos ir skaitymas uždraustų valdžios raštų mus dar apšviečia ir kelia augštyn.

Bet kad turėtume kuodaugiausiai gražių dailia lietuviška kalba parašytų knygų, privalome turėti kuodaugiausiai mokytų vyrų, kurie jas rašytų. Iš kur juos imsime?

Tiesa, negalime perdaug skųstis: ir šitose sunkiose sąlygose, kuriose gyvename, atsiranda net pačioje Lietuvoje vienas-kitas, ką nesibijo darbuotis dvasiškam labui savo brolių. Turime Maironius, Vaišgantus ir tt. Bet kiek gabių galvų ir miklių plunksnų nuėjo perniek vienatiniai dėlto, kad stigo pinigų išleidimui jų į mokslus!

Paprastai geri žmonės užrašo pinigus, iš kurių palūkia eina stipendijoms neturtingiems, bet gabiems mokintiniams, prie kokios nors mokyklos. Bet kartais susitveria draugystės šelpimui į mokslą einančios jaunūmenės. Tokios draugystės jieško mitresnio vaikino ne kokioje vienoje mokykloje, bet visur, o suradus, jį šelpia.

Tokia draugystė pas lietuvius atsirado 1900 m. Praminata ji tapo „Motinėle“, nes, kaip gera motina, rūpinasi apie savo vaikus, teip ir ji rūpėsis jaunais lietuviams, trokštančiais mokslo. Ant čarterio*) draugystė nešioja vardą „Lithuanian Catholic Educational Society Motinėle“ — Lietuviška Katalikiška Mokinimo Draugystė Motinėle.

Tai-gi draugystė yra teip sudaryta, kad nė vienas jos sąnarys neturės iš jos sau jokio pelno, — visi sudėti pinigai eis šelpimui besimokinančios lietuviškos jaunūmenės.

Draugystė priima dvejopus sąnarius: garbės ir aktyviškus. Kas susyk dovanoja draugystei didelius pinigus ar šėip augštos vertės daiktus, tas pasilieka garbės sąnariu. Jis gali ateiti ant susirinkimų, šnekėti tenai ir davinėti rodas, bet balsuoti negali. Aktyviškais arba paprastais sąnariais vadinasi tokie, kurie užsimoka paskirtą įžengiamąją mokestį ir paskui kas mėnuo moka paskirtas mokestis. Tų yra tris skyriai:

*) Čarteriu (angliškai: charter) Amerikoje vadinasi dokumentas, kuriuo valdžia pripažėsta draugystę už legališką.

1-o	skyriaus	šarnariai	moka	10 dol.	įženg.	ir	1 dol.	mėnesinės,
2-o	„	„	„	5 „	„	„	50 Cen.	„
3-o	„	„	„	1 „	„	„	25 „	„

Rosijoje doleriai ir centai skaitosi rubliais ir kapeikomis.

Visą tvarką draugystėje veda aktyviški arba paprasti šarnariai.

Draugystės turtas susideda iš **geležinio** arba **nepajudinimo** kapitolo ir **bėgamojo** arba **tekamojo** kapitolo. Pirmas susidaro iš įžengiamųjų mokesčių, antras iš mėnesinių ir aukų arba dovanų. Šitoje valandoje, kad rašome šiuos žodžius, „Motinėle“ turi 212 dol. geležinio kapitolo, kurie yra sudėti bankoje ant 3-io procento, ir 111 dol. 16 centų bėgamame kapitole.

Štai trumpa istorija „Motinėlės“.

Mislių įsteigti draugystę šelpimui besimokinančios lietuviškos jaunūmenės kilo vasarą 1899 m. Bet draugystė užsimezgė ištikrųjų tik sausyje 1900 m. su penkiais šarnariais: kun. J. Žilinsku, M. Šedvydžiu, J. Kaulakiu, V. Matulaičiu ir A. Kaupu. Laikinas komitetas (kun. J. Žilinskas prezidentas, kun. A. Kaupas sekretorius ir kun. M. Šedvydis kasierius) tapo sudarytas tiktai balandyje 1900 m. Ant susirinkimo 23 d. spalio tų pačių metų laikinas komitetas tapo patvirtintas, ir „Motinėle“ pradėjo gyvuoti ištisų. Kovo 21 d. tapo išimtas čarteris, ir draugystė priėmė legališkas formas.

Iš pradžių užmanymas įkurti „Močiutę“ (teip tada buvo vadinama „Motinėle“) buvo priimtas visų partijų su dideliu džiaugsmu. Bet pamažu galvos ataušo. Liberalai ir redikalai ėmė neužsitikėti draugystei nes ją (sakė jie) užmanė kunigai. Paskui pasirodė „Pamatai konstitucijos“, kuriuose norėta įtikti visiems. Tas sukėlė neužsitikėjimą pas visas partijas Prisiėjo mainyti konstituciją. Ant susirinkimo 23 d. spalnio 1900 m. likosi nutarta į skaitlių aktyviškų šarnariu priiminėti tiktai tokius, ką nekariauja prieš katalikišką tikėjimą. Žinoma, priešingai partijai toks pataisymas konstitucijos nepatiko. Iš to išėjo tas, kad prie „Motinėlės“ priguli tiktai kunigai, ir kol mūsų liberalai

nesupras, juog iš „Motinėlės“ nė joks sąnarys, ar jis būs svietiškas ir dvasiškas, neturės jokio **sau** pelno ir juog tokiu būdu nėra jokio skirtumo, ar draugystę valdys svietiški žmonės ar kunigai, — tolai prieš ją būs sėjamas neužsitikėjimas ir būs daromi atkalbinėjimai nuo prigulėjimo prie jos.

Vienok draugystė nepuola ir nekrinta, bet auga ir didinasi. Dabar turi 15 aktyviškų sanarių ir 111 dol. ir 16 centų bėgamojoje kasoje, kuriuos gatava kad ir tuojau atiduoti neturtingam mokintiniui kokio nors Europos universiteto.

Garsas apie „Motinėlę“ pasklydo po svieta labai greitai. Gauname kaskart daugiau laiškų su visokiais užklausimais ir prašymais pašalpos. Daugelis iš šaukiančiąsi pagelbos ištiesų jos verti. Žinome, kad iš jų mūsų tėvynė Lietuva turės naudą. Bet visų sušelpiti negalime: neturime tiek pinigų...

Todėl kviečiame jus, europiečiai į talka. Prisidėkite prie mūsų. Jums teip-pat rūpi tėvynės gerovė, kaip ir mums; rūpėti privalo daugiau, nekaip mums, nes jūs tėvynėje gyvenate, mes-gi skurstame toli, svetimame krašte. Vienok mums rūpi daugiau **jūsų** labas, nekaip mūsų. Todėl šelpiame tuos mokintinius, kurie būs naudingi daugiau jums, nekaip mums. Jūsų tad pačių nauda reikalinga, idant tą darbą, kurį mes svetur pradėjome, jūs tėvynėje būdami, paremtute, praplatintute ir iškeltute į milžinišką pasistengimą **visos tautos** pasigaminti sau kuodaugiausiai mokytų žmonių, kurie jūsų atsilsio valandas gražiais skaitymais saldintų, kaip ūkė vesti, išmokintų, kaip pasikelti turtiškai, doriškai ir protiškai nurodytų.

Pačiame užsimezgime „Motinėlė“ gavo aštuonioliką dolerių nuo europiečių. Buvo tai pelnas iš pardavinėjimo „Tėvynės Sargo“ Amerikoje, kurį dovanojo to laikraščio redakcija, Londono ir Šveicarijos lietuviai prisiuntė beveik aštuonis dolerius. Iš tėvynės nė viena kapeika neįplaukė į „Motinėlės“ kasą.

Rašome už tat šitą atsiliepimą, norėdami jūsų širdis prie aukų sujudinti. Būkite duonūs dėl savo labo. Neuž-

mirškite jaunų lietuvių, trokštančių augštesnio mokslo. Męs ateitį Lietuvos nematome svetur, bet pačioje Lietuvoje; dėlto trokštame, kad pačioje Lietuvoje, ne kitur kur, būtų kuodaugiausiai mokytų lietuvių. Trokšdami jums labo, sutvėrėme „Motinėle“, kurią, tikimės, su atviru delnu paremsite.

Mūsų draugystė jau sušelpė du vaikinui. Šimet apsiomė šelpti du kitu. Abu mokinasi žemdirbystės užrubežyje. Parvažiavę į Lietuvą, juodu būs lietuviams-ūkininkams labai naudingi. Ar gi jūs jūdviejų šelpti nenorėte?

Dievas duos, pamažu galėsimę ir daugiau jaunų vaikinų leisti į mokslą. Bet viskas priguli nuo duosnumo pačių lietuvių. Šaukiame tad į visus Europos lietuvius, ypač turtingesnius: Ankaukite su mumis išvien! Tegul „Motinėle“ gyvuoja netik Amerikoje, bet podraug ir Lietuvoje ir visur, kur tik lietuviai gyvena!...

Prezidentas kun. *J. Kuras*, Forest City, Pa.

Sekretorius kun. *A. Kaupas*, Scranton, Pa.

Kasierius kun. *M. Sedvydis*, Pittston, Pa.

4. **Veviržėnuose**, Ras. p. 2 d. gruodžio m. buvo mūsų mokykloje „magiška liampa“; rodė žmogaus smagenis, vidurius ir tt. Valsčiaus rinktiniam staršina, štrapais baugindamas ir vylingai masindamas, teip įkirėjo, kad, šį kartą atėję, daugiaus nebeisia. *Paukštvanagis.*

5. **Vėl atgal.** Prakilnesniejie rusiškų mokyklų viršininkai, nelyginant, kaip Anglų ir Burų jenerolai, varinėjas į ringi, o jiems matos, kad tolyn žengia. Dešimtį metų atgal mūsų mokyklų žvaigždės prityrė „Gramotą dla litowcew“ esant niekingiausiu pradiniu vadovėliu ir atmetė šalin. Jų vietą užėmė arcyppravoslaviškas Odincowas su savo cerkvelėmis ir stebūklais. Dabar štai, kilus paskalai, juog lyg Naujų Metų daleis mums spauzdinti knygas lietuviškomis literomis, mokyklų perdėtiniai subruzdzo grįžti prie maskolių literų: metė šalin Odincowo cerkves, ir liepė vaikams grįžti prie pusžemaitiškos, pusrūsiškos „Gramotos dla litowcew“. Jau daugalyje vietų Telšių ir Raseinių pavietaų mokytojai įbrukė į vaikų rankas tą šlamštą.

6. **Slavikuose**, Suv. g. yra mokykla, kur sulenkėjęs lietuvys vaikus paikina. Apie tai labai daug negaliu pasakoti, kad kartais neprasitarčiau per daug. Ale kelius ūkininkus viešbutyje girdėjau kalbantis: dar namie tai vaikai pavedęs į žmones, dar ir klauso, ir bijosi; bet kad tik pasimokina pas tą učitelių, tai, tiesiog sakant, į šunes pavirsta: nebeklauso, nebebijo, priešgynaujas, keliu einantį žmogų loja. Nė barimas, nė mušimas nebegelbsti. Daug geriau kad ganytų kiaules, ne ką teip. Liepos mėn. nežinia kas išdaužė vieną tamsią naktį langus to učiteliaus. Žinoma, be reikalo nedaužys; gal užsipelnė. Kaip gal, teip baudžia. Apie jo darlą žemiaus skaityk. *Jovaras.*

7. **Truskavoje**, Pan. p. Nevyksta mokyklą įsteigti. Prie Remygalės valsčiaus priguli tris parakvijos: Remygalės, Truskavos ir Anciškių. Ant vienos valstiečių sueigos pribuvo iš Kauno pradinį mokyklų apžiūrėtojas ir ėmė pamokslą sakyti.

— Žinote, vyreliai, kad dėl jūsų gero aš čę atvykau. Jūsų valsčius didelis, o mokyklą vieną teturite. Tai-gi reikia kad bent antrą Truskavoje įkurtumete. Ar sutariate?

— Ne reikia! Nereikia! Užia visų balsas.

— Žiurėkite, poneliai! — toliaus traukia užveizdėtojas: ar gi jūs neišmanote, kaip tai yra brangus ir reikalingas žmogui apšvietimas? O jūsų valsčiuje apie 800 berniukų mergaičių, kurie reikia mokyti. Ar gi jie gali tilpti vienoj mokykloj? Truskavoje dar gi yra kąsnelis išdinės žemės; tiesa, tai mažai mokyklos pastatymui — reikia, kad jus pridėtumete ir nusprendimą padarytumete. Ar sutinkate?

— Nereikia! Nereikia!

— Atminkite ir tai, vyreliai, juog izdas nuo jūsų kašto nereikalauja, vien tiktai sutikimo; vyresnybė labai duosni yra: duos pinigus ir mišką, tik reikia, kad jūs paprašytumete. Nutarkite prašyti, o atminsite, kaip man dėkavosite, kaip dėkavojo Zarasų pavieta (neatmenu, kokie nusmukkelniai). Nu, ką, poneliai? Ar sutariate?

— Nereikia! Nereikia!

Ir teip nabagas, nieko šiuo kartu neįkalbėjęs, apsisukęs, kaip ant gražto, pro duris išėjo.

Neilgai trukus, tas apžiurna, pasiėmęs Remygalės mokytoją ir rašėja, atvyko į Truskavą, sušaukė jau tik vieną storastystę ir ėmė vėl pamokslą nuo pradžios sakyti. Vyrus net nekantrumas paėmė.

— Matydamas didelį šito krašto vargą per stoką apšvietimo, — pradėjo meilingu balsu apžiurna: matydamas, kaip jums sunku Remygalę pasiekti (10 viorstų), aš sumislijau, juogiai labai reikalinga čionai mokykla. Jug tai dėl jūsų gero. Tik prašau, kad prileistumete kąsnelį žemės prie išdinės. Daugiau nuo jūsų vyresnybė nieko nereikalauja, nė pinigų, nė medžiagos. Ar sutinkate ant šito mano prašymo?

— Nereikia! Nereikia!

— Labai man gailu, juog dar mulkiai tebesate ir nesuprantate savo naudos. Kad jūs mokyklą čionai turėtumete, kokie jūs šviesūs būtumete. Ar jūsų vaikai į kariauną eis, ar šaip jau kur, kaip-gi jie laimingi būs, kad rusiškai mokės! Kaip jums čę nesirūpinti?

— Kas mums iš to mokslo, kad mūsų jaunūmenė, tą ir dar kitą mokyklą baigusi, vis-gi vietos negauna ir nė duonos kąsnio neužsidirba?? — Šaukė vyrai, bet atsakymo nebuvo.

Išvieno pasienio kurie-ne-kurie sušaukė.

— Jei mokysite mus čę lietuviškai, kaip Dievą garbinti, tai visi pasirašysime.

Ponai, išgirdę tokius žodžius, pervertė akis į tą šalį, iš kur balsai ėjo, ir atsakė:

— Šito mėš negalime padaryti. Turite prašyti vyresnybės, augštesnės valdžios, kad jums daleistų lietuviškai mokyti. O dabar šitą pabaigsime reikalą. Kaip-gi vyrai, ar pasirašote?

— Nereikia! Nereikia! sukliko visi, išvydę tikriausiai, juog maskoliai, iškalas jiems bruka nė dėl „jų“ naudos.

Teip rusiškos šviesos nešėjai ir tuo kartu išvažiavo, kaip cigonai nieko nepavogę.

Paupys.

Įvairios žinios.

1. Ūkiškieji Belgijos rateliai ir dvasiškija.

Monsinjovas Dūtrelius (Doutreloux), neapsakomai darbštus Liježo (Liege) Vyskupas ant vienos iš paskutiniųjų sueigų ūkiškosios jo vyskupystės draugijos šitokiuos žodžius ištarė.

„Belgijos Vyskupai jau seniai suprato milžinišką vertybę pakėlimo ir pagerinimo ūkystės ir viso, kas su ja yra sanryšyje per tam tikrą apšvietimą. Dėlto vyskupai nutarė įtaisyti prie katalikiškojo Lovanijaus universiteto augštesnįjį ekonomiškąjį skyrių ir užlaikymą jo ant savęs prisiėmė. Negana to: vyskupai kas met išsiunčia ten po kelis klierikus ant agronomiškojo skyriaus, idant jie paskui, igiję diplomus mokytų agronomų, užimtų vietą profesorių vyskupystės seminarijose, kur mokslas agronomijos yra žymiai pakeltas.

„Rupesčiui mano dvasiškijos visuomet pavezdavau mūsų ūkiškuosius ratelius. Ar gi kunigas, sodžiuje gimęs ir išmokytas tam tikroje augštesnėje mokykloje, nėra visų geriausias platintojas agronomiškų žinių ir pakeltojas žemdirbystės tarp sodiečių? Jo buvimas ir jo įtekmė, tai geriausia gvarancija vienybės ir santaikos.

„Dėl dar geresnio įkalbėjimo mano dvasiškijai, juog toji pasiuntinystė santarvėje eina su pasiuntinyste gero piemens, įvedžiau agronomijos kursą į gamtiškuosius mokslus ant filozofiškojo seminarijos skyriaus.“

Rodos, nėra reikalo kalbėti apie tai, kokius gerus vaisius išduoda toksai dvasiškijos darbavimós, suprantančios drauginę savo pasiuntinystę.

2. Iš Anykščių, Ukm. p. Pradžioje liepos mėn. numirė Anykščių klebonas kun. Ferdinandas Uselis, apysenis jau žmogus, ir tapo palaidotas ten pat. Velionis vertokas gedėjimo, nes nebuvo suvis kunigas — amatninkas, turėjo daug žmoniškų jausmų, nesibodėjo tautiško spindulio, bent nepavydėjo lėtučiams guogeliams (mažiukams) žiburėlio. Anykščiuose ilgai išbuvo. A. a. kun. Uselis Anykščių pinigūde rado tuščią, o rūpestį nemažą: angštą bažnyčią,

seniai jau nebetalpinančią daugumo savo ateivių ir raginančią triusop. Ir ėmė rūpintis apie erdvinimą jos; senąjį rūmą suardęs, pradėjo krauti ruimesnį, bet neišgalėjo baigti dėl stokos ištekiaus; susisielėjo ir tai silpną jo sveikatą pa-baigė. Vis-gi anykštiečiai neužmirš ramaus ir glaudaus savo kunigo, kurs ne dėl savęs gyveno. Amžiną atilsį! —

Anykštiečiams dar reikalingesnis dvasiškas rūmas, toksai, kurio nėjokia valdžia negalėtų suardyti, tai — krikščioniškai-tautiškas susipratimas ir kilimas. Čę dar daug tebėra dailrėdžių abiejos lyties, kurie nesidrovi sypstotis, pamatę meldžiantis ant lietuviškų knygų, gal dėlto. kad jos išduotos be Varšavos policijos, *Anykštietis.*

3. **Iš Krakinos,** Pan. p. P. Gvaizdikas mums rašo, ale ne visai aiškiai, juog į vieną sodžių atsilankęs kaž-koks žmogus su magiška liampa, sakydamos studentu esąs. Apsistojęs pas vieną ūkininką, kviesdavęs apylinkės žmones ir, imdamas po 5 kap., rodydavęs paveikslėlius. Išeidamas-gi išsinešęs šilkinę skarelę ir apnešiotas kelnes. Męs negalime atspėti, kas tai buvo. Netikime ir į tas pavogtas senas kelnes. Ale vis-gi su nepažįstamais atėjūnais reikia atsargiai elgtis: o ką, jei koks šnipukas atsibaldys?

4. **Iš Remygalės,** Pan. p. Ant šįmetinės visuotinės valsčiaus sueigos, sprendžiant nutarimą apie metinius iš-kaščius, apsireiškė didis neprilankumas rinkinų savo „ponams:“ visiems valsčiaus tarnams primygtinai reikalavo sumažinimo algos, raštininkui net ant 100 rs. Ale jiems mažinant pišorius vis rašė tas pačias algas, dar baugin-damas, kad būs nukaltinti, jei senuosius parėdymus naikins. Yra, rodos, parėdymas, juog kelti algą susirinkimas gali, bet numušti negali. Tik dėlko gi mokytojui sanpylį panai-kinti pišorius sutiko ir užrašė, kaip vyrai geidė? Pišoriui sutaisyta „prigovorą“ — vyrų nusprendimą visiems girdžiant perskaičius, vyrai išgirdo daug neteip esą užrašyta, kaip spręsta; jau buvo pradėję baustis nepasirašyt, bet išvarginti lyg pusiaunakčių, lekė namo. Dar keletas rinkikų buvo užmanę katalikišką selskos kryžių atnaujinti, bet pišorius tuoj pro duris išspūdino, o kiti pasakė kam čę reikia puikaus, nors dabartinis prastesnis yra už tuos, kuriuos kampininkų

trobose matome ir dar su nulaužta ranka. Vyrai išsiskirstę
 vėl turėjo atgal susispiesti, nes atvyko mokyklų apžiūrėtojas.
 ▲pie tai žiūrėk augščiau. *Paupys.*

5. Iš Cekiškio, Kauno p. Kad pirmą kartą išvydau
 Dubisos krantus, netikėtai išstariau su garsum mūsų dainium:

Malonios ir puikios pakalnės Dubisos,
 Išpintos vainikais margai.
 Šalis atminimų, kur pajautos visos
 Malonios, kaip girių balsai...

Kaip užžavėtas, irėmiau akis į kriaušes, jievų, laukinių
 obelių ir kitų medelių žiedais apsaugstytas; į berželius ir
 jievas, nulenkusias savo šakas ant vandens, kuriame, kaip
 būdrodyje atsimuša abudu augštu krantu. Tol stebėjau,
 kol vaidintuvė nesuklydo ir mano minčių neperkėlė prie
 kitados čę buvusios Žinyčios, prie kurios Vaideliotai
 bekankliuodami Praamžiui ant garbės, barstė gintarą ant
 aukuro, o Vaideliotės, rūtomis apsivainikavusios, dainas
 dainuodamos, garbės vainikus Lietuvos karžygiams pynė.
 Ramią regyklą staigiai pakeitė kariškas kruvinas sumišimas:
 šarvuoti žmonės; lietuviai ir kryžioikai gainiojas po
 Dubisos pakraščius... Vaideliotai baimingai griebia šventą
 Žinyčios ugnį ir į krašto gilumą traukias... Saldu ir
 liūdna...

Po įtekme tų atminimų nutariau, juog padubisio
 žmonės, kaip senovės karžygių ainiai, dar geriaus supranta
 šventą Dubisos šneką apie senovinę Lietuvos šlovę.
 Kaip-gi karčiai užsiviliau, pažinęs Dubisos vaikus-Cekiš-
 kiečius. Prasčioikai-mužiukai nieko nežino apie savo
 bočius; jaunūmenė ir-gi nesusirenka šventomis dienomis
 pasidžiaugtų Dubisos gražybėmis ir ją apdainuotų dulciomis
 dainomis. Jai labiaus patinka lyg vakarų po miestelį
 žioplinėti, o vakarais, armonikai plerpiant, pasukti ir
 palamdyti mergas. Augštesnių jausmų nėra, o priežastis—
 šviesos stoka. Pusė jaunūmenės nemoka skaityti, ir kurie
 „moka“, daugiau „atmintinai“ kokias litanijas skaito;
 laikraščio nė su žiburiu nerasi. Kuo-gi nuslėgs žemuosius
 savo geidulius? Nesant iškalų, kad bent kunigai ragintų
 išmintingai mokyti vaikus ant knygu, nes jų širdis knygelė

žymiai taiso. Išgirdę Maironį ar Vienužį, matomai susigriaudena, širdis pradžiunga, negali atsigerėti šaldžiais dainos žodžiais, už kits kito mokinas ir senus pelenus nuo širdies žarijų pučia. Dainos didelę turi galybę pajudinimo prakilnių jausmų, tėvynės meilės; žymiai žmogų doriškai pakelia.

Apart prasčiokų yra čę keletas turtingesnių šeimynų, kurios, nors priguli prie valsčiaus, vienok rūpinas pamėgdžioti bajorus, visųpirmu išsižadėjime savo tėvų kalbos. Maironio kalbą čę užstoja lenkiškai-lietuviškas mišinys. Tie tikriejie lietuvių atskalūnai su lietuviais nenori nė susieiti, su prasčiokais nesidraugauja, bet vis prie bajorų glaudžias ir jų senovinės puikybės šešėliu guobias.

Šitie susilenkavę lietuviai nedaugiaus apie savo krašto praeigą teismano už prasčiokus. Geram žmogui čę atsižadus, dar galėtų įpūsti lietuvišką dvasią bent į jų vaikus.

Valstiečiai-sodiečiai mažne visi išsiskirstė žemes į 3—5 dalis ir gyvena baisiai vargingai. Tamsiai gyvendami, tėvai nesugebėjo suteikti vaikams šioki-tokį amatą į rankas, o pamėgimas degtinės neleidė padaryti šioki-tokį pinigų išteklių žemės kitur nupirkimui. Negalėdami pramisti, keliauja į Angliją, nes lyg Amerikos nukeliauti neįstengia, ir į Rusijos miestus. Mergaitės ir gi plaukia į miestus: Kauną, Riją, kur greičiaus prie bajoraičių prilygti gali pasirėdymu ir liuosėniu pragyvenimu. Čekiškio mergaitės prieg to yra gana veislingos: tankiai susigauna dvynus...

Antroji čekiškėčių luoma — tai smulki okolicų bajorėliai. Jų okolicos nėkuo nesiskiria nuo paprastų sodžių, trobos supuvusios, stogai prakiurę: . . . okolicos matė blogus metus: bajorėliams, papratusiems dykiniuoti, pritrūko pragumų gyvenimams taisyti. Kalba jų lenkiškai-lietuviška; žodžius baigia ant **uk**: tatuk, braciuk, czarniuk . . . jėstem bywszy ir tt. Bajorai nedraugaujas su valstiečiais, kurie dėl jų, tiesą pasakius, nėr peršvelnų; iš senovės jie mėgsta pašunuodeguoti — prisimalonėti prie ponų ir kunigų, kurie juo supranta bajorišką jų mandagumą, apsireiškiantį didesniame kraipymes.

Didžbajorių yra keletas; bet visi jie, išskiriant p. Mikuckį, užstatę į banką tėvų palikimus, sunkiai neša

gyvenimo našta, užsirūpinę save skolomis. Jie stačiai nors ir gėdžias prieštarauti lietuvių apšvietimui ir prisipažįsta lietuviiais esą, tečiaus yra didžiausi lenkystės platintojai, kalbėdami su visais tarnais vien tiktai lenkiškai. Patįs lietuvius gadina ir dar-gi pyksta ant jų, kad jie moka šaukti: „dawaj darogu.“ Jei visi jų kalbą niekina, tai jau vis-tiek, iš kurios svetimos pasigriebia, by tik nesavo būtų; kada gi lietuvių sulenkinti neįstengs, tai lenkindami tik prie maskolystės pastums. Teip ir yra. Bet bajorai pirmiaus sugudėjo, tai lengva pamatyti; lietuviai tik paskui seka.

Didžbajoriams darbininkas lyg šiol tebera — darbo mašina; apšvietos jiems, darbininkams, nereikia, ir ką turią, tai pėr daug esą. Nuo jų Lietuva nieko negali laukti. Jei prakilnesnis iš jų atsiranda, tai visą savo energiją sunaudoja ant medžiagiškų dalykų, ant padidinimo „savo“ gerovės ir sugražinimo senovinės namų „šlovės“ — suprask: turtingesnio gyvenimo. Svajotojus apie tautiškus idealus jie vadina — Don Kiszotais.

Iš visų jų vieną tegalime nurodyti užtėmytiną dvarponį, p. M. Podbereskį, gyvenantį tikrai inteligentiškai, ką jam daleidžia padaryti ir atsitraukimas nuo ūkės. Nebejaunas metais, jis vis jaunas širdimi. Plačios mislies, plačios širdies, tikras idealistas, kokių tarp augančios kartos nesimato; be jokio tautiško keršto, garsus žadintojas mislies apie visuotinę ramybę; ant ramybės kongreso Paryžiuje turėjo labai gražiai priimtą prokalbą, Antrą sykį ant kongreso visus pertikrino, juog Popiežiui, kaipo visų krikščionių tėvui, priguli žymi vieta Hagos konferencijoje. Priguli prie įvairių ūkiškų draugysčių. Žodžiu sakant, p. Podbereskio gyvenimas teip darbais šakotas, kad mishjame ypatingai apie jį pašnekėti.

Kibirkštėlė.

6. Iš Indriejavo, Ras. p. Į Indriejavą atkėlė naują uredniką, Noak'ą, vokietį, kaip pavardė rodo, nes ir rusiškai menkai temoka. Tasai „ponas“, matyt, prisigėręs dvasios vakarinių savo sanbrolių, kulturnešių, nuo pat pradžios pradėjo žemaičius kutravoti. Suvadinęs šimtininkus ir dešimtininkus, žūdė juos po kelias adynas, mokydamas,

kaip reikia pasitikti ir pagarbinti viršininkus: nuo gubernatoriaus lyg... uredninko. Indriejaviškiai iš pradžios nėra kaip negalėjo suprasti, dėlto „pons“ uredninkas teip daug „klapatijas“, kuldamas savo ir anų galvas su nereikalingu mokslu. Bet pats „ponas“ neužilgo kaž-kam išsitarė — galiąs, ant galo, policiją nuo mokslo atleisti, jei pristatys jam po pūrą avižų ir po vežimą šieno. Tuokart visi suprato, koks tai paukštis. — Važinėdamas po sodžius su „kazionais“ reikalais, Noaks visur skelbė, koks jis geras esąs žmogus: savo amžiuje dar neužgavęs, nors 15 metų žandoriu buvęs, nė vieno žemaičio už žemaitiškas knygas, nors kartais razdavęs jų cielus klebias. Čę vėl negalėjo atsistebėti indriejaviškiai, iš kur toks atvirumas pas policijantą. Tuojaus ir tai aikštėn išėjo. Atvažiavęs vieną sykį į Ablingos sodžių prie Razučio ir teradęs namie vieną gaspadinę, išrodijo aną iš triobos, kad pataisytų arbatą, o kad toji išėjo, „svečias“ pradėjo po postalčius ir lentynas graibyti ir sugriebė Kalendorių ir Jubiliejinę knygelę. Nieko daugiau neblaukdamas, parbėgo namo ir viską pranešė asesoriui, kurs pavadinęs „kaltininką“ į miestelį, sustatė ant jo „protokolą“. Bet neužilgo Dievas nubaudė Noaką už jo šūnystę. Vieną naktį prisigėręs, sumušė panaktinę be jokios kaltybės, vien tiktai už tą, kad nenorėjo klausytis jo „mylavimų. Sumuštoji padavė skundą prie isprauninko. Išsipagiriojęs, Noaks suprato pats įlindęs į varžą, pradėjo siuntinėti šimtininką, norėdamas susitaikinti su savo priešininke, ir tai, kaip moteriškai neužteko ištvėrimo iki galui: ėmė ir susitaikino... už 1 vieną rublį o „pons“ paliko Indriejave toliaus kutravoti žemaičius; vėl sau važinėjas po sodžius, uostydamas, bene ras kame prikabos, ir dešimtininkų neliaujas žūdęs, reikalaudamas avižų ir dobilų savo arkliui. Indriejaviškiai kenčia, dantis sukandę. — Pas mus visuomet teip yra: brolis su broliu tai provosis dėl menkiausių niekų, tampysis po visus sūdus, tarsi tyčiomis norėdami pasigirti prieš ruskius savo šūnystėmis; tuotarpu toks uredninkas, pišorėlis, mučytelius arba kits maskolpalaikis tai gali pasižabojęs jodinėti ant mūsų sprando, kiek tiktai nori, ir niekas neįdrįsta nusikratyti ta našta.

Pyplys.

7. **Iš Debeikių**, Ukm. p. Vedant siaurąjį geležinkelį pro Anykščius, tapo labai sužeistas vienas jaunas darbininkas, kurs neužilgo ir pasimirė. Mirusiojo tėvas iš Čekonių sodžiaus per sūdą pareikalavo, kad kelio draugystė atlygintų jam už sūnų, kurio pirm laiko nustojo. Ši rudenį jis gavo žinoti, juog jam prisūdyta 1,200 rub. nuo „podriadčiko“, pas kurį sūnus dirbo. Kartu buvo jam pranešta, kad važiuodamas pinigų atsiimtų, pasiimtų iš valsčiaus paliūdjimą. Kada tasai žmogelis atėjo į valsčių, „musų ponai“: staršina ir pišorius pareikalavo už teip didelę „turbaciją“ 300 rub. Žmogus jiems nedavė, gal dėlto, kad neturėjo, bet gi ir paliūdjimo negavo. Kiti jam patarė kreiptis prie tarpininko, kurs esąs geras žmogus. Nuėjęs pas tarpininko tarną, jis viską išpasakojo, pažadėdamas tarpininkui 15 rub, jei pagelbės. Tarpininkas, tai girdėdamas iš kito kambario, žmogų pasišaukė, labai šiurkščiai išbarė už tuos 15 rub. kyšio. Tame tarpe atvyko pas tarpininką vienas iš tų „ponų“ — staršina Jonas Šakarvis. Tarpininkas liepė tarnui atnešti žvyro, papilti ant aslos ir paklupdyti staršiną, o paštoriui liepė lėkti ir parveždinti antrąjį „poną“ ir abudu suklupdęs pralaikė 4 adynas, sakydamas gerą pamokslą ir gązdindamas atstatymu nuo vietos. Čekoniškis paliūdjimą gavo veltui. — Tarpininką žmonės giria kaipo gerą ir priėmanti skundas ir prašymus stačiai žodžiais. Jis, pasiskundžius dviem bobelėm, atstatė be laiko, ir Alotų staršiną Mierkį. Šakarvis esąs visai kvailas žmogus; kiauras dienas karčia moje su žmonėmis dainuojąs. Kam gi jį laikyti?

Mažasai.

8. **Iš Taujienų**, Ukm, p. Šito miestelio apylinkėje girdėjau skaitlingą jaunimą lietuvių kareiviškas gudų dainas bedainuojant. Buvo tai rodos, naktyganiai. Labai gražu! kur kas gražiaus, neg lietuviškai! Argi netiesa, taujieniškiai?

9. **Iš Raguvos**, Uk. p. Čę yra vaistinyčia, o gydytojo nėra. Jis čę labai reikalingas. Pirmiau čę buvusiam labai sekės, bet išvažiavo, gavęs geresnę tarnystę prie kokios ten dirbtuvės.

10. Iš Kuršėnų, Šiaul. p. Čę ir gi reikalingas antras gydytojas, nes vienas netvirtos sveikatos neapgali. Čę turėtų labai gerą pelną, gal geresnį, neg kame nors Rosijoje. *Keleivis.*

11. Iš Veviržėnų, Ras. p. Kaip girdėjau, čę ir kituose aplinkiniuose miesteliuose, pradėjo naują grajų žmonės grajiti. Aną vadina žmonės iš gudiško „talon“. Talon'as yra mažutis lakštelis, kurį žmonės perka ar iš Petropilės (kur tas grajus prasidėjo), ar nuo savo pažįstamų ir draugų. Prekis talon'o — 60 kap. Nusipirkęs jį, reik siųsti į Petropilį pridodant 3,60 kap. Iš ten parsiončia tam, kuris pinigų nusiuntė, 6 tokius pat talon'us, kuriuos reik išpardavoti žmonėms po 60 kap. Pinigai jam, paliekt. Tie 6 žmonės, kurie pirkė talon'us, pasidaro nekaip vergais to, nuo kurio pirkė. Visi jie tur jam sudėti po 3,60 k. Tie tai pinigai duod visą pelną. Žinoma, atimti reik iškaščius. Teip grajus ir baigias. Kiti-gi vadinami paikesniais truputį kiteip graija. Perk talon'ą. Siunčia jį ir 3,60 k. į Petropilę su nekuriomis išlygomis. Iš ten gaun 6 talon'us ir apgarsinimą iš krautuvės ponios Antonowos, kuri tą grajų valdo; teipo-gi koki-ten raštuką, ant kurio surašęs vardus ir pavardes savo vergų reik nusiųsti atgal į sostapilę su pažymėjimu ant to apgarsinimo kokių daiktų reikalauji iš krautuvės. Tuomet parsiončia tuos daiktus, kuriuos pažymėjai viso labo už 20 rub. Ant apgarsinimo skelb niekus. Teip išmokiau jums naudingą grajų grajiti. Bet dabar pažiūrėkim, kokią naudą atneša mums. Pas mus, brolius lietuvius, seniai jau vargina grajai: kartas, šikšnelė, pipirėlis, neseniai atsiradęs žiedų grajus ir, kaip žmonės kitą vadina, „Judošiaus maišelis“, nes reikia iš maišelio kokius ten numerus traukti. Ak Dieve, tos kartos plikina nemažai žmonių! Dabar-gi tas nelaimingas talon'as dar labiau nuplikįs, jei neperstos žmonės grajiti.

Kad žmonės žinotų, kaip skriaudžia ta ponia, už tiesa, pamislyt ant jos nenorėtų, bet kalnus kūlių (akmenų) ant jos galvos siųstų. Je, ta prakeikta sėkla, kad būt ant svieto neužgimus; nekaip dabar mus skriausti, nes ir be

to jau mes esam paskujieji beturtėliai ant visos pasaulės, o ji dar drįst nuo mūsų vargdienių plėsti iš burnos paskujį kašni, nori mus plikus padaryti. Žodžiu sakant, nori ji mus su kūnu ir dūšia praryti. Ir teisybė, ji išplėšia nuo mūsų naudą, padarys mumis beturtėliais. O kur-gi mes dingsime be naudos, be pinigų? Žinot jau patįs, juog mūsų padėjimas Rosijos viešpatystėje yra kuosunkiausias iš visų kitų tautų, gyvenančių Rosijoje. Kol nepakiši po kelis šimtus kožnam šunlupiui, tol nieko negausi. O kas tada būs, kad mes paliksime be naudos, be pinigų? Kurie teip biauriai dirbdami parsiduoda save ir kitus gerus tarnus to krašto varo į ubagystės vargą. Per išplėšimą turtų viskas pabrings, o neturtingieji iš jų rankos turės badą kentėti. Veizint, ant tokio žmogaus, kuris teip daro, ašaros trykšt, o kad steigies ji perkalbėti, tai ir kūlis veikiaus nuo tavo žodžių sutirptų, nekaip jis duosis tau perkalbėti. Dėl vien to mažne neb'noriu eiti į miestelį, kad tik teip baisiai širdis neskaudėtų, matant ir ten ir čę su tuomi besibovjant. BroLIAI! BroLIAI! paliaukėt dirbti tą pražuvingą darbą visai mūsų tautai!

Dar noriu pamokyti jums, kad mažintumet skriaudą ir kad veikiaus pabaigtumet tą darbą. Prašykit, kad jums daiktus ta poni siųstų iš savo krautuvės; nors už 10 rub. ana jums parsisųs, būs daug geriaus, negu gyvą skatiką plėsti nuo savųjų. Išrokuokyt patįs, jei ana gaus 3,60 kap., o turės kožnam tavorą išsiųsti nors už 10 rub., tai už kelių nedelių ji kris ant bankruto su savo visa gudrybe. Teip darydami ją nukelnėsite! Žinau, juog mano balsą mažai kas teisgirs iš tų, kuriems aš leidu; anaip tol tie, kurie suvisu nekalti tame dalyke. Dėlto, BroLIAI-artojai! jų perspėkit piktai darančius, jų žodis tetrupina širdis tų be sąžinės be smagenių. Jei gerai yra jums tasai darbas, klaidės ištaisęs, tespaudzint „Sargas“. *Skardinkaktis.*

12. Iš Peterburgo. 10 birželio š. m. šv. Katrinos bažnyčioje vyskupui Bol. Klopotovskui, popiežiaus paskirtam Mohilevos (Peterburgo) vyskupu ir visų Rosijos šalių metropolitui, tapo uždėtas palium's ir atliktos apeigos suteikimo jam metropolitiskų tiesų. 17gi birželio toje-pat

bažnyčioje tapo išventintas į Plocko vyskupas kun. Šenbek (vieton maskolių išguito vyskupo Symon'o, dabar gyvenančio Odesoje).

Ant šventinimo į vyskupas buvo kviestas Seinų vyskupas Ant. Baranauckas. Jam atvažiavus, visi Peterburgo lietuviai subruzd, ėjo jo ant vagzalo patiktų ir palydėtų. Buvo net pas jį nuėjusi lietuvių deputacija prašyti, kad jisai pasirūpintų apie spaudą lietuviams. Deputaciją vyskupas maloniai priėmė. Kas link spaudos, tai vyskupas pasakęs, kad jau važinėjęs jisai pas Varšavos general-gubernatorių Čertkov, kuriam jisai (Baran.) išdėjęs reikalingumą lietuviams spaudos. Čertkov ant Baranauckio išreiškimo atsakęs, kad jisai (Čertkov) nieko neturiąs prieš leidimą lietuviams spaudos lotinišku šriftu ir, kiek galima būsią, prisidėsiąs prie spėresnio to klausimo išrišimo.

Teko nuo vieno augšto žmogaus, arti stovinčio prie išrišimo lietuviškojo klausimo, išgirsti patvirtinimą Varšavos nepriešingumo dalyke lietuviškos spaudos daleidimo. Tasai vyras tvirtina, kad Peterburge lietuviškos spaudos klausimas neužklūsiąs; jisai mano, kad rudeninėj' „gosudarstvennago sovieta“ sesijoje šisai klausimas galūtinau išsiriš ant lietuvių naudos.

Vilniaus general-gubernatorius, lietuvių nevydonas, pasimirė, dabar nebebūs kam iš Vilniaus aprinkio trukdyt lietuviškojo klausimo. Manoma yra, kad ir iš Vilniaus didelio prieštaravimo nebūs. Kaip teko patirti, Kauno gubernatorius nėra priešingas leidimui liet. spaudos; tūlas tvirtina, jis net patsai pritarisiąs sugražėnimui.

Rudenį galime tikėtis spaudos. Kad geriaus užtikrinti spaudos sugražėnimą, duckime valdžiai kuodaugiausia prašymų ir visur, kur tik galima, reikalaukime spaudos. Tylėsi, visi pešios!

Žiegas.

— Teko patirti, kad „Lietuviškoji susišėlpimo bendrovė“, norėdama apskelbti konkursą ant parašymo dramatiškų veikalų,*⁾ kuriuos minėtoji bendrovė galėtų statyti ant lietuviškos Peterburgo scenos, padavusi konkurso sąlygas,

^{*)} Kad bendrovė konkursą skelbia, liūdija „atskaita jos darbų už 1900 metus“, atspausa pabaigoje birželio mėn. (žiur. atskaitos pusb. 9)

rusiškai surašytas cenzūros komitetan, idant jas cenzura paleistų atspauzdinti, o jau bendrovė atspaudintas praplatysianti žinias apie skelbiamąjį konkursą po Lietuvos intelligenciją. Cencūros komitetas atrado, kad tai esą ne jos galėje. Bendrovės prašymą su konkurso sąlygomis perdavė į „glavnoje upravlenije po dielam pečati;“ ten rado, kad jie ir gi negalią daleisti. „Glavnoje upravlenije po dielam pečati“ perdavė tą prašymą į Vidaus Dalykų Ministeriją-ūkiškan departamentan, sakydama, Ministerija daleidė įkurti bendrovę, gal jinai daleis ir konkursą. Bet kaip girdėti, ūkiškasis Vidaus Dalykų Ministerijos departamentas radęs, kad ir gi ne jų galėje; sako, iš čė pereis į „ministrų susirinkimą.“

Matyt, valdžia bijosi lietuviams daleisti apgarsinti konkursą, nežinodama, kuo čė kvėpti (sako zarasiškiai — vieton kvėpia), bijo, kad lietuviai jos neapmautų. Čė visai ne eina nė apie kokią valdžios apmovimą. Bendrovei trūksta scenai dramatiškų veikalų, todėl jinai, kitokiu būdu negalėdama gauti tų veikalų, priversta yra skelbti konkursą. Valdžia, trukdydama konkursą, daro nemažą bendrovės finansuose pragaištį, nesa vakarai bendrovei atneša didži- ausį pelną.

Iš „Lietuviškosios susišelpimo bendrovės“ atskaitoje už 1900 metus, ant puslapio 9 skaitome. „Redystė nusprendė autoriams, kurių dramatiškas veikalas tiks pastatymui ant lietuviškos scenos, paskirti honorarium. Gal ne vienas tautietis, turįs kokius-nors dramatiškus veikalus, nieko neturinčius prieš maskolių cenzurą ir abelnai dorybę, norės pasinaudoti tuo, ir atsiųs Redystei veikalus su sąlygomis, prie kokių atiduoda veikalą ant bendrovės naudos. Redystės antrašas sekąs: С. Петербургъ, Садовая 49, кв. 35. Литовское общесво Взаимнаго Вспоможения. Iš tos pačios atskaitos atsi- žinome, kad minėtoji bendrovė bibliotekos įkūrimui ant savo visuotinio susirinkimo 18 vasario 1901 m. atidengė fondą aukoms (ant bibliotekos).

Prof. kun. Jauniui Mokslo Akademija Peterburge prižadėjo jo liet. kalbos gramatiką lietuvišku šriftu atspausti.

Lietuviškos kalbos žinovai skundžiasi ant kun. Jauniaus už tai, kad savo filologišku tyrinėjimu neapgarsinaš platesnei pasaulei.

Tas teisybė, kad kun. Jaunius, nors daug darbuojasi filologija, bet nieko nespauzdina, už tai jisai vertas papeikimo. Reikia tikėtis, kad prof. kun. Jaunius nelaikys, maišan sukišęs savuosius tyrinėjimus ir iškels juos švieson.

V. Dausietis.

13. **Iš Padbiržės, arba Rastauskynės, Pan. p.** Padbiržės miestelis (ir parapija) guli tarp Biržų (7 viorštai), Vabalninkų (3 mylios), Krinčino (2 m.), Saločių (2 m.), Bronavos (4 m.) ir Šenbergo (3 m.). Parapijoje skaitos (su filija) 13 tūkstančių dūšių. Pirmąją bažnyčią Padbiržėje iš medžio išstatė 1647 m. Kauno pulkauninkas (Choražy) Karolis Rastauskis. Nuo jo pavardės ir miestelį žmonės nuo senovės vadina „Rastauskyne“; tas vardas yra tikresnis, nes „Padbirže“ — lenkų nukaltas.

Tai pirmajai bažnyčiai pradėjus griūti, klebonas Gasparas Šarkevičius (Šarka) savo ir parapijiečių kaštu ant tos pačios vietos iš plytų išmūrijo 15 sieksnių ilgumo ir 7 platumo su dviem bokštais. Teip mažos bažnytėlės tol neužteko teip skaitlingai parapijai ir ta pati keliose vietose persprogo, vidus tapo apleistas, sienos išrodo tamsios, lubos medinės, šventorius ir gi angštas. Dėlto parapijiečiai su savo klebonu Rumševičium jau ketvirti metai stato ant naujos vietos didelę gotišką bažnyčią. Atenčią vasarą jau klos stogą. Mūro kleboniją išstatė tas pats kun. Šarka.

14. **Nuo Ariogalos, Kauno p.** Čę beveik dar visi tebemiega; tik kur-ne-kur, vietelėmis ima kilti, mezdami senąjį jurštą kailį. Miestiečiai, dvarponiai ir bajorai tebetrokšta pelėsiuose: jiems nauja šviesa tebeduria akis; vis dar tebekalba, kad snaudimas — tai šventas senovės palikimas, o tautiškas krutėjimas — tai nusidėjimas prieš lenkišką vienybę.

15. **Iš Vilniaus.** Vilniaus lietuviai dūksta iš džiaugsmo, gavę garsioje savo Katedroje teip puikiai atlaikyti Jubiliejų, lietuviškai pasimelsti, lietuviškai pasiklausyti pamokslų. Ir sakytojai, ir klausytojai verkė iš džiaugsmo ašaromis,

girdėdami grįžtant tikrai lietuviškus senovės laikus. Tikrai, yra ko linksmintis. Kunigą lietuviai į š. Mikalojaus bažnyčią gavo Kukta, neseniai baigusį Akademiją ir buvusį kamendorium prie Aušros Vartų. Vyskupas net kelis kartus taręs lietuviškai į žmones: „Tegu Dievas laimina jus!“ Paskui Vyskupą sekdami ir kiti kunigai, pirma lietuvių priešai, pradeda gerintis. Bajorai, ypač bajoraitės, išgirdę apšviestus lietuvius lietuviškai šnekant, priėję meldžia nurodyti būdą, kaip jie galėtų pramokti „mowy braci naszych.“ Na, teip tai kur kas geriau; greičiau su meile į vienybę, neg su neapykanta. *Mažagėtas.*

16. **Apie Veviržėnus**, Ras. p. kabakininkai trijose vietose, o urednikas vienoje atėmė nuo moterų „Gyvenimus šventųjų,“ nors jos tik dėl savęs telaikė po vieną egzempliorių. O kas čė? Ką tai reiškia? Jug paskutiniuose laikuose neimdavo religiškų knygelių, jei po vieną terzdavo. Gal tai tik uolumas naujų parubežinių?

17. **Jubiliejaus atbalsiai**, tilpę praėjusiame, №. reikalauja papildymo. Abudu Švekšnos grapu Plioteriu: Adomas ir Aleksandra, netik vogusiems mišką, bet ir iš dirvų, pievų, pagaliaus ir iš svirnų, stainių vogusiems viską dovanojo, by tik skriaudikai ketvirtą dalį vertybės pavogtų daiktų atiduotų ant statomosios bažnyčios. Klebonas, apskelbdamas tai iš ambonos, krikščioniško grapu pasielgimo neaugštino, nes „darbai“ patįs moka save skelbti. Tuotarpu išgarbintas kunigaikštis Bagdonas Oginskis, Jubiliejui prasidėjus, vieną vargšą žmogelį ant pusės metų į kalinį įkišo už tai, kad jis Veviržėnuose iš kunigaikščio griūvėsių krūvos pasiėmė kelėtą plytgalių pečiui pasitaisyti. O Indriejaviškiuose jo medlinčiai su didžiu liarmu nudraskė nuo galvų skepetas ir išveržė iš rankų krežius moterų, atėjusių pasiugautų nemieruotuose kunigaikščio miškuose. Ojoj! *Paukštvanagis.*

18. **„Žydų knygos.“** Kai mums varpininkai prikaišiodavo tai, juog yra keletas kunigų, kurie baras netik ant bedieviškų lietuviškų knygelių, bet apskritai ant visų lietuviškų, tai męs netikėdavome. Kaip tai gali dar rasti

žmogus, kurs XX amžiuje sakytų — šviesos nereikia. Teip ir tebemanome. Tečiaus negalime užginčyti, juog iš tikro „visos“ prūsų lietuviškas knygeles kartais atvirai peikiamos, tiesa, ne dėlto, kad jos būtų nereikalingos, bet dėlto, kad jos . . . „žydu“ rašytos.“ Tiesa, girdėjome tik apie vieną tokį kunigą, ir tasai yra labai senas, — vienok ir nuo jo nesitikėjome tokio neišmanymo, kaip stovi lietuviški dalykai. Jei prūsų „Алтарникаи“ su ruskomis literomis? Kaip galima trukdyti platinimą prūsiškų knygų, kitų neturint? Tai-gi paaiškiname čę ir tam nežinančiam seneliui ir jo klausytojams, kad prūsų knygos mūsų pačių apšviestų žmonių yra rašomos, tik Prūsuoje spauzdinamos, kad Rosijoje neleidžia; kai leis čę spauzdinti, tai ir pavardės galės padėti dėl didesnio įtikėjimo. Ne kad iš Prūsų kita knygelė peiktina, bet kad nedorą mokslą turi. —

19. Iš Šėtos, Ukm. p. Klebonas Sokołowski's teip tvirtai užsiėmė išvyti iš Šėtos bažnyčios lietuvišką kalbą, o įtraukti lenkišką, kad kas mėnesį galėtų ką nors apie tai pranešti. Ant pradžios Jubilejaus, 23 d. birželio susirinko daugybė žmonių, žingeidžių išgirsti š. Tėvo raštą (Bulla). Išeina klebonas iškilmingai, su asistencija. Zmonės net išsižiojo. Bet . . . klebonas perskaitė lenkiškai ir išėjo. Žmonės, nieko nepešę, grįžo namo. — Ant 40 adynų ir gi nieko nebuvo lietuviškai. — Kamendorius po „Libera“ sykį užgiedojo „Aniolas Dievo“ lietuviškai, o vargamistra, klebono liepiamas, paėmė: „i poczęła z Ducha“ . . . O paskui dar gi klebonas 4 bajorus sušiundė ateiti pas kunigėlį su išmetinėjimais „litvomanijos.“ Kamendorius 3 mėnesius tetvėrė. Lietuvių deputacija tris kartus pas kleboną ėjo, bet nebuvo priimta; rodos, kad dar parašė į Vyskupą, juog girti atėjo ir duris laužę. Kadagi deputacija nuvyko pas Vyskupą, klebonas iš sakyklos sujudino bajorus ginti „savo kalbą“ ir ėmė rinkti parašus. Daugumas lietuvių per savo neišmanymą ar dėl įsiteikimo ištikro padėjo parašą, juog jie maino lietuvišką savo kalbą į lenkišką. — Ukininkiečiai, prikėmsdami „Ukininką“ ir „Naujieną“ visokiais mėšlais, tankiai pramanytais, iš privatiško kunigų gyvenimo, bevėlytų rinkti žinias, pavedžias

į viršminavojamasias, turinčias platesnę prasmę, kaip nusidėjimai prieš bendriją. —

— Čę gyvena jeneralas Stoma, turėjęs pačią pravoslauną gudę. Numirus jo anūkui, klebonas leidė palaidoti jį ant Užkapių sodžiaus kapų. Katalikai būt galėje nepriimti, nes ant kiekvienų kapų turi būti atskira kertelė dėl kitų tikėjimų, nekrikštytų, nusižūdžiusių ir tt. Tiek to: žmonės dėl kaimynystės nieko nesakė. Prastesnis paskui atsitiko: jenerolas pastatė gudišką kryžių, parveždino popą, pristatė vaikus popui kvietkas bertį, o Stašaitį katiliuką su vandeniu nešti . . . Na, na! Jei teip bičiuoliuosimės, tai greit ir savo kapus švęsti popą kviesti pradėsime ir procesijoje su popu vaikščiosime!

20. Iš Salų, Zar. p. Nė 10 „T. S.“ praeitų metų pranešė, kad kromininkas Klebonas (tokia pavardė) įskundė Šlapelį už skaitymą nuo stolpo nuplėšto „atsišaukimo“. Tas pats kromininkas yra ir felčerius. Dėlto-gi neperseniai, pavydėdamas kaimynui vaistėjui (daktarui) Kuodžiui pelno, įskundė jį žandarmerijai, būk Kuodis — tai esąs tas pats d-ras Vaičinskis, kurs anuo met buvo valdžios gaudomas. Lietuviai, ar ne gėda jums išdavinėti savo brolius.

21. Iš Panemunėlio, Zar. p. Ir Panemunėlio apylinkėje atsirado judošių-išdavėjų: jie apskundė valdžiai Sirvydą, kaipo platintoją knygu. Raudonsiūliai krėzdami nieko nerado. Sako, būk tai Pranckūnas ir Mikalauskas tą gerą darbą nudirbę. Ar negalėtų tiems šunliežuviams kailį išperti?

Vonseckio Pusbernis.

22. Iš Krakių, Kauno p. Monopolinės arielkcs krautuvės yra įtaisytos girtuoklystės suturėjimui, o parduvejai priešingai daro: norėdami įsiteikti vyresnybei, stengias kogreičiausia vežimus išparduoti perleizdami žydams smulkų šinkavojimą. Teip ir grįžta senovės laikai: žmonės kaip gėrė, teip geria žydo karčiamoje, bjaurina lietuvišką savo vardą, gadina dorus savo papročius, ardo vienybę, kelia vaidus, — vienu žodžiu, geriems valdžios užmanymams jos tarnai neleidžia įvykti ir vaisius išduoti. —

23. **Iš Slavikų,** Suv. gub. Renkant žinias visur gal maišą pririnkti; peiktini tik yra rašyti mokantįs ir reikalus išmanantįs, kurie nenori darbuotis. Visųpirmu, slaviekiečiai labai į degtinę įpratę; be jos nė gyventi negali. — Smagu žinoti, kad lietuvis Juozas Stanaitis viešbutį laiko ir gerai išsaina. Smagu matyti, kad lietuviai pradeda naudotis tokiais šaltiniais turty, kuriais neseniai naudojosi vien tik žydai ir vokiečiai: iš prekystės, iš amatų traukia pelną ir turi gerą užlaikymą. — Slavikai prieina prie Šešupės krantų, t. y. prie pat rubežiaus. Tenai nuo senų senovės stovėjo gyvenimai. Kada tie supuvo, juos nugriovė ir ėmė statyti naujus. Jau baigiant statyti, atėjo pasienio sargyba ir uždraudė darbą, kad jų, gird, iš pradžios nesiklausę stato. Kaip išėjo tas viskas į aikštę, tai pasirodė, kad tai per učitelių įvyko, per jo skundimą. Kasžino, ar begalės pabaigti darbą. *Jovaras*

24. **Iš Ašmoniškių,** Naum. p. Pas Ūsą žemsargiai kratė ir atėmė karabiną; už tai paskui pareikalavo užmokėti 20 rub. Užmokėjo, kaip neužmokės: kad ir dusyk tiek pareikalautų, užmokėtumi, nes ar gi žmogus žinai, už ką moki? Mokėk, kiek rareikalauja; jeigu burbtelsi, tai dar belangėje pasėdėti gausi. Bet Ūso vaikinai užsimanė žemsargiams štybelį iškirsti. Išvydęs vieną kartą žemsargius atvažiuojant, pagrobė karabiną ir išėjo į bulbes. Žemsargiai ir vėl tarės pelnysią, ėmė vytis, bet vaikinai susimetė ir įsmuko į trobą. Žem. kratė, kratė viską ir, nieko neradę, ištarškėjo kur ten pilvą prikimšti. Tik jie išvažiavo, žūri — ir vėl vaikinai su karabinu dūlinėja. Įpykę, net arklį iš pleškių išsinėrę, vijos ir vėl ėmė krėsti namus, kur vaikinai įsmuko, ir vėl veltui. Kiek ten buvo piktžodžiavimų ir įnirtusio jieškojimo. Ale ką gi ras, kad vaikinai pagalį atkišęs, kaip karabiną, nešiojos, o išvyzdamas atsiginančius, mezdavo pagalį, imdavo spragilą ir su kitais ramiai sau kuldavo. Tai ką gi ras. Daug buvo juokų.

25. **Iš Seirijų,** Seinų pavieto. Suvalkų rėdybos. Turbūt dar lyg šiam laikui tarp Seirijiečių neatsirado išmintingesnis lietuvis, kuris būtų šaip-teip pagarsinęs tą

užmirštą kampelį „dzukų-lietuvių“. Seirijų miestelis yra gan platus; jį apsiaubia iš visų šalių pliantai: į Seinus, į Alytą, į Lazdijus ir į Laipalingį. Didesnė dalis miestelio gyventojų — žydai, kurie turi savo rankose visą prekystę ir kromus. Kad maskoliai išnaikino jų karčiamas, kurių buvo be skaitliaus, dabar užsiėmė pardavinėti šėip jau visokius geras žmonėms: midų, visokią girą ir kitokius. Čė yra trijų gminų sūdas, pačtas ir rejentas (notarjušas), „monopolis“ (maskolių „blaivybės namas), kuri užlaiko viena lenkė p. Meczkauckienė. Yra ir „čainaja“ (arbatnamis) su gudiškais ir lenkiškais laikraščiais, užlaikomas teip-gi katalikų. Gminos vaitas (valsčiaus staršina) prastas žmogelis iš Rusonių kaimo, kuris nežinodams savo tiesų, remiasi ant raštininko. Žodžių, Seirijų miestelis — gauja žydų su prasmirdusiomis stubomis, išskiriant apie keliolika ūkininkų ir Seirijų parapijos bažnyčią. Seniatu ėjo paskalos, būk pro Seirijų miestelį dirbs gelžkelį ir inžinieriai buvo net mieravė; bet tos pasakos tarp žmonių jau išnyko, nes nuo Alytos tapo pravestas per Simną. Seirijų parapija aprubežiuota šioms parapijom: nuo pietų Laipalingio nuo vakarų Veisėjų ir Šv.-Ažario, nuo šiaurių Metelių ir Miroslavo, o nuo rytų skiria nuo Vilniaus gubernijos garsus Nemunas. O, Nemunėli! rodos ir dabar aš tave matau pliuškuojantį pro kaimus Krikštonių ir Dubravų! Kiek tu vilties atgaivini ir širdis jaunas suramini jaunai lietuvių kartai! Seirijų parapijoje gyventojų abiejos lyties būs apie 8,000; visi — lietuviai-dzukai, išskiriant vieną Kaimą Žvikelių, kame nuo seno apsigyvenę ne tai lenkai, ne tai bajorai, bet jau tokie priešininkai lietuviškumo. Žemė vietomis gana derlinga; dėlto atsiranda ne mažai pralobusių kaimiečių, kuriuos visi jau vadina: „bagotais gaspadoriais“. Nekurie ūkininkai jau truputį supranta apie apšvietą, leidžia savo sūnus į mokyklas, kaip va: į Suvalkų gimnaziją, į Veiverius ir toliau. Kaip jau aš atsimenu, iš Seirijų parapijos yra du kunigu: Janavičė ir Babarskas; abudu tikru dzuku. Pirmas jau senas, atlikęs dar nuo lenkmečio, apsigyvenęs kur Lenkijoj; o antras Žitomiero-Lucko diecezijoje. Du aliumnu Seinų Seminarijoje: Jurgelionis iš Maugaroto kaimo ir Janavičė iš

Gervenų. Bepigų būty, kad turtingesni Seirijiečiai susiprastų apie tokius svarbius dalykus, mokint savo sūnus, ypač Seminarijoje, nes Seinų diecezijoje, kaip esu girdėjęs, daug trūksta kunigų. Atsiranda dar tokių tamsūnų, kurie, turėdami sūnus lyg laužus, jokio mokslo aniems nesuteikia ir po smert tėvų turi vargt rėžydami tėvų paliktą sklypą žemės. Bažnyčia Seirijų parapijos mūrinė, bet visai-visai maža dėl tokios daugybės gyventojų. Šventomis dienomis žmonės, nesutildami į bažnyčią, privalo stovėti ant šventoriaus; tai gerai dar vasaros laike, o žiemą? Tai kokia jau ir malda! Žiemos laike neįėjęs į bažnyčią, eina į karčiamą. Pasakoja nuo seno, būk ant bažnyčios pataisymo yra gera krūva pinigų, bet rando rankose. Reikia provotis. Anuos metus parapijonai pavedė visus raštus ir provą teip-gi nuo Seirijų p. Slešinskiui (dabar jis advokatas), bet tas ponelis tik švilpanja turbūt, vaikščiodamas po Varšavą; ar jam bažnyčia rūpi? O, sąnariai bažnyčios Seirijų, nesnauskit, nes neužilgo reiks patiems iš savo kišenės bažnyčią naujinti! Ant galu galu būs ar ne būs tų pinigų, bet vertėtų susiprasti parapijiečiams naujinti bažnyčią, o kad pinigų išgaus, tuomet galės vėl parapija naudotis. Bet jie šneka, kad imsi naujinti bažnyčią, tuomet iš rando nieko negausi. Žinoma, tas viskas tur paeiti nuo esančio ten klebono, kuris privalo raginti savo parapijonus prie atnaujinimo bažnyčios. Nesirūpindami traukia diena nuo dienos ir, Dievas žino, kas būs su Seirijų bažnyčia. Ačiu dabar esančiam kun. klebonui Katilui, įvestas lietuviškas giedojimas bažnyčioje. Įėjęs į bažnyčią, nors ramiau ir maloniau melstis, o pirma tai tik bliovė ir bliovė seni lenkai. Ačiu ir broliams, jauniems lietuviams - dzukams ir sesėms lietuvaitėms, ką dailiai pagieda, Rožančių ir kitokias lietuviškas giesmes! Ypatingumą tarp Seirijiečių ant Lietuviško giedojimo atsizenklina Karolius ir Antanas. Jiems garbė! Pirmutinis vos neatsisveikino su šia pasaule laike lenkų maišto iš priežasties giedojimo. Perniai va lenkai Veisėjuose per langus klebonijos šaudė, norėdami nušauti kunigą kuris užmanė įsteigti prigimtą kalbą bažnyčioje. Tai lenkai!

Savo ausimis esu girdėjęs Seirijų bažnyčioje, kada prieš mišias šv. žmonelės gieda: „Pulkim ant kelių“, bobos kokios suvėjusios pas altorių, bliuana: „Padnimy na twarz“, rodos jau visai nesuprazdamos lietuviškai; tik rigdžia maldą geresniems! O užtikrinu, kad lenkiškai nemoka. . . . Atsiranda ir tokių „ponelių“, kurie net spjaudo ant lietuviško, neišmanydami apie brangybę savo kalbos, kurioje juos močės užaugino!

Turiu dar pridurti, kad Seirijiečiai dabar daug gražiau gyvena, nekaipo pirm, kada žydai užlaikydavo karčiamas. Garbus kun. Kriščiukaičius puikiais savo pamokinimais ir dievotumu daug žmonių atvedė ant kelio išganymo. Žinoma, atsiranda dar ir tokių, kurie gana gerai traukia „monopolską“, bet jau tokie tur būt ir bažnyčios nelanko.

Susitarkit visi Seirijiečiai visai neragauti degtinės; velyg tuos pinigus praleisti ant lietuviškų knygų, ant laikraščių; tuosyk protą sveikesnį įgysit, ir prašalįsit „gudų blaivybės namą“!

Malonu dar pranešti apie Seirijų mergaites. Tai močioms džiaugsmas ir tėvynei, kad mergaitės Seirijų parapijos ir dar artimosios Metelių atsiskiria nuo kitų parapijų mergaičių savo gražum ir doru gyvenimu, ir dievotumu. Lyg našlaitėlės vargingos, ypač kaimo Lapšaus, gieda bažnyčioje, tartum jau vergdamos ir melzdamos prieš sostą Sutvertojaus, kad pravarytų tėvynės Lietuvos priešus ir kad susimylėtų ant jų prigimtos kalbos. Jau nebrasi nė vienos, kuri nemokėtų lietuviškai skaityti; kožna turi knyga prigimtoje kalboj, o jeigu trūksta — arti mūsų sąsiedėliai — prūsai: ko tik geidi — gausi.

Seirijiečiai broliai ir seselės, rūpinkimės apie savo apšvietą, meskim šalin lenkų suterštą kalbą, kalbėkim vien lietuviškai ir rėdykimės teip-pat, tokiu būdu ir artimesnės parapijos seks mūsų pėdomis, o kokis tuomet būs gražus, malonus, linksmas ir palaimintas dzukų kampelis!

Brandukas.

26. **Dovana Popiežiui.** Departamentas Dvasiškujų Dalykų Svetimųjų Išpažinimų išsiuntinėjo Rosijos Vyskupams šioji pranešimą.

„Ministrui Vidaus Dalykų visų padoniausiai perstatant apie būsiantį nuo vasario mėnesio atencijų 1902 metų dvidešimtpenktoją jubiliejinį metą Popiežiavimo Leono XIII, 15-tą dieną šio lapkričio mėnesio išėjo Visųmielaširdingiausias sutikimas ant daleidimo mūsų Rymo-katalikiškiesiems Vyskupijų perdėtiniams, sulyg atėjusius prašymus, nusiųsti Jo Šventenybei pasveikinimą ir paaukavimą šventpetrinį ir ant pataisymo Lateraniškosios Bazikos, su ta Sanlyga, sulyg buvusiuosius pavyzdžius, kad renkant pinigiskas aukas, nebūtų nėjokių ant rašto susinešimų ir kokių nors apskelbimų bažnyčiose ir laikraščiuose ir kad adresai ir atnašos būtų pristatyti į Ministeriją Vidaus Dalykų dėl prisiuntimo į Rymą pagal įvestą būdą“.

Žemaičių Vyskupas, išsiuntinėdamas šitą „sutikimą“ prabaščiams ir filijalistams, paaiškindamas, dar priduria. „Idant galėtų išvengti nesusipratimų ir dėl kontroliaus, parapijiečių atnašai, kaip ir kituose jubiliejuose, turi būti užrašomi į susiūtą ir bažnyčios ženklų pažymėtą knygą, pagal apskritą taisyklę, pildžiamą prie visokių rinkliavų; surinktuosius gi nuo dvasiškijos ir parapijiečių iš geros valios padarytus paaukavimus reikia kartu su knygelėmis per džiakonus man lyg galui atencijų 1902 metų prisiųsti.“—

Įstabus tasai „Visųmielaširdingiausias“ parėdymas! Visa pasaulė gali drąsiai apie viską kalbėti ir, kas draugijai nēr vodinga, daryti; Rusijoje gi užginta daug nekaltų dalykų daryti, o dar apie daugiau dalykų šnekėti. Kitur tokios veidmainystės nerasi. Jei aš ką pripažįstu už gerą, tai ir darau, nors visa pasaulė matytų: tesūdija, kaip jiems tinka...

Rusijos diplomacija per toli žengia. Ryme prisilaižo Vatikanui, parodo, kad Rusijos katalikai yra visiškai liuosi; kad jiems neužgina regimą savo Bažnyčios galvą godoti; o čę-pat Rusijoje kamštį prie katalikų nosies prikišdami, šaukia: tolyn nuo Rymo! Apie savo Popiežių — nė žodžio, nė iš ambonos, nė gazetuose! Kas dasižinos apie rengiamą pasveikinimą, galės numesti savo penkgrašį... Nu, ką darysi: parodykime, kaip galime, savo gerus norus, susidėkime po truputį ant „šventpetrinės“, nes tai eina

ant abelnų katalikiškųjų reikalų. Bet kad aš rėdyčiau Vatikaną, nepriimčiau tokių pažeminančių aukų ir kiteip su Rusijos ministru pasirokučiau...

Ar nereikalinga mums „etnografiška“ draugystė?

Kada 1884 m. pasirodė „Aušra“, tuomet sunku dar buvo tikėtis, juog atgijimas mūsų apmirusios tautos pradės teip sparčiai paakiui eiti ir kad 18 metų praėjus atsiras reikalas kalbėt apie įsteigimą ypatingos draugystės, apie kurią čion taps rašoma. Rods dar 1882 m.*) neužmirštinasis Dr. J. Sauerwein'as lygiai kaip ir rašantis šituos žodžius buvo užmanę įsteigti „lietuv. mokslo draugystę“ ir jei statutus sutaisė, iš kurių vėliaus „Birutė“ pasinaudojo, bet pati to vardo draugystė tik dar vėliaus Amerikoje įvykdyta tapo, ale, neilgai pragyvenus, ir ta išnyko. Laikui bėgant, atsirandant ir mūsų tautoje vis daugiau dvasiškų pajėgų, rodos tad vėl mums reikėtų užsiimti dabartės realizacija panašios „mokslo“ draugystės, kuri, kaip patsai gyvenimas rodo, labai mums reikalinga ir, rasi, su laiku galėtų didelę atgabent naudą Lietuviams.

Viena iš seniausių ant žemės kulturiškų tautų, žalia atauga didžiausios senovėje Trakų tautos, Lietuviai, rods, ne iš savo pačios kaltės toli atsiliko užpakalyje kitų Europos tautų, už mūsų šiaurę kur kas jaunesnių kulturoje. Nekalbant apie šiosdieninį apšvietimą, kuriuomi mes su kitais susilygint negalime, mes ne esam beveik nieko atlikę, idant galima būtų mums patiems susipažint su savo tauta ir su tais ryšiais, kurie mus su senovės Trakais, Getais, Prygais ir kitomis, pietų krašte gyvenusiomis, mūsų gentėmis vienija. Išskyrus surinktas jau dainas, kuriose daug paminėjimų likę apie gyvenimą Lietuvių pietų žemėse, nes dar suvis ne esame apsipažinę su mūsų senąja mytologija, būdu bei daba, neturime surinkę nė mūsų, iš giliausios senovės paeinančių, asabiškų bei geographiškų vardų

*) Slg. „Lietuv. Ceitinga“ 1882 № 12 ir sek.; ir „Aušra“ 1883 № 4.

ir ne esam juos sulyginę su trakiškaisiais ir k. Todėlei man rodos, mums reikėtu įsteigti tokią draugystę, kur, tikėjimo mūsų laiko Lietuvių ne užkliudydama ir ant tyrai moksliško pamato stovėdama, užsiiminėtu rinkimu visų tų lietuviško gyvenimo liekanų, kuriuos mums, kaip ir kitoms tautoms, pašelpą suteikt galėtu, pažinti norint Lietuvius. Čion prigulėtu:

- 1) tardymas kalbos ir jos dialektų;
- 2) rinkimas dainų ir jų melodijų;
- 3) pasakų rinkimas įvairiausio turinio vietinėse tarmėse;
- 4) rinkimas senoviškos „Žinystės“ liekanų, būrtų, „niektikėjų“, apžadėjų tautiškos vaistininkystės ir tt.;
- 5) aprašymas „krikštytųjų“, svodbų, šermenų, laidojimo būdo ir visų kitų gyvenimo apeigų;
- 6) aprašymas apeigų, švenčių įvairiausiomis metų dienomis, „padažanų dienų“ ir tt.;
- 7) aprašymas įvairiausių žaidynių, šokių, puotų ir tt.
- 8) rinkimas vardų ir pravardžių žmonių bei geographiškų (upių, kalnų, apgyventų vietų ir tt.);
- 9) aprašymas bei apipiešimas lietuviško namo, ūkininkystės padarų, musikališkų instrumentų ir tt.;
- 10) rinkimas bei aprašinėjimas senoviško bei šiolaikinio drabužio, moterų parėdo ir tt.;
- 11) rinkimas visokių lietuviškų išdarbių, padarų dėl tautiško muzėjaus;
- 12) rinkimas rankraščių bei knygų apie Lietuvą.

Kaip iš šitos — rods labai plačios ir iš pradžių, rasi, sunkiai išpildomos — programmos matoma, naujoji draugystė užsiimti turėtu: a) tardymu dvasiškos bei medžiškos Lietuvių kultūros; b) išleidinėjimu ypatingo organo talpinimui su laiku ethnographiško muzėjaus bei tautiškos bibliotekos. Draugystę pramint galima būtū: „Lietuvių Tauta“, ar kokiu kitu vardu.

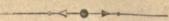
Paduodamas — su pritarimu tūlų draugų — šitą užmanymą lietuviškai visuomenei, prašyčiau visų mūsų intelligentų bei kitų tvirtų tėvynainių, kurie norėtų dalyvauti įsteigime tokios draugystės, idant jie teiktųsi duoti man žinią ant žemiaus paduoto adreso, apie savo pritarimą su reikalingais patėmijimais viename — kitame dalyke, su pertaisymas ar perkeitimais paduotosios programmos ir tt.

Pritarėjams skaitlingai atsišaukus, rašantis šituos žodžius pasirupins, pagal balsų bei propozicijų daugumą, pritinkančius statutus draugystei sustatyti ir kuoveikiausiai per laikraščius apgarsinti. — Tai-gi į darbą, Lietuviai!...

Visi lietuviški laikraščiai prašomi yra šitą atsišaukimą atkartoti.

D-r. J. Basanavičius

à Varna, Bulgarie.

Atsakimai.

P. Lašui. 1) Lietuviškos knygos, kurias J. I. Kraševskis minavoja „savo“ Wilno od początku jego do roku 1750“, t. IV, paminavotas ir gi pas Silvestrą Baltramaitį. 2) Permainymas suplikacijos žodžių yra ypatingais vyskupų parėdymais užgintas, dėlto „aprobata“ negali apturėti. 3) Naujinas staigiai žmonėms neužmetamos: kits nesusi-pratimai. 4) Dėlto ir „gryniausis“ katekizmas neturės kloties. 5) Visur reikia vienodumo, o tai vyskupijų rėdytojai tegali sutvarkyti: nuo jų pradėkite. 6) Bravo! už darbštumą, tik daugiau šalto kraujo...

P. Keleivini. Apie pasekmes Ukmergės istorijos nebeminavosime, nors dukart apie tai nuo Jūsų apturėjome. Už kitas žinias ačiu; tik perdaug rinktinių žodžių vartoji: paprastoje korespondencijoje tai nedera ir neaišku.

P. Paukščių Vanagėlini. Prašome kodaugiausiai! Visoko netalpišime, nes mums rankos surištos, bet sunaudote — tai viską sunaudosime, nors kitu būdu.

P. Jovarui. Labai prašome: teisybė, iš Suvalkų gub. maž kas tepraneša žinias į „T. S.“ Tik rašykite aiškiaus ir ne su alavėliu.

P. K. Gvaizdikui. Tikrai, pirmą sykį tegauname. Prašome trumpai žinias pranešti, ypač-gi — pasakas rinkti. Kaip antrašyti, pasiklausk geriaus žinančių.

P. Jozef'ui Kilui. „Jubiliejaus giesmė“ labai tiktų į senovės giesmių knyga; bet dabar daugiau reikalaujama ir nuo giesmių.

„Priklodas apie 7 brolius“ netilps. Pabaigkite eiles: „Šventa žeme, Žemaitija“; benepavyks?

P. Bitelei. Davėme apie tai žinią kam išpuola. Prašome rašyti kodaugiausiai.

P. Balandžiui. Sunaudojome viską. Ačiu!

P. Brandukui. Už žinias ačiu! Eilės nevykusios.

„Intelligentiški pasilinksminimai“ I.—III. Ar tai viskas?

Pp. A. A. ir A. Pagelini. Toks, kurs „apreiškimus“ apturi, į redaktorius netiks. Jūsų eilės nevykusios.

P. Gervinų Peliksui Dainos nevykusios.

P. A. Grigaliūnui. Dainos netilps niekur.

„Giesmė prie Dievo Sventųjų“ netikus.

P. A. — S . . . e. Kas nutiko su mūsų anais metais užmantu vertimu Šventraščio? Liovėmės, pusę darbo padirbę; pasirodė, juog permažai turime mokytų vertėjų. Nėra ko gailėtis: to darbo ėmės vienas iš gabiausiųjų dvasiškųjų ir, spaudai sugrižus, žadas tuojaus spauzdinti. Garbė-gi Dievui! Nuims nuo kunigų gėda, kad lyg šiol neišsivertė Šventraščio, aiškiausio tikėjimo pamato.

P. Keleiviui iš Ukm.. Žinai Tamsta, nėkaip negalime tokių korespondencijų talpinti. Anosios „istorijos“ perdaug

iškštėjo. Apie dabartinį kalbate, rods, ne visai teisingai. Nereikia norėti, kad visi būtų grynai „mūsiški“; gali būti ir su kitais principas geriausiai šiep jau tarnas.

Londono Lietuviškos Parakvijos Komitetui.

„Atsišaukimo“ nespauzdysime, kad per ilgas ir neaiškiai išdėda jūsų nesantarės istoriją; prie to -- labai pikta. Teikkitės ramiai surašyti ir, kaip Dievą mylite, teisingai, tai geriau būs.

P Šatrijos Raganai. Perprašome: Vaisgantas prie susatymo „List księdza do księży“ Lwów 1900, 53 p. nėra neprigulėjo. Nė V. skyrius „Kwestya Litewska“ ne jo, nors identiškai yra viename lenkiškame laikraštyje (už sienos) rašęs. Autorius tosios brošiūros pats išpažįsta ant 16 ir 22 pusės esąs augintinis Vilniaus Seminarijos. Spėjame, jučg tai yra kun. R.

Turinys „Tėvynės Sargo“ 1901 m.

Slėpiamoji (A) dalis.

I.

- N. 1. Krizis. Iškaščiai „T. S.“ Redakcijos per 1900 m. ir platinimos jo išleidimų.
- N. 2—3. „Varpo“ ir „Ūkininko“ telkiamoji šviesa. *Kalbietis*. Jūsų „žiedeliai.“ V. Valančius malda-knygių su ruskomis literomis neužtvirtino. Dabartinis pravoslavijos padėjimas.
- N. 4—5. Lietuvių draugavimo. *Žiogas, Dausietis, Vaidutis*.
- N. 6—10. Nauji įstatymai apie žemės pirkimą. *A. K.* Kas tai yra „bedievis“ ir kas rašo ant kunigų? *Dėdė Atanaxas*.
- N. 11—12. Pravoslavija ir samoderžavija. *Dumbrė*. Kuomet privalome lietuvišką kalbą vartoti?

- II. Mūsų raštai. „Lietuviška Chrestomatija“ E. Volterio. N. 4. Sukaktuvės 200 m. vertimo šventraščio į liet. kalbą. N. 11 irk.
- III. Mūsų Mokslavietis. Kiekviename N. 34 pranešimai.
- IV. Įvairios žinios. Kiekviename N. 105 korespondencijos iš Lietuvos, Amerikos ir iš kitur.
- V. Atsakymai. Apskelbimai, Padėkavonės kiekviename N.

Atskiriama neslėpiamoji (B) dalis.

I. Tikybos ir doros dalykai.

- N. 1. Žemaičių Vyskupo raštas apie užbaigimą šimtmečio Uždarymas jubiliejinių durų Ryme. *Mažutis*. Meldžionis iš Anglijos. *Item*. Londono Lietuvių klausimas. *Item*. Lietuvis misijonierius Afrikoje.
- N. 2—3. Šimtmetinės sukaktuvės Žemaičių Vyskupo Motiejaus III. 1. Šventimas. 2. Paminėjimui eilės. *A. J.* 3. Aprašymas gyvato pagal kun. Račkauskį. 4. Biografiškos smulkmenys. Jubilėjinė giesmė. *Margalis*.
- N. 4—5. Apie dorą kudikių auklėjimą. *Margalis*. (Toliaus N. 11—12).
- N. 6—10. Jubilėjus. 1. Visotinio Jubilėjaus praplatinimas. 2. Žemaičių Vyskupo raštas. 3. Ant jubilėjinės pamaldos eilės. *M. Dagilėlis*. Popiežiaus parėdymas apie perkėlimą Vyskupo Sosto iš Varnių Kaunan. *A. a. Titus Vaičkus. Draugas*. Iš Kretingos.
- N. 11—12. Lietuvjū litanija. Marijos Malda. *Eilės. A. Sėjėjas*.

II. Ūkės mokslo dalykai.

- N. 1. Blėdingumas bendro valdymo žemės. *J. P.* Kaip karvės milžti? Sodnų vaisiai užnieką. *Lieknas.* Kas gali kudikėlius saugoti? Apie valgyną. *K. Sėlis.* Trichinos ir soliterai. *Ks. (su pašiniais).*
- N. 2—3. Eikime į kolonijas! *J. Siušelis.* Apie sėjimą rūgių ant lengvų žemių. *Ignotas.* Botanika. *Kun. Kossarzewkis.*
- N. 4—5. Laikymas kiaušinių ir plunksnų. *Ignotas.* Geras sviestas. *Item.* Apie mietelius vaisių medeliams. *Item.* Apie vaikų kirmėles *J. K.* ir *K. B.*
- N. 6—10. Trilaukinė pagerinta ūkė. *Senas Artojas.* Gelbėkime laukus nuo uždžiūvimo! *Kaukas.*
- N. 11—12. Kaip pataisyti senus užleistus sodnus? (su pašiniais). Paruošimas žemės iš rudens vasarajui. Į Grybus. Sakmė. *M. Dagilėlis.*

III Pasakojimai.

- N. 1. Šv. Silvestro naktį. *Sakalas.* Miške. *Margalis.*
- N. 2—3. Mano pasakėlės. Įvedimas. 1. Pajuokas. *Skruxdėlė.* Aritmetika valsčiuje. *Uosis.* Padėjimas Lietuvių Sibirijoje. *Pagal kun Pranaitį.*
- N. 4—5. Laimė iš svetur. *Drama V. Bevardis.* Puota. *Skruxdėlė.*
- N. 6—10. Mano žmona. *Skruxdėlė.* Šunadvokočiai. *Item.* Jieško. *Uosis.* Pavasario vargai. *Item.* Velykų naktis. *N.*
- N. 11—12. Neatmezgamas mazgas. *Farsa.* *Petliukas Tarnaitė.* *N.* Vaikų pasakėlė. Judas Iskariotė. Lietuviška legenda.

IV. „Kronika“ Vysk. Valančiaus.

Žydų kolonizacija. Tėvas Rila. Sugrižimas kun. Motiejaus į Žemaitiją. Ivedimas reformų į Žemaičių Seminariją. Gintilos neapykanta. Orderu apdovanojimas. Serutinium. N. 1. Kun. Polujanskis. Piktaderiai. 1846 m. Vyskupų pritrūkimas. Rotužė. Ant dangaus kryžius. N. 6—10.

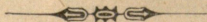
V. Eilės ir Sakmės.

- N. 1. O šventa Meilė Tėvynės. *Dagilėlis*. Daina ant Naujų Metų. *Margalis*. Lapė, Vilkas ir Arklys. *Dagilėlis*. Vilkas ir Gužas. *Margalis*. Blusa ir Rabinas. *Mažeika*.
- N. 2—3. Musė. *Dagilėlis*. Oi, aš sergu, negaliu. *Prašalaitis*.
- N. 6—10. Esmi ant šio svieto. Daina. *Dagilėlis*. Arklys ir Keleiviai. *Item*. Širksnys. *Item*. Vanagas ir Sodietis. *Item*. Vilkai ir Avys. *Item*. Gudrus ir Paikas. *Item*. Š. Jono kirminėlis. *Item*. Ant ažuolo kelmo. *P*.
- N. 11—12. Palangos Jurė. *A. J.* Velnio prityrimas. *A. Jankūnas*. Paukščių karė. Daina.

VI. Juokai. N. 1 ir 6.

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas.
Jam reikia siųsti spauzdinius, rankraščius ir pinigus.

Spauzdinta pas J. Šenke. —

Neatmezgamas Mazgas.

Farsa vienoje veikmėje

Parašė **Petliukas.**

Veikiančios ypatos.

Felčėris Kanapinskis, seniokas, metų 50.

Marytė, jo duktė, m. 27.

Vijurkas, advokatas, m. 27.

Margelis, ūkininkas, linksmas girtuoklis, m. 50.

Burokienė, susiedė -- pribuišė.

Žydas, kromninkas.

Viskas atsitinka pas Lietuvos miestelio felčėrį. Scena: tiesiai ir po kairei duris; šalip pirmųjų — atviras langas; kerčioje po kairei — šėpa su vaistais; stalas; zaslanas à la kanapa; keletas kedžių.

I.

Felčėris ir duktė. Jis ruošias apie vaistus; ji siuvinėja.

Kanapinskis. Kalbėt lenkiškai — tai geras daiktas. Tu, žinoma, to nesuprasi, nes nė tu, pania, nė tavo močia, (atsidūsėdamas) o mano brangiausi prietelka nemokėjo, pania. Amžiną atilsį...nabašninkas klebonas Daratavičius visados sakydavo: „Dominiku, Dominiku“... gm... panie Domi-

ninku... Aha!... sakydavo: „ucz dzieci swoje po polsku, żeby basłami niebyti“!... Ir teisybę, pania, sakė.

Marytė (tyliai). Ak, Viešpatie! Ir kaip nenusibosta tokie niekai? (Balsiai). Tai ką-gi, papuni, ir bekalbėt? Jau vis tiek manęs nebeišmokysi, jei lyg šiol neišmokiai.

Kanap. Žinoma, nebeišmokysiu. Tik vis, pania, kalbu, kad žinotumite, kas tai yra mokėti lenkiškai. Nueini bažnyčion — skaitai lenkiškai. Nueini pas kunigą arba kroman — kalbi lenkiškai. Vis lenkiškai, pania... Tai tau ir godonė didesnė, ir ponu vadina, ir už bile koki kamuilą neskaito, pania... Tai-gi, pania...

Marytė. (Patylėjus). Jei bent su žydelkomis... Klebonijoje su panomis labai gerai pasikalbame ir lietuviškai, by tik būtų kalbos. Kad-gi dar gerai mokant, o teip, kaip girtas Margelis, tai jau... (numoja ranka). Et!...

Kanap. Nebešimtąjį kartą tu man šitą atsakai. Tu nieko nesupranti. Tu dar vaikas tebesi. Vėliai klausyk, ką mokyti žmonės sako... Aha... pania. Tyčiomis patsai nabašninką kunigą Daratavičių, kleboną, prašiau, kad lenkiškai duotų šliubą su nabašninke tavo močia, o mano brangiausia prietelka. Ir už šliubą brangiaus mokėjau, kad tiktai, pania, būtų lenkiškai. (Su pasigerėjimu). A! Ir buvo šliubas!! Visos žvakės degė... Klebonas, amžiną atilsį nabašninkas Davatavičius pasakė...gm...gm.

Marytė (sau). Nu, pradės jau sakyti pamoslą... (Išeina po kairei; tiesiai įeina Burokienė.)

Kanapinskis. Gm... Ir užmegsiu, sako, mazgą... ir užmegsiu mazgą, sako, kurio ir aš pats nebegalėsiu atmegsti... O!...

II.

Kanapinskis ir Burokienė.

Burokienė. Aš, ponuliuk, atmegsiu! Duokš!, Parodyk! Kame-gi?

Kanapinskis. Kas-gi?

Burokienė. O-gi mazgas.

Kanap. Koksai mazgas?

Burok. Tai-gi tas, kurį Ponulis užmezginai.

Kanap. Gm... gm... Nu, nėra, nėra, pania... Aš ir pats atsimegsiu. (Užsidedamas akinius). O ką Tamsta daugiau pasakyti?

Burokienė. Oi, Ponuliuk! Aš su nelaime... (griebia felčerį už rankos).

Kanap. Gerai, pania gerai... Su kokia nelaime?

Burokienė. Matai, Ponuliuk, mano kiaulė labai riebi. Aš jos laukan nevarau... nevarau, namie peniu...

Kanap. Suprantu, suprantu... Kiaulė, pania, riebi ir Tamsta, pania, ją namie liuobi... A-a!... Jūs Tamsta laukan ir nevaryk: būs dar riebesnė... A... kas-gi Tamstai yra?

Burokienė. Oi, Ponuliuk, didžiausi nelaimė! Nežinau, kas dabar ir daryt... Gal juodasai papainiojo tą mano kiaulę, Ponuliuk, daržan įeiti!... į Kramplienės bulbas...

Kanap. Teip, teip, pania... Bet ką-gi aš padarysiu?

Burokienė. Tuoj' Ponuli, tuoj'!... Tarytum tuoj', Ponul, ir pamačiau... tuoj' puoliau išvarytu... įlendu pro tvorą... (Kanapinskis nekantiuoja). Tuoj', Ponul, tuoj'!... Įlendu pro tvorą... žiūriu: Kramplienė kad duos su tūnu!... tiesiai per pat snukį (rodo ranka savo burną). Neregėtas pyktis! Kad jai skersai ir pailgai!...

Kanap. A-a!... A-a, pania... Tai smarkiai užgavo? (Riša Burokienės raištį — skarą). Ko teip užveržiai?...

Burokienė. Tai kam-gi nuriši?

Kanap. Reikia, pania... reikia... gm....

Burokienė. Ir man, Ponul, reikia?

Kanap. O kaip-gi! pania... reikia... reikia. (Nuriša Burokienės skarą ir glosto jos veidą).

Burokienė. (Sau, supykus). Besko daktaras!... Serga kiaulė, o apžiūrės mane... Jam vis tiek!

Kanap. A! Veidas karštas. A... a... ir labai pania, sopa?

Burokienė. Kas-gi, Ponul? Ar snukis?

Kanap. (rodo burną). Nu-gi veidas, kurį buvai labai aprišusi, pania... Teip nereikia raišėtioti...

Burokienė (sau). Vis, mat, poniškai: ir kiaulės snukį švelniai vadina.... (Balsiai). O kad, Ponul, snukio... veido dar neapžiūrėjau... (Kanap. eina, neklausydamas, prie šėpos.) Teip laksto, žviegdama... matyt, kad labai supa.

Kanap. Sakai — smagiai sopa? Tuoj' apsistos. Reikia tik pania, šalti kempresai dėti.

Burokienė (nesuprazdama). Kad neturiu, Ponul.

Kanap. Kaip tai neturi? Sušlapink, pania skepetą ir aprišk....

Burokienė. Oi-gi, Ponuliuk... Kaip-gi? Kad jau nė nebežinau... Nusmuks tuoj' nuo snukio ir gana.

Kanap. Kam-gi Tamsta, pania, veidą vadini snukiu? Snukis kiaulės, o ne žmogaus... pania...

Burokienė. Tai-gi. — Kiaulės.

Kanap. Kad nenusmuktų priturėt reikia... (Burokienė kaso pakaušį). Pabūk čę truputį. Aš tuoj'... (Išeina).

Burokienė. Nu, ką tų žmogus, padarysi? Žinoma — kiaulė: tuoj' nudraskys....

Bet vis-gi jei jis, sveikas, sako, reiks pamėginti.

Kanap. (jeidamas). Štai, sugerk, pania, šituos pelenėlius...
Vis pavalgius...

Burokienė. Ar ir man, Ponul, sugerti?

Kanap. Aa! Tamstai.. o kaip-gi!

Burokienė (sau). Gal nuo nusigandimo... (Balsiai). Ačiu, Ponul, nes labai nusigandau, kas teisybė... Tokia gera kiaulė.. Sudiev', Ponul! Ačiu! (Nuleizdama akis.) O-gi...?

Kanap. Du auksinu.

Burokienė. Kad visų nė neturiu, Ponuliuk; tiktai ketvergė, dvi griveni. Tai jau ar aslą padėsiu išmazgooti, ar teip kaip. (Bučiuoja ranką.) Ak tu, Viešpatie! Pamislyk: kiaulė nuo paties grapo Makarskio... Paršiuką gavau. (Išeina.)

III.

Kanapinskis, (vienas) Tfu! Toks, pania, neregėtas bėbos tamsumas! Kiaulė ir kiaulė; tarytumi, ligos pažinimui ji reikalinga. O vis dėlto, kad prasta, tamsi; lenkiškai, pania, nemoka... Savo veidą snukiu vadina... Nors, kas tiesa, tamsus, žmogus netoli nuo kiaulės. Gerai sakydavo, amžiną atilsį, nabašninkas klebonas Daratavičius: kiaulė-mužikas. Aa! pania... o jis buvo šviesus žmogus ir ant mano šliubo pasakė... aš pats tyčiomis prašiau ir brangiaus mokėjau... lenkiškai pasakė augštą pamokslą... Visos žvakės degė... Sako... gm... gm... ir užmegsiu, sako, mazgą, kurio nė aš pats negalėsiu atmegsti. O!... pania...

IV.

Marytė ir Kanapinskis.

Maryte, įleikia, smagiai juokdamos. Ka! Ka! Ka! Papuni! Papuni! Ka! Ka! Ka! žiūrėk — Burokienė po kiemą su kiaule ritinėjas: nori aprišti jai snukį su šluostiku... Teip liepęs papunis daryti.

Kanap. Gm... Su kokia kiaule? Burokienė buvo sau vaistų prašyti. Mat, pania ją užgavusi Kramplienė.

Maryte. Ne ją, papuni! jos kiaulę... Ka! Ka! Ka!

Kanapinskis, (pykdamas.) Oo! pania... ne ją!.. Kaip ne ją, kad aš apžiūrėjau ir vaistus daviau. Nuo daktaro akių niekas, pania, nepasislėps.. Oo! Jis visa, pania, žino, mato ir supranta... (Susiraukęs, eina prie durų). Nejaugi būčiau apsižiūrėjęs? O, ne! Aš ne toks!.. Man ir nabašninkas amžiną atilsį (išeina).

V.

Marytė, (vieną). Ir nebeišvažiavimas... O Vijurkas jau seniai tyko. Toks jis meilus... (Girdis Kanapinskio balsas:) „Mazgą, kurio ir aš pats negalėsiu atmegsti“. O, kad jis dar kartą piršlėmis ateitų! Dabar žinočiau, kas daryti! Papuniui tai vis tiek-pat, nors ir pasenėk mergose.

(Nuduodama tėva). Nieko neturi, pania . . . Išgeria, lenkiškai nemoka, pravardė prasta . . . Didelis daiktas! By būtų gražus, o šiaip jau . . . Et! by aš gera. Papunis sako: nereikia jam manęs, tik tai turto . . . oi, oi! bene šitų buteliukų? o namo negiišneš ir neatsikąs. Aš jį geriau žinau, nes su juo dažnai-dažnai pasikalbu . . . (Gudriai.) Kaip tik papunis pro duris — Joniukas pro langą, — ir sėdi čionai . . . Kaip ilgu be jo . . . O-gi ir šokti jis moka. Kaip-gi! O o. Labiausia rajondėlj. Tramta-tai-ta, tramta-tai ta . . . rodos, kad teip. (Graiža ant liežuvio ir šoka).

VI.

Marytė ir žydas, už lango.

Žydas, (bailiai). Panyt! (Marytė, bešokdama, prisitartina prie lango). Panyt!

Marytė (krūptelėjusi). Fui, kad nusigandau. E, tu parka!

Žydas. Labai Tamsta gražiai šoki. Tik dar reikia (paslaptinai) šitokių . . . (Rodo kaspinus, skrynelytes ir kitokius daiktus). Oi, oi, dalibug!

VII.

Kanapinskis ir Marytė.

Kanapinskis (įeina rūkydamas. Išvydęs žydą, deda akinius ant nosies, pypką už nugaros). Ir vėl tu čė? O ko čė tau, pagone, reikia? Pasmirdėli tu! . . .

Marytė (išbėgdama su kaspinėliais). Bet ko man reikia, paėmiau . . .

Kanapinskis. Tik pinigūs vylioji, prakeikta biaurybe, pania! Eik sau! (Griebia žydą už kepurės ir meta ją su jermulka pastalin, o pypką į žydą). A! prakeiktas! . . .

Margelio balsas. Oi, pone Kvalcerže! Zabilaš mnie przez samego pakaušia z swoja liuika!

Kanapinskis. Netrauks perkūnas! Ko lendi, kur nereikia . . . O tu kame-gi, pliuške? Vis tik su niekniekais. Yr, mat, reikalas pirkioti . . . Aš tau parodysiu!

VIII.

Margelis, žydas ir Kanapinskis.

Margelis (įeina su Kanapinskio pypka, stumdamas žyda). Nesi-gėdėk, kad ir be kepurės, psekreu! Dabar neišbėgsi! Klioniokis ponui kvalčeriui lyg žemei!..

Žydas. Dalibug, aš nekaltas: mane pašaukė — aš atėjau. Atiduok, ponas, mano kepurę!

Kanap. (spiria kepurę koja; jermulka atlieka). Imk ir kad tuoj' tavęs nebūtų! (Žydas, paėmęs kepurę išeina).

Margelis. Dzian-dobra! Ta, moja, ponai, proša do ligo-nės... Moja žmona zakvorowaušy na gumba... Aš vyje-kala anksti!...

Kanap. E, pania Margeli, negerai: jau girtas!.. Ką čę be kalbi lenkiškai. Gadini, pania...

Margeles. Mat, ponai, trupčiuką... (rodo kišenėje butelį). Panai, kad tik kiek, diev' myly, butum sutrupinęs... Tokia liuika, o-o!.. (apžiūri liuiką). Gerai, kad galvon: girtos galvos budelis netrauks; o kad tik kiek, ponai...

Kanap. Tylėk, Margeli! Tamsta šiandien girtas ir jeigu kalbėsi niekus — aš nevažiuosiu.

Margelis. Tyliu, ponai, tyliu... Aš tyliu...

Kanap. Nu, ir gerai. Čę pania, Tamsta palauk. Aš tuoj', pania, sugrišiu (išeina).

IX.

Margelis (vienas). Matai, nekalbėk, ęsą, lenkiškai... ir ne-kalbės Margelis. Kam Margeliui lenkiškai kalbėt? Nu... visi tyli... ir nekalbėsiu daugiau... (pauza). O antrą atvertus, kas man užgins, kad moku... Ar aš ne ponas?... O, aš brangus žmogus!.. Aš Indriejus Margelis, ne niekai! Aš pėtnyčioj ir su grapu Makarskiu kalbėjau.. lenkiškai kalbėjau, tai... Pirma išgėriau, o paskui kalbėjau. Ar daug Margelis turi malkų, sako... O-o aš bra teip ir teip sakau... Ani basel, ani žabiec, ani małek... nic, ponia grapie, niemam, nic

niemam. O-o!.. tai šiteip, nekiteip... Margelis ne niekai — tai lenkiškai... o grapas man tuoj', malkų, kiek tik kcieš... O-o! Tai matai — Margelis Indriejus... Aš ir... (jeina Kanapinskis).

X.

Kanap. Margelis ir Marytė.

Kanap. (baltam' ploščiu' su risuliu). — Nu, Margel', važiuosime!..

Margelis. Kaip nevažiuosime-važiuosime, ponai!...

Marytė (įbėga). Ar tuoj' papunis sugrįši!!

Kanap. Jeigu neužvažiuosiu pakelėn, tai tuoj' pagrįšiu...

Margelis. Kur-čė neužvažiuosi... su manim, ponai, žinai, nors kraštan svieto...

Kanap. (Marytei) Girdėjau, tu vėl sėbravojies su ta valketa — Vijurku... Nu, žiūrėk! (išeina).

XI.

Marytė ir Vijurkas už lango.

Marytė (viena). O! ta, ta, ta — išvažiavo-gi ant galo...

O-o, ne duos man jis pirkioti, ko aš noriu, ka man reikia... O-o, ne, bra, negausi... ir mano galvelėje protelio daug, daug yra... (pauza; paskui gieda.)

Ko-gi man liūdna,

Ko man teip nubodo...

Vijurkas (už lango)

Nes dar nežinai, kas

Vaikščioja po sodną.

Marytė (Juokias)

Oi, Jonai, Joneli,

Kaip tu man brangus!...

XII.

Marytė ir Vijurkas.

Vijurkas (šoka pro langą). Dėl to palikai gal atvirus ir
langus (priebėga prie jos ir apskabina).

Marytė (ginas) U-u! Aš pasakysiu, papuniui! Ko čę atėjai?

Vijurkas. (Kairina):

Aš išokau, atėjau, atėjau
Ir papunio nebijau, nebijau!
Ką man senis padarys, padarys
Jei iš gričios išvarys, išvarys.

Daugiau nieko!

Ak, kaip išdžiūvo gerklė! tai vis iš didžios meilės...
(prisiartina) Oi, mano mieliausia Maryt'... oi Maryt'
mano mieliausia... oi, mieliausia... Kaip aš tau myliu...
Ar neturi bent kiek (rodžia gerklę).

Marytė (linksmai) O kaip-gi... (bėga prie šėpos).

Vijurkas. Va, visas sušilęs, bent pusę valandos jau laukiau
sodne, kol tie seniai išvažiavo... Žiūriu — tu prie
lango... Norėjau tau šuktelėt, tau, mano mieliausia
Maryt, idant pamatyčiau anioliškas tavo akeles... ir
parodyt tau nors ženklą dviejų pirštų, kad trokšta...
trokšta tavo Jonas... Norėjau, bet žiūriu ir matau:
kyši plika senio galva ir erza su žydu... Aš kogrei-
čiausia ant žemės... po pačiu, kad tu surūgtumi,
aviliu... kad apipuls bitės! (geria)

Marytė. Gal bitėms pasimatė, kad avily, ir pradėjo
spiestis. (juokias).

Vijurkas (gailiai) Užtai-gi, matai: mane ir bitės myli...
Net spardžiaus, kad bučiavo... Tik tu nuo manęs
bėgi... tik tu baidais manęs...

Marytė. Nebebuve... ką tu čę niekus... Aš tave myliu
ir mylėsiu... Tu vėliai padainuok ką — nors.

Vijurkas. Dar užvažiuos senis -- būtu blogiau, neg po
aviliu... Užmegs tadą mazgą ne Daratavičiaus... (geria).

Marytė. Nebijok, jis dar užvažiuos pakelėn... kur jis
teip greit (Vijurkas geria). Žiūr-gi, aš antnešu užkąst
(išėina po kairei).

XIII.

Vijurkas.

Vijurkas (vienas.) Trauk pypkis! . . . Ar ilgai-gi dar aš valkiosiuos šunadvokočiu, kaip mane visas miestelis vadina? . . . Trūks - plyš, jeigu aš ne užkarsiu sau ir jai galvos! ir ne vėliau ateinančio mėsiedo. Nejaugi mano meilus prigimimas ir žvitrios akelės ne primasins šito senio . . . (dairos.) O čę gyvent būt žmoniška; gal būt ir aš palikčiau žmoniškesnis . . . O dabar (gieda:)

Nuogas plikas, kaip tilvikas,
Dažnai čionai (suėma pilvą) dyka . . .
Už tai, kad ant pečių galva
Dar tebėra lyka*) (geria).

(Klabėna duris Vijurkas bėga prie durų po kairei.) **Maryt,**
Maryt, papuolova!

XIV.

Maryte Vijurkas ir žmogus už durų.

Marytė Šę (duoda kampį Jonui. Pribėga prie durų.) Kas čę?

Vyro balsus. Aš pats . . .

Marytė. Nėr namie — išvažiavo!

Vyro balsas. Kur-gi išvažiavo?

Marytė. Nežinau.

Vyro balsas. Kaip tai nežinai? o kada-gi atvažiuos?

Marytė. Šiandien.

Vyro balsas. Ar šiandien?

Marytė. Nu-gi, šiandien.

Vyro balsas. O gal būt ir rytoj?

Marytė (juokias). O gal būt ir rytoj.

Vyro balsas. Anksčiau, nékaip nebūs?

Marytė Ne.

Vyro balsas. Šendien vakarą nebūs? (niekas neatsako). **Ei!**
žmonės — gyventojai, ar yra ponas namie?

*) ne pora

Marytė. Nėra-gi, sakau!

Vyro balsas. Tai aš rytoj' ateisiu. Ar jis būs namie?

Marytė. Gerai — būs!

Vyro balsas. O kad ne, tai ir šiandien; arba ne, tegul būs jau rytoj! ... a?

Marytė. Kaip sau Tamsta nori ...

Vyro balsas. Tai kaip-gi, ar rytoj, ar šiandien!

Marytė. Vis tiek.

Vyr. bal. Tai tau, kad nori! Dabar ir žinok ... O gal-gi dabar yra namie? (Marytė tyli). Tai kaip-gi ... (pauza). Gyventojai ... A—u!

Vijurkas. (ruščiai) Pasakyta Tamstai, kad rytoj' būs, o gal būt; ir šįvakar. Dabar-gi nėr. Ateik, kada nori ... Nejaugi esi teip kvailas, kad šito nesupranti ... O dabar eik sau, kur nori!

Vyr. bal. Perprašau ... Čę būta pono! O iš už durų man, mat, ir nesimato ... perprašau. Su Diev'! Panai! ... rytoj? o kad ne, tai ir šįvakar ... (pauza).

Marytė. Gal smagalvė sukas ... Net nusibodo ... Kasžin, koks; gal ne mūsų krašto ... Čę tarytum, tokių ir nėra ...

Vijurkas O mane jis smagiai nugandino (geria ir kanda.) Pasakyk man (žiūri į Marytę), kad aš vėl ateičiau tave piršti, ar tu teip-gi klausytum savo tėvelio?

Marytė. Žinoma, kad ne ... Bet kas-gi iš to ... aš viseip prašiau, bet jis tik: ne ir ne ... ir kad pradės savo pamokslą ...

Vijurkas. Apie mazgą? (juokias).

Marytė. Nu-gi.

Vijurkas. Tai žiūrėk ... Lyg mėsiedui aš vis-gi kaip-nors išmislįjau jį priversti; jeigu gera valia ne, tai pasi-stengsiu pribaidyt jį ir sutiks ... (smarkiau). Aš busiu ne ... (Išgeria) ... aš bučiau ne Jonas Vijurkas, šimts perkūnų, jeigu nesutaisisiu šito senioko ... O! mane visi žino aš advokatas Jonas Vijurkas ne tik valsčiuj' ... Tfiu! man ir sliedavotelis ir miravas žino! ...

Marytė. Kaip tu gražus! Aš tave teip myliu!

Vijurkas. Tai teip, Maryt! Jeigu mane myli, tai... po Kalėdom tris šventes praleidus, aš tave paimsiu...

Marytė. Ne!... aš tave paimsiu... tu ateik čė:...

Virjukas (sau). Nejaugi kaip. (Balsiai) Tegu būs ir teip!
O tu paskui nesigailėsi?

Marytė (apskabinas ir glaudžiasi.) Joniuk! ką tu čė niekus...
Tik stengkis, kad greičiaus... Aš tave teip myliu, teip...
(Jonas tuotarpu bučiuoja. Marytė ištrūksta; jos rankoj' adata).
Joniuk!... įdursiu...

Vijurkas. Jau ir teip mano širdis subadyta spinduliais
meilės; žiūrėk, pradės tinti... Čė vėl bitės...

Marytė, (viduryje kambario). Žiūrėk, Joniuk! kaip-gi šita...
jerun... run... rundelį šoka?

Vijurkas. Kurlandską?... Tai gal reilenderį? Va, šiteip
(pribėgęs bučiuoja).

Marytė (surinka.) A! ai (pabėgus). J-i! koksai! Nebemyliu,
ir gana!...

Vijurkas. Širdele, Maryt! paklausk: Aš padainuosiu...
Ko-gi teip greit užpykai?... Vėliai aš padainuosiu tavo
gražiąją (dainuoja):

Tetušis man mirdamas.

Liukele paliko;

Liukele paliko

Už pusę skatiko...

Marytė. Nustok! su savo liukele! (Vijurkas nustoja, juodamos)

Vijurkas. Duok, dar išgersiu stiklėlį (prie durų beldžias).
Bene seniokas?!

Marytė. Cit! palauk! (prie durų) Kas čė?

Burokienės (balsas už durų.) Aš, panyt... susimildama.

Marytė (tyliai) Gal budelis... (Balsiai). Nėra nieko namie.

Burok. bals. Ok, tu Viešpatie... O kiaulė riebi, nei laukan,
mat, neleidžiau. (nueina),

Vijurkas. (Su kampju rankoje). Ir mėš laukan neleidžiam...
Dabar Maryt, aš parodysiu, kaip kadrylį šoka... Jeigu
kas dar suklambins, — nu, tai... (graso kampju). Žiūrėk-gi,
Maryt, (Vijurkas šoka). Dunkskina (durys stipriai).

Marytė. (Eina prie durų; Vijurkas teipogi su kampju). Kas čė?

Kanapinskio balsas. Aš pats, pania! Greičiau daryk!

Vijurkas. Gal velnias! Kur dabar dėtis?

Marytė. Dabar tai pražuvova. (Kampj, ištraukus iš Vijurko rankų, stato šėpon prie vaistų; butelį ant žėmės prie šėpos, stiklelį kišenėn).

Margelis (už durų.) Anioliuk šviesiasis! Leisk, sesyt mieloji! . . .

Vijurkas ir Marytė (bėgioja po kambarį. Vijurkas pribėga prie lango, bet atšoksta:) „matos“

Marytė. Kas daryt?

Vijurkas. Duris daryk! Su manim nesisielok! Žūt-būt! (Sukniumba ant žaslano. Marytė duris daro ir tuojaus išeina po kairei.)

XV.

Kanapinskis ir Margelis.

Kanapinskis. (Įeidamas, uodžia). Spiritum alcoholicum . . .

Margelis. O, tata, kaip šilta! . . . Ponai, giedosiu!

Kanap. Margel, negiedok!

Margelis. Lotiniškai, ponai, pragaroniškai . . . (Gieda) Ooo!

Kanap. (užima jam gerklę). Apsistok, pania! Čė ne karčiama . . . Jeigu . . . jeigu, pania, tiktai . . . tai, oo!

Margelis. O ką, ponai? ir sugiedojau. Sugiedojau grynai pragaroriškai, kaip ant viškų . . . (Ima Kanapinskį už rankos). Pone Kvalčerže! beg niemaš, ponas, kaiko . . . Kad nebūt šilta? . . .

Kanap. Oo! pania! Kaip-gi! Kad žmogui šilta, tad (iškelia iškilmingai pirštą) žmogus nori, kad jam būt šalta! Oo, pania! O kaip-gi . . .

Margelis. Teisybė, teisybė; teisybe, pone daktarai! Ir man labai šilta . . . Duok, ponai kad būtų . . .

Kanap. (prieina prie šėpos; kampis lekia ant jų. Margelis jį pagriebia). Kokia netvarka! Maryt!

Margelis (su kašniu burnoje). Maryte! . . . Aniole dangiškasis . . . Ne . . . pa . . . (kanda kampj)

XVI.

Kanapinskis, Margelis, Marytė ir Vijurkas.

Marytė. (Teina, išsigandusi). Aš čę . . .

Kanapinskis. Kam čę tavo kampis?

Marytė (nesuprazdama. Sau) Ok, tu Viešpatie . . . Balsiai).
Atėjo sirgdamas.

Kanap. Ir ėmiai nuo sergančio kampi?.. (Margelis eina prie
zaslano). Margel, mesk! nesveikas . . .

Margelis (kązdamas). Ko-o?

(Kanapinskis nori atimti. Margelis šalinas ir sėdas ant gulinčio
Vijurko; pajutęs, krenta ant žemės, šaukdamas).

Kanap. (Nusigandęs). Pone Augščiausias! O čę kas-gi?
Maryte, gelbėk! (Amžinai persigandęs). Gel . . . gelbėkite . . .

Margelis. Ponia Kvalcerže!.. Čę tai neatmezgamas
mazgas . . . A?

Marytė. Tai-gi jis atėjo, papuni, bičių sugeltas, ir apalpo,
papunio belaukdamas, o aš nusigandau ir . . . ir spiritu . . .

Margelis (Atradęs butelį). Spiritu . . . spiritu . . . (prisinešęs,
geria). Aš jums patariu: šaukite uredniką . . . tuoj
uredniką . . . Jis praktikolą, o aš liūdytojas . . . (Geria.)

Kanap. Tylėk, susimildamas!

Marytė. Tai-gi, aš ir arielka laisčiau . . .

Margelis. Ponai, arielkyte plikąja laistė . . .

Kanap. A-a! (Žiūri ant gulinčio) Nu-gi, čę laidokas Vijurkas,
Pania; o tu sakai, pania, kad jis apalpo.

Marytė. Tai-gi, papuni.

Kanap. A-a! (Eina prie Vijurko, išsiėma akmenėlį iš kišenės ir
trina jį smilkinius).

Margelis. Mat, ponai! Arielkyte laistė truputį, o jis
apalpo visiškai . . .

Vijurkas (Pradeda judėti). O! kas-gi čę? Kame-gi aš? O,
ponas . . . Ačiu . . . Ačiu . . . Aš atėjau prie pono . . .
neradau pono namie . . . Aš suvisu silpnas . . . Nepyk,
ponas! pagydyk mane!

Kanap. Užsilaiky Tamsta ramiai . . .

Margelis. (Su buteliu). Besko!... Bene nori?... (Rodo butelį).
Gerk... negailiu.

Vijurkas. Ačiū! nenoriu... (Margelis gerdamas nuveina).

Kanap. (Marytei). Atnešk raudonų ir žalių buteliukų ir mažą
maišinką su pelenėliais! (Marytė atneša. Kanapinskis trina
vaistus. Vijurkas moja Marytei ir sako keletą žodžių į ausį).

Margelis. Dažnai man ant mislių užveina: ką pirma Dievas
padarė: žmogų ar degtinę? (Marytė prineša iš šėpos buteliukų)
Man rodos, kad viska kartu... Nes kiteip... ką-gi būt
kūmai gėrę ant krikštynų pirmojo žmogaus?

Kanap. Štai, pania! Gerk Tamsta!.. (Pilia vaistus stiklan).

Vijurkas (Žiūrėdamas į stalą). Bijau, ponai... Ponas ant
manęs gal tebepyksti... (Paima vaistus). Ką-gi idėjai
Ponas? (Akylai žiūri ant buteliuko, paskui atnešto). Vitrijolius!!!
Dieve tu mano! Tamsta žmogus ar velnias?! Negana
Tamstai, ką mane nekaltai apkalbi, keiki ir už pasku-
tinį, pastumdėlį — valketą laikai... Nori dar mane
nunodyt... mano mirties nori?... Lyg šiol kentėjau —
šito nebedovanosiu... Tamsta žinai, ką aš Tamstai
padarysiu?? Tamstai vieta Sibirijoje, katargoje,
Sakaline!!!

Kanap. (Persigandęs). A-a! pania... su... susi... mylėk,
pania! Aš nekaltas. Aš nepamačiau... Duktė...
Marytė...

Vijurkas. Ir girdėt daugiau nenoriu. (Eina prie lango).
Žmonės!... Uredninką!... Ponas Margelis būsi lūdy-
tojas....

Margelis. O kaip-gi nebūsiu — būsiu... Tiktai...

Kanap. (Visiškai nusigandęs). Susimilk, ponai mielas, brangus...
Pone Vijurkai... (ant kelių). Pati... vaikai...

Margelis. Meluoji, ponas: nebėr pačios... Moja žmona na
gumba zakva... (geria).

Marytė, (nusigandusi). Papuni, aš kalta.... Nebijok...
(Vijurkas kažką jai rodo).

Kanap. (Ant kelių). Pati... vaikai... aš pats... imk visa...
visa atiduodu, tik nežūdyk!

Margelis. Nežūdyk... imk visą... (Duoda butelį). Nors pats noriu... visą atiduodu.

Marytė. (Nuduoda galesį). Tai kam-gi Tamstai mus žūdyti?... Tamstai, pone Vijurkai, veliai papunis užmokės, kaip galėdamas...

Vijurkas. (Pamislįs). Nu, tegu mano pereina! Man užmokėsio nėjokio nereikia... Jeigu nori būti liuosas, atiduok už mane savo dukterį Marytę! (Kanapinskis pradžiunga).

Margelis. Atiduok, ponia Kvalcerže... ji kalta, sakai — ją ir atiduok...

Kanap. Darykite, ką norite; duokit tik man dusterėt... (Į Vijurką. Tai jau nebesiskąsi, pone Vijurkai?)

Vijurkas. Jei Tamsta išpildysi savo prižadėjimą ir aš noringai viską užmiršiu. Bet... (smarkiai) jeigu ne, tai — su-Diev', brolyste! Tuoj' pas tartytoją ir... žūt-būt... Tada jau ir mirdamas nedovanosiu.

Kanap. Daryk, kaip nori, tik nežūdyk!

Margelis. Tik nežūdyk!... (Geria).

Marytė. Tai palaimink mus, papuni, kad bent... niekas neatsisakytų.

Kanap. (Atsiduksėjęs). Eikit-gi šen! Tegu jus laimina Augščiausias Dievas... o aš ką-gi padarysiu?...

Margelis. (Randa žydo jermulką užsideda ant galvos; augštyn butelį iškeldamas). Laiminu jus ir aš... (Įbėga Burokienė).

XVIII.

Tie-patįs ir Burokienė.

Burokienė. Ponuliuk, susimildamas! Kiaulė tokia riebi...

Margelis. Cit! ciko! Čę pona Kvalcėrius grįžta iš Sibirijos, o tu čę apie kiaulę plepi... Ciko! (Užima gerklę Burokieni, užsimodamas su buteliu).

Kanap. Tegu būs teip, pania, kaip Dievo likta... O aš, pania, ką galėjau, padariau... ir gerai padariau... Aa! (Marytei ir Vijurkui) O dabar paklauskite. Ar girdėjote,

pania, tokį daktarą? ... Aa! ... kaip aš? Išnumirusių, pania, prikėliau Vijurką, ir ... ir ... (iširemia).

Margelis, (visiškai girtas). Su buteliu degtinės ... išnumirusių prikel ... prikel ... Aš liūdytojas ...

Kanap. (Rodydamas Vijurką) Prikėliau ir sužieduosiu su savo dukterim Maryte ... tai sužieduosiu! Tik nelaimė — jus lenkiškai nemokate, o padaryčiau šliubą tokį, kaip mano buvo su nabašuinke (nulenkia galvą), brangiausia mano prietelka ... Visos žvakės degė ... Klebonas, amžiną atilį nabašuinkas Daratavičius, pasakė ...

XIX.

Tie patįs ir žydas.

Žydas. Labadien'! Ponas, čę mano paliko kepurytė, jermulka ...

Margelis. Cit! Štai vėl! ... Negirdi ponas Kvalčierius „mazgą mezga“ ...

Žydas. Tegu sau mezga ... Man duokit kepurę! (Nori nuo Margelio nuimti, tas sukas, abskabinęs).

Kanap. Gm! ... gm! ... Klausykite, kad visi girdėtumete! ... (Klauso visi ir žydas). Pasakė lenkiškai: ir užmegsiu mazgą, sako, kurio ir aš pats neatmegsiu!!

Margelis (pametęs žydą, suvisu girtas, pribėga prie Kanapinskio). Dabar, ponia Kvalčerže, užtraukime ... Aš pradėsiu, paskui visi. (Gieda). „Atielkele tu, pilkoji, kokia tu štukarka ...

Visi. Čę niekai, Margel! Tu tylėk! Sustok!

Marytė. (Vijurkui). Tu uždainuok savo gražiąją!

Visi. Dainuok! (Visi dainuoja.)

Sustokim visi ratu,

Padainuokim su ukvata

Dainuokim dainelę, savo giesmelę ... ir tt.

Margelis. (Baigiant dainą išbaigia butelį, suduoda sau kamsčiu į kaktą ir puola suvisu girtas prie felčeriaus). Ponia! Jasná mielmožna Kvalčerže! ... Amoja žmona ... gumba ...

jug męs dar nebuvo va . . . (Virsta). Žona . . . gumba . . .
 mazgą . . . Sibirija . . . (Butelys dunžta. Žydas, pagriebęs
 jermulka, išbėga. Visi, juokdamies, subėga Margelio keltų).

Uždanga.

Palangos jurė.

Jurė-motinė
 Tur dukrelių būrij;
 Vėjui-tėvui liepiant,
 Visos šokti turi.

Lyg skara kutota
 Ant žalsvos jupelės,
 Putà pasipuošę,
 Puldinėja, kelias . . .

Tai lenktynių eina,
 Tai prie kranto plakas,
 Tai atgal atšokę,
 Bučiuojasi, šnekas . . .

Visos šaunios, greitos,
 Kaip deivės, linksmutės, —
 Tik pravirkst', išvydę
 Kalnelį Birutės.

Laš jų ašarėlės
 Gelsvu gintarėliu, —
 Mat, ir joms pagailo
 Vargšų žemaitėlių . . .

Palangoje 1901 m.

A. J.

Ūkės dalykai.

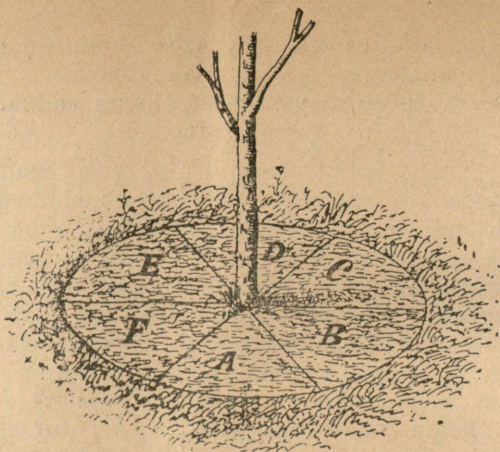
1. Kaip pataisyti seną užleistą sodną.

Gailu pasidaro, kada, važiuodamas per sodžią, pažiūri ant jeip kokį prie keliui esantį sodną, visą užaugusį laukinėmis žolėmis, su medžiais per pusę nudžiūvusiais, pažeistais, su supintomis šakomis, o tankiai ir be lapų, nes juos nuėdė kirmėlės. Žinoma, iš tokio sodno negalima turėti ne tiktai nėjokio pelno, bet ir pats ūkininkas neturi ko ir paragauti. Vienok, jeigu gerai tik prižiūrėsi tokį sodną, tai ir medžiai paliks kitoki ir, kas reikalingiausias yra, pradės jie atnešti pelną. Daug valdytojų tokių užleistų sodnų, kaip girdėjom, apleidžia juos tik dėlto, juog nesumano, koku būdu pasigelbėti. Aš, turėdamas tokį pat sodną, pataisiau jį, o mano kaimynai, klausydami mano patarimų, teipo-gi padarė ir gavo užmokesnį už savo vargą apie pataisymą sodną; dėlto aš noriu su visais tais, kurie turi užleistus senus sodnus, pasikalbėti ir draugiškai patarti.

Beveik visuomet yra teip, juog terpu senų medžių žemės visiškai nedarba, ne aria, ne tręšia, dėlto ji apauga velėna; o tuotarpu bene nuo šito tik ir prapuola sodnas. Kaip tik žemė kietai susigulėjusi arba apaugusi velėna, ji greit išdžiūsta, mažai išleidžia syvų, ir medžiai sunkiai, o tankiai ir visiškai neauga. Štai dėlko visųpirmiausiai reikia pasirūpinti apie išdirbimą ir pataisymą žemės po medžiais. Užvis geriau, ypatingai, jeigu gailėsi žolės, padaryk šiteip:

Visą vietą po karūną, t. y. rinkį po šakomis aplinkui medžio, apdėk perpuvusiais mėšlais per 7 colius ir išvarpyk žemę per pusę aršino giliai (dabodamas pagal ilgumo šaknių ir nėkadod negadindamas jų) teip, idant viršutinė eilia žemės draug su mėšlu pakliūtų apačion prie šaknimis. Dėlto visas rinkis po medžiu skirstosi į dalis teip, kaip tai porodyta ant paveikslo 1.

Toliaus, išmesk žemę iš vienos tokios dalies, duokim sau iš A, paskui iš dalies B permesk į A, iš C į B, iš D į C ir tt. (kaskart sudaužydamas krumslis, lygikolei neprieisi iki daliai F, kurią užmesi žeme, išmesta iš dalies A.

Pav. 1. Perkasimas rinkio po medžiu.

Kuo plačiau išvarpytas apskritulis, tuo geriau. Tokie išvarpymo užtenka ant keleto metų, bet vis-gi rinkį po karūną medžio reikia visuomet perkasinėti, o piktažoles naikinti, kad žemė būtų be žolės. Varpymą žemės po medžiais gali dirbti kada nori: pavasarį, vasarą arba rudenį. Potam būtina anksti pavasarį (kovo mėn.) reikia išpjaustyti pjuklu visas sausas šakas lyg gyvam medžiui, sulyginti dailiai visus įpjovimus pjuklo aštru peiliu ir nugėnti visas atžalas, kurios auga ant viso liemens, didžiųjų šakų medžio ir prie žemei. Kada tą padarei, reikia apžiūrėti kožną karūną skyrium ir išpjaustyti visas tos šakeles ir šakas, kurios terpu savęs susikryžiavoję ir trinasi viena su kita, o teipo-gi visas šakas, augančias viduje karūnos.

Vienok-gi visus šituos darbus priguli dirbti atsargiai ir su rokunda, idant išpjaustytum mažiau reikalingas ir silpnas šakeles ir šakas.

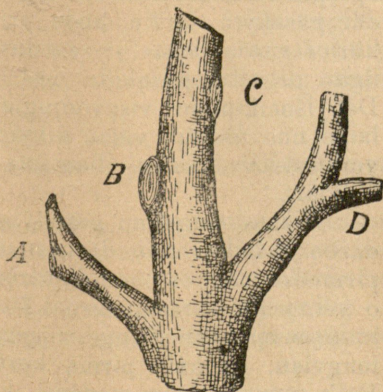
Apart šito, visados priguli pjaustyti ne pjuklu, bet peiliu gan aštriu; jeigu gi šakas teip drūtos, juog be pjuklo negalima apseiti, tada pjuklo nupjovimą reikia nulyginti peiliu. Dirbasi tai dėlto, kad plynieji nupjovimai greičiau užgija, nuo ko ir medžias greičiau pasitaiso; idant tai dar geriau sektųs, visus nupjovimus, didesnius už kapeiką,

užtepk balta aliejine maliava arba moliu, nors maliava geriausiai. Išpjaustymas visokių šakų darbas yra gan nelengvas; dėlto aš dar pasakysiu, kaip tas daryti, idant nepagadintum medžio, o tai: jaunos šakelės reikia visados nupjauti augščiau kokio norint pumpurėlio arba augščiau kitos šakelės (pav. 2), senesnesgi teip, kad ne paliktų stagarai, o teipogi, kad ne padirbti perdaug gilos ronos (pav. 3).

Pav. 2.

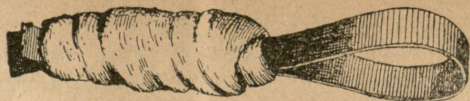
A ir B nupjovimai augščiau šakelių;
a ir b nupjovimai augščiau pumpurėliu.

Pav. 3.

Nupjovimai drūtųjų šakų: A ir B geri nupjovimai, D perdaug ilgas, — C—gilus.

Kada jau padirbsi teip, kaip augščiau parodyta, sodnas rasis toks, kad jo nė nepažinsi; bet dar ne galas darbo. Paėmęs seną pjautuvą arba lunką nuo bačkos, sulenkta, kaip parodyta ant pav. 4, nuskusk juom nuo liemenio medžių ir nuo drūtųjų šakų visą seną suskilusią žievę ir samanas.

Pav. 4. Sulenktas ir apvyniotas skepeta lunkas.

Paskiau, jeigu yra kur ronos ar plyšiai, tai jų kraštus nulygink peiliu, iškuopk ir suronitą vietą užtepk balta maliava. Pabaigęs šitą, sutaisyk viedre negesytų kalkių (vopnos), išmaišyk ją su vandenim ir šituom tirštumu aptepk visus liemenis ir didžiasias šakas medžių. — Palieka dar pasakyti, koku būdu priguli išnaikinti visos kirmėlės, kurios suėda lapus ir vaisius ant medžių, bet apie tai ilgai priseitų pasakoti, nes yra daug visokiškų kirmėlių. Dėl išnaikinimo visųvodingiausias — reikia rinkti žiemos laike nuo medžių visus suvyniotus lapus, tankiai apipintus voratinkliais, skusti liemenis ir aptepti kasmet medžius kalkiais.

Viskas, augščiau parodytas, reikalauna, žinoma, daug darbo ir laiko, bet darbas ir laikas gali apsimokėti jau pirmuose metuose: tuoj' turėsi daug daugiau vaisių sodne, o vėl, jeigu kartą padirbsi šitą darbą sodne, mažai bereiks kituose metuose dirbti, ir gerai užlaikyti sodną būs daug lengviau, ne kaip pirmą kartą reikėjo pavargti, jį taisant. Reik atminti, juog medžias, krūmas arba daržovė reikalauja visados prižiūrėjimo teip-pat, kaip reikalauna prižiūrėjimo arklys, karvė ir kada gerai prižiūrėtas arklys geriau dirba, o karvė daugiau duoda pieno, teip ir prižiūrėtas sodnus duos daugiau ir geresnius vaisius ir tuo užmokės rūpestį apie jį.

2. Paruošimas žemės iš rudens vasarojui.

Mūsosios žemė nuo pavasario turi daug drėgmės, bet neišmintingai su jomis apseinant, veikia išdžiūsta; pertatai vasarojus vargiai bedygsta ir menkai teauga. Tai kas-gi reikia daryti, kad dirva nuo pavasario ne sparčiai tedžiūtų ir ant ilgo laiko užtektų drėgmės? Visųpirmu įsidėkite, kad pavasarį žemės be reikalo nevartytūmit, tai yra: kad neartūmit be reikalo, dėlto kad vartoma žemė

greičiaus džiūsta. Yra būti pas mūsų tokių žemių, kurios negali apseiti be pavasarinės orės; bet daugiau yra lengvu žemių, kurioms pavasarinė orė vodiya. **Lengvosios žemės reikia visiškai įarušti iš rudens**, o pavasarį užteks išpūrinus draskiu¹⁾, apakėjus ir apruilijus²⁾.

Paskutinioji orė ant žiemos turi būti gili ir neakėta pasilikti per žiemą, kad geriaus būtų preinama veikimui šalčio, lytaus ir sniego. Vienok reikia atminti, kad mėšlus išvežus išpuola negiljai juos aparti, kad greičiaus jie supūtų; tiktai vis-gi reikia teip taikyti, kad paskutinis arimas būtų gilus.

Užvisgeriausiai bus, jei kas išgali, dukart iš rudens aparus. Pirmąjį kartą ariamas negiljai, kad žolės negiljai apverstos greičiaus supūtų, o teipo-gi kad kirminai būtų viršun išversti ir sulesti paukščių. Ši pirmąjį negilų arimą naudinga bus apruilijus.

Po porai nedėlių, kad suželia žolės, apakėk.

Antruoju atveju ariama giliaus ir paliekama ant žiemos neakėta.

Teip paruošęs iš rudens dirvą vasarajui, ūkininkas pakajingai gali laukti pavasario, žinodamas kad arti nebereiks, o užteks draskiu išpūrinus žemę, o po priderančio apdengimo sėklų — apruilijus (dėl užsilaikymo drėgmės).

Kas tai yra draskis ir kam jis dera, toliaus apsakysime.

3. Į grybus.

Sakmė.

Žmonių keliolika išėjo sykį pagrybauti.

O kas nenori to džiaugsmo paragauti?

Labiausia rudeniop, kad laiko

Atlieka daugelis, be saiko.

Bet laimė žmogų ar kartais apgauna:

Nutinka — grybų keletą vos tik nurauva

Teip štai ir mūsų garbus grybauninkai

Gangreit perėjo mišką dykai.

1) Draskis kiteip vadinamas drapakas.

2) Ruilis kiteip vadinamas volkas, volas.

— Klausykis, Dėde! — Ćę visi suriko
 I dėdę Juożą Baravyką,
 Kurį keliaujantį patiko.
 — Sakyk, kokia galėjo pasipinti kliaudė?
 Tarytum, dairėmės, veizdėjom'
 Ir susispaudę,
 Kaip mūras, kits prie kito ějom',
 O grybų? Šungrybes tiktai regėjom! . . .
 — Aa, vaikai — jiems sako — mano:
 Matau galvelės jūšų neperdaug išmano!
 Suprantu, kad šalimais daug jauniems linksmiau,
 Pasizalbyti nes galima meiliau;
 Tik einant teip, būs grybų vis mažiau.
 Kad būtumet nors kiek bent prasiskyrę,
 Jūs patįs būtumet patyrę,
 Juogei žmogus tada liuosiau daug mato
 Ir, eidamas, apeiti gal didesnį ratą. —
 Pasakęs tai, kepurę dėdė pakylėjo
 Ir sau tolyn nuėjo.

Man rodos, kad, kaip šitie grybauninkai,
 Mūsiškiai elgias ūkininkai,
 Kurie, kruvoje vargdami po sodas,
 Nors linksmūs, bet netur su ūke rodos.
 Žiūrėk, tegu tik vienkiemiais gyventi sėdas —
 Kiteip anų eis rėdas!

10—VIII—01.

Mikalojus Dagilėlis.

.. . Malda Marijai . . .

Motina Dievo ir mūsų — Marija!
 Lietuvą visą, visus josios žmones
 Teikkis, apklėstus sparnais sav' malonės,
 Laisve palaimint — prašalint vergiją!
 Teikkis išgirsti vaitojimus mūsų,
 Geležinius mūsų sutrupinti panėius,
 Opą malšinti širdies, kurią kančius
 Skrodžia kasdien ranka kraugerių Rūsų!

Motin, meldžiu sugražinki mums spaudą!
 Jug Tu matai: kaip liaudis visa rauda,
 Kaip neteisingai gamtos kenčia skriaudą
 Kaip mums visiems kruvinai širdį skaudo

Motin, žiūrėk: mums tiesų mūs' neduoda
 Ir nepaliauja po kalinius tąsė;
 Laiko prislėgę po letena dvasią! . . .
 Motin — Marija, būk Tu mums paguoda!

Teikkis pakelt prie Tiesos, o Marija,
 Brolius ir Sesor's paklydusius mūsų,
 Ką užsikrėtę klaidomis nuo Prūsų
 Liuterio tamsioj' tikyboj' kirmija!

Teikkis paduct savo ranką, Motina.
 Tiems, ką gyvenimo siekiu tur grieką,
 O-gi tiesas gamtos laiko per nieką,
 Valią bei pilvą dievu sau vadina!

Motin — Marija, skaisčiausia lelija!
 Žvilgterėk akim maloninga į svieta,
 Visą pasaulę, kiekviena jos vieta
 Ir globa savo apsupki žmonija!

Ypač auklėk katalikams liuosybę,
 O atskalūnus sušauk į Bažnyčia;
 Tebūn ant žemės viena avinyčia,
 Vienas Piemuo, o per jįjį vienybė!

Ir ypatingai priglausk, o Marija,
 Prie širdies savo mūs brolius — kaimynus
 Latvius, Estus, nelaimingus Rusinus,
 Amžiną seserį mūsų — Lenkiją! . .

Motina Dievo, pagerink mūs priešus;
 Teikkis išmelsti jiems Šventąją Dvasią:
 Te jau paliauja pekla pats sau grąsę,
 Lai jau nečipin' dantų ant mus griežus.

Vardan Lietuvos ir savo, Marija,
 Šį Tau vainiką iš žodžių aukauju;
 Da syki, puolęs ant kelių, maldauju:
 Te mūs viltis — ateitis būs Tavyje!

A.

Lietuvių Litanija.

Viešpatie, susimilk ant mūsų!

Kristau, susimilk ant mūsų!

Viešpatie, susimilk ant mūsų!

Kristau, išgirsk mus!

Kristau, išklausk mus!

Tėve, iš Dangaus Dieve, susimilk ant mūsų!

Sūnau, žmonių Atpirkėjau, Dieve, susimilk ant mūsų!

Šventa Dvasia, Dieve, susimilk ant mūsų!

Šventa Traice, vienas Dieve, susimilk ant ant mūsų!

Dievo Gimdytoja, Marija, melskis už mus!

O Marija Traknose,

O Marija Ašmenės Vartuose Vilniuje,

O Marija Šidlavoje,

Šventas Mykolai,

Šventas Rapolai,

Šventas Gabrijėliau,

} melskis
už
mus!

Visi šventi Angelai ir Arkangelai,

Visos šventos dangiškosios Dvasios,

} melskitės
už mus!

Šventas Jonai Krikštytojau,

Šventas Jokymai,

Šventas Juozapai, švenčiausios Panos Marijos

Sužieduotini,

} melskis
už
mus!

Visi šventi Apaštalai ir Evaugelistai,

Visi šventi Katalikiškosios Bažnyčios Už-
tarytojai,

} melskitės už
mus!

Šventas Kazimierai, Karalaiti, Lietuvos

Užtarytojau,

Šventas Aleksandra, Žemaičių Užtarytojau,

} melskis už
mus

Visi šventi Palaimintieji, melskitės už mus!

Būk mums malonus — atleisk mums, Viešpatie!

Būk mums malonus — išklausk mus, Viešpatie!

Nuo velnio žabangų išgelbėk mus, Viešpatie!

Nuo amžinos paskandos
 Nuo bjaurių minčių
 Nuo visų piktų nerų
 Nuo visų nuodėmių
 Nuo sielvartavimo ir piktžodžiavimo prieš Tavo
 ištarmes

Nuo visokių barnių ir broliškos neapykantos
 Nuo rūstybės Tavo
 Nuo staigaus ir netikėto mirimo
 Nuo šventos tikybos prapuldymo
 Nuo žaibų ir perkūnų
 Nuo maro, bado, ugnies ir karės
 Nuo ligų ir visokių negalių
 Nuo tapimo lenkais
 Nuo tapimo gudais
 Nuo tapimo vokiečiais
 Nuo mūsų tautos pragaišinimo,
 Nuo visokių mūsų priešų,
 Nuo visoko pikto

iz gelbėk mus, Viešpatie!

Męs nusidėję žmonės meldžiame, išklausk mus, V.
 Idant šventą Tavo Bažnyčią gelbėti ir valdyti teiktumeis,
 Tavęs prašome, Viešpatie!

Idant augščiausį Popiežių ir visą dvasišką luomą visokioje
 šventenybėje užlaikyti teiktumeis, Tavęs prašome,
 Viešpatie!

Idant vyskupus ir kunigus šventame tarnavime už-
 laikyti teiktumeis,

Idant visus žmones gerais krikščionimis padaryti teik-
 meis,

Idant į pavargėlius, elgetas, kalinius žvilgterėti teiktumeis,

Idant visus keleivius sveikatoje užlaikyti teiktumeis,

Idant visus krikščionis gelbėti teiktumeis,

Idant viršininkus tik gerus ir teisingus duoti teiktumeis,

Idant visiems geriems Lietuviams ir Lietuvos prieteliams
 amžinomis gerybėmis užmokėti teiktumeis,

Idant visus Lietuvius savo malonėje užlaikyti teiktumeis,

Idant mums visiems Lietuviams protą ir išmintį duoti
 teiktumeis,

Tavęs prašome, Viešpatie!

Idant mūsų mintis į dangiškus daiktus pakelti teiktumeis,	} Tavo meldž. Viešp. i
Idant žemės vaisius ir visa, kas gyvenimui reikalinga, duoti teiktumeis,	
Idant dūšias mūsų pratėvių, gimdytojų, brolių, seserų, genčių, geradėjų nuo amžinos prapulties išgelbėti teiktumeis,	
Idant visiems mirusiems amžiną atilsį dovanoti teiktumeis,	
Idant mūsų maldas išklausti teiktumeis,	

Dievo Avinėli, kursai naikini svieto nuodėmes, atleisk
mums, Viešpatie!

Dievo Avinėli, kursai naikini svieto nuodėmes, išklausk
mus, Viešpatie!

Dievo Avinėli, kursai naikini svieto nuodėmes, susimilk
ant mūsų!

Kristau, išgirk mus!

Kristau, išklausk mus!

Viešpatie, susimilk ant mūsų!

Kristau, susimilk ant mūsų!

Viešpatie, susimilk ant mūsų!

Tarnaitė.

Paveikslėlis.

Devintinės! — Graži, linksma diena pasitaikė: saulė šviečia, šildo, bet perdaug nekaitina. Pro augštus Kauno namus ir mūrus vasaros vėjelis atvaro nuo žaliuojančių kalnų ir miškų gaivinanti orą... Į katedros bažnyčią skubina žmonės į nepaprastas šventenybes. — Žiūrėk, o pamatysi įvairių luomų ir lyčių mišinį. Čę tarnaitė skubina atkalbėti poterėlį ir greitai bėgti namon, nes ten ponai laukia piragų prie arbatos. Ten seniukė davatka, susikuprinusi, išlengvo kiūtina, barškindama dideliu ražančiuumi. Čę vėl siuvėja, išblyškusi ir pageltusi nuo sėdėjimo, tiesia savo laibą liemenį, o ten toliaus su užriesta galva ir rankomis delmonuose žengia pabirkos darbininkas, žiūrėdamas iš augšto į visus ir tankiai išnetyčiu užgaudamas su alku-
nėm einančius pro šalį..... Užvis daugiausiai pamatysi

darbininkų — žmonių tikrai ištroškusių ir tos saulės spindulių, ir šventenybių, ir atilsio po sunkaus darbo.

Katedroje vargonai gaudžia; žmonių giesmės ir maldos traukte traukia visus katalikus.

Palonė atidarė langą, per kurį buvo matyti katedros bažnyčia, išsilenkė ir papylė per jį kokius ten trupinius karveliams; tie gi, nulėkę nuo stogo, ėmė lesti, linksmai burkuodami. Ji, dar labiau išsilenkusi, traukė į krūtinę kvapų orą, žiūrėjo į karvelius ir klausė varpų gaudimo, vargonų vargonavimo . . .

Galvoje jos ir krūtinėje teip sunku, teip liūdna

Nelinksmo jos šiandien, nė karveliai, nė saulė, aiškiai šviečianti, — viskas jai atmindavo gimtinį kiemelį, kur teipo-gi buvo karveliai. Ir mažą kaimos bažnytėlę ir mirusius tėvus, minkštą žalią veją vietoje kieto bruko; daug pažįstamų, draugių, prietelkų, su kuriais, tankiai susiedama, galėjo išsikalbėti, pasijuokti ir jos širdžiai tartum lengviaus likdavo, nesijautė teip viena Atsiminė savo mylimąjį, kurs ją teip labai mylėjo; pametęs gi turtingąją vedė Atsiminė jį važiuojant į šliubą; ji matė, parpuolė ant žemės ir verkė, verkė O vėjai pūtė, sodnai užė ir lelijos lingavo

Vis tai jau toli, toli

Ji čę tarnauja: rytą vakarą padeda poniai apsilvkti ir nusilvkti. Per ištisas dienas kartais ir naktis siuva Darbų yra daug. Ponia turtinga, puikiausiai puošias. Visame Kaune jai lygios nerasi. Reikia nuolat mainyti tai kaspinais, tai brindos, antra sykį tuose pačiuose drabužiuose nepritinka jai pasirodyti Palionė viską daro kantriai, nedejuoja, nesiskundžia — nes ima algos šešis rublius ant mėnesio, tris-gi iš jų turi už broliuko mokslą atiduoti.

Liūdna jai nuolat viena sėdi, netari su kuo žodelį sumainyti, jausmais pasidalyti; negirdi nėjokios kalbės, kaip tik ponios paliepinus.

Vienutinė jos paguoda, kada kartais, poniai neesant, pasiseka išsprukti į bažnyčią. Ten tai, išžiūrėjusi kryžių, meldžias, ar parpuolusi kniupsčia prie žemės, skundžias Dievui, bažnyčiai ir šaltiems akmenims, kad ji teip viena, vienutinė

Ją už tat davatka visi pavadino; ji nepyksta, tik taiko kada vėl galės išsprukti į bažnyčią.

Turi 27 metus; išrodo daug senesnė. Kada pažiūri į veidrodi, pati savyje nepažįsta, kitą syk skaisčios merginos, po kaimą dainuojančios. Suliesėjo, veidas išpitęsė, skruostuose ir lūpose kraujo lašo neliko; juodose kasoje keletas žilų plaukų žiba; tik akis, juodos, kaip naktis, pasidarė dar juodesnės ir liūdnei, liūdnei žiūri į žmones . . .

Šiandien ji apvilko savo liesą liemenį nauju tamsiu kartunu; juodus plaukus dailiai sušukavo; tikis nueiti į bažnyčią ant šventenybių, bet poni dar miega, vakar vėlai sugrižo iš gegužynės; pavargusi — ilgai miegos

Pastatė ji vandenį praustuvėje, viską nudulkino, sutaisė. Pažiūrėjusi į laikrodį ir katedrą, išdrįso praverti duris į ponios miegamąjį kambarį. Ponia pabudo.

— Rodos, ponia mane šaukė? — nedrasiai melavo Palionė.

— Ne, be reikalo mane pažadinai; dar neišmiegojusi esu, — atsakė ponia slinkiai trindama užmiegotas akis. — Kokia nuobodi esi! juog matei, kad pavargusi grįžau.

— Jau dešimta adyna; aš-gi norėčiau — tyliai atsiliepė Palionė ir balsas, lyg kad nutrūko.

— Ko ten norėtumei? Išimk vėlyg man tuos drabužius, žinai, naujus melsvus su gelsvomis brindomis, kuriuos vakar Pabijanauskienė atsiuntė. Šiandien būs pas mūsų svečių daug, vėl pavargsiu. Neišmiegojusi, prastai išrodysiu, — kalbėjo ponia, tartum į save. Palionei išėjus, dar pridūrė, atsidususi: — A jau tos tarnaitės! — Argi jos kada supras ir nujaus mūsų padėjimą? medinės galvos Bet reikia jau man kelti; dešimta — pakol apsiliksiu, gali ponas Adolpa ateiti; jis visados pirmas

Prasijuokė, ką mielą atsiminusi, pasiražė lovoje ir išlipo, pašaukus pirm Palionę. Ta viską padavinėjo. Nors mintis jos kitur skrajojo, nė sykio nepaklydo, teip jau papratusi prie to darbo buvo. Ponia nesiskubino, tankiai ir ilgai sustojusi ties zerkolu, tyrinėjo savo veidą. Turėjo 35 metus; nors to nėkam nesakė ištikro ir neišrodė. Veidas

jos apskritas, baltas ir raudonas; plaukai geltoni, lyg auksas žibėjo, akis šviesios, mėlynos... o! ji žino jų galybę....

Užsimetusi baltą batisto nažutką, permatomą nuo brindų, atsisėdo krėse ties veidrodžiu ir liepė save Palionei šukuoti.

Ta, paėmusi šukas, visa dirstelėjo, išgirdo bažnyčioje signavojant ant mišių.

Neišdrįso prašyti, kad ją paleistų; gal žinojo poniai nepaleisiant. Reikia šukuoti.

Poni pirm liepė sau plaukus sugarbanoti priešais. Tarnaitė garbanojo, nors jai šiandien nevyko; turėjo keletą kartų taisyti, kol padarė, kaip reikiant. Paskui liepė poniai išimti įvairias gražnas į plaukus ir ėmė skirtis, dėdama sau ant galvos ir žiūrėdama į save veidrodyje, kurios labiausiai pritinka... nesiskubino; dabar mišios, tai ir Adolpa, tur būt, dar neateisiąs.

Visą atydą buvo atkreipusi į tas gražnas ir save, kad nė sykio, nė veidrodyje nepažiūrėjo į užpakalyje stovinčią Palionę. Ta-gi gal pirmą sykį taip stipriai pajuto paniekinimą savyje žmogaus ir kantrybės jai trūko. Staigu užsigeidė nusikratyti tuos pančius, kurie taip veržė; mesti tas priedermes, kurias jos dūšią taip kankino....

Į jos ausis per atvirą langą vėjas nešė nuo katedros vargonų ir giesmių balsus, kurie virpėdami veržės į vidų, į širdį ir plėtės ten teip, kad jiems angšta tapo krūtinėje. Spaudė ašaras į akis, bet Palionės akyse ugnis žerėjo, neduodanti išstrykšti toms ašaroms, kurios veržės. Ta ugnis džiovinu jas pirm, negu galėjo pasirodyti.

Ten nuo katedros viskas ją traukė ir šaukė prie savęs, užvislabiausiai ta žmonių minia, susirinkusi kartu Dievą garbinti; ji-gi, jos viena mažutė dalelė, teip arti esanti, atskirta nuo jos....

Jau procesija išeina.... Ponia vėl liepia:

— Suraityk jau plaukus ir prisėgk tą žvaigždę!

Palionė vėl drebarčia ranka paėmė šukas; šukavo, suko, raitė, ant galo, prisėgė.

— Ak, mano miela, kaip suraitai, juog aš teip žmonėms pasirodyti negalėsiu... raityk iš naujo....

Tarnaitė iš naujo raitė. Balso neišdavė, nors jauties skriaudžiama ir nelaiminga.

Kunigas prie paskutiniojo altoriaus giedojo „Te Deum laudamus“; žmonių balsai pritarė ir pasklydo į šalis dėkingoji giesmė.

— Tik plaukus pešioji, o gerai nepadarai, — sušuko, jau susiraukusi ponia.

Ir mergaitės kantrybė pasibaigė, akys sužibėjo, norėjo ką pasakyti, bet balsas užsilaikė gerklėje, lyg kad užkimo; negalėjo, tik pakėlė drebančią ranką ir tiško šukas į stalą. . . . Brangios šukos sutrupėjo ir viena maža jų dalelė atšokusi užgavo poniai skruostą.

— A! — sudejavo graudulingu balsu ponia; atsirėmė, tartum alpdoma. Dar niekad buvo to nepatyrusi.

Praslinko keletas ilgų, ilgų minučių. Palionė stovėjo, persigandusi.

— Nuo šios valandos nebeturi pas manęs vietos — pratarė alpstančiu balsu atsikurtėjusi ponia ir, paėmusi nuo stalo puikiąją makšnelę, išėmė iš jos keletą popierinių pinigų ir metė juos Palionei. Ta pakėlė juos, pastovėjo prie durų, lyg kad ko laukdama, ar nenumanydama, ką veikti. Iš jos akių ašaros iš tryško; pati savęs persigandusi, išėjo pro duris, žodžio neištarusi.

Ir poniai, atlikusiai vienai, ėmė ašaros per veidą riedėti. Atsiduso iš krūtinės gelmės. Ji tokia gera jauties; tik nesuprasta ir nelaiminga.

Pasėdėjusi dar valandėlę, atsiminė būsiančius svečius, nušluostė ašaras, kad akys neparaustų, išgėrė efiro-valerijani ir atsigulė vėl į lovą.

Valandėlei praslinkus, kas pabeldė į duris.

— Kas čė? — paklausė graudulingu balsu graži ponia.

— Tai aš, Radušauskienė, — sakė greitai nebejauna išsipuošusi ponia, įeidama į kambarį, nesulaukus pirm pakvietimo. Matytis, tankiai jos čė būta. — O-gi kas tau širdele?

— Ok, mano miela, kiek tai žmogus turi nukentėti, tai ir pasakyti sunku! — skundė graži ponia — Ir nuo ko? nuo ko? Nuo tų, kurie mūsų duoną valgo — nuo

tarnų... Ta tavo išgirtoji Palionė, tai tikra davatka. Pamislyk sau, kaip metė iš piktumo šukas į stalą, tai net mane užgavo... Pavariau ją...

— Ar gal būti? Kur tik buvo, gyrė ją; sako, kantri.

— Ir man teip iš pradžios rodėsi... bet šiandien parodė savo tikrąjį būdą... Nedėkingoji... ko jai trūko pas maneš?... Turėjo gerą algą, atskirą kambarį, valgi nuo stalo... kaip sirgo ir prie daktaro siunčiau, — sugraudinta savo gerumu dar pridūrė ponia. — Bet žinau aš tas davatkas; joms tiktai pažmonys rūpi, po bažnyčias lakstyti...

— Nusiramink, širdede! — maldė viešnia — kitą sujieškosiu. Ot, geriaus kelk, padėsiu apsilvilti. Mačiau praeidama tavo pats su Adolpa salione kalbas...

— Ką veiksi, reik vilktis, — tarė, atsikeldama ponia. — Norėjau šiandien gražiai išrodyti, bet ta Palionė mane sunervoja; drebu visa. Neturiu kada nė atsilsėti. Pane-dėlyje prie Dr. Z. ant pokilio; utarninke prie advokatų B. ant vardodienio; vakar ant gegužynės; dar tos tarnaitės tiek sveikatos suėda...

— Neimk teip į širdį, — ramino dar viešnia — Spiauk ir gana! Ar jos vertos, kad dėl jų ašaras lietumei? Yra to gero: nebūs ta, bus kita.

— Visi-gi reikia mums nervotoms esant... būk čę sveika. Nieks neišmano, kiek turime vargų pakelti! N.

Apie dorą vaikų auginimą.

(Toliaus žr. №. 4—5).

1. Kas išvažinėjo mūsų šalį, stebias, juog pakeliais nėra vaisingų medžių. Už sienos visais pavieškiais geltonuoja kriaušės (grūšios), raudonuoja obuoliai ir kiti vaisiai. Už tat ir keliauti ten maloniaus; viena, pauksmėje saulė nekepina, antra, troškimą skania rūgštimi galima visur užgesinti. Vaisiai dideliai palaiko sveikatą; užtat Prūsai, daugiaus vaisių per vidurius perleizdami, sveikesni už mus. Kodėl pas mus niekas nesirūpina, idant turėtumime daugiaus vaisių: jie būtų pigesni ir kožnam prieinami?

Ar Dievas žemei neduoda sulčių, kuriomis galėtų tuos medelius išpenėti? Jug ne, nes kur pasodini obelę ar slyvą, greit išauga į medį ir lenkia prie žemės šakas, vaisiumi apsunkintas. Kodėl-gi neturime tiek vaisiaus, kaip vokiečiai, kurie už porą skatikų prisipilia kišenias? O tai dėlto, kad, kaip sako, pas mus negalima tokių daiktų sodinti, nes vaikai išsipjaus iš jų rykštes ir po visam. Jeigu išmokintumite vaikus godoti visuomenės gerą, jeigu įkvėptumite, juog ir tai, kas lyg ant pažiūros neturi pono, turi būti brangintas, kaip ir locnas turtas, nes kožnam iš mūsų vienokiai naudinga. Tuomet atsirastų pilni bliūdai sultingų vaisių ir ant varguolio stalo. Pakol sodiečių vaikams nebūs įkvėpta, juog neleista kibinti, kas kam nepriguli, nors tai būtų ant pliko lauko, niekas nedrįs to naudingo darbo pradėti.

Savo paveikslu to išmokinsitė. Važiuoji į miestą; lužta batkotis. Pradedi siaubti, kad nėra kuo arklio pabaidyti. Vaikas tars: — „Tėte! aš iššoksiu ir nulaužiu, aure, aną rykštę“. Subark jį užtat: — „Gėdą turėtumei, Kaziukai. Ar tas medelis tavo? Jei pasodintas, turi būti reikalingas. Mieste batkotį nusipirksiva; o jei negausiva, ir taip parvažiuosiva; namie pasidirbsiva iš savo lazdyno“. — Jei tokią kalbą vaikai nuo jūsų girdės, užsakau iš kalno, kad nedrįs naikinti medelių prie kelio.

2. Liūdna, kad reikia priminti didelę religišką priedermę. Bet kas būtų iš visų jausmų, žadintų vaikų širdyse, jeigu užtylėtumime dar apie vieną — svarbiausią mūsų jaunūmenės ydą. Sodžiaus vaikai tankiai nežino, kas tai gėda arba baimė Dievo. Kas iš to išeina? O tai nešlovė, ligos ir susigriaužimai. Keikiate dukterį, kad sutepė savo vardą, sušmeižė jūsų giminę, o nesusiprantate, kad jūs patį kalti. Plakate sūnų už kieminėjimą per naktis, o nepamislįjate, kas yra priežastis jo pasielgimo. Perangsti pradeda žinoti vaikai daug nereikalingo nuo moterų. Daug iš jų mislija, juog brolio ar sūnaus nereikia gėdėtis; rėdos prie jų, miega drauge. To turi nebūti! Ir tarp savęs vaikai turi būti gėdingi. Matome tankia vaiką pusplikį, bėgiojantį prie žmonių be gėdos. Iš tokių

nebūs žmogaus čysto. Pageidimai, išauklenti vaiko širdyje, vodią netik dūšiai, bet ir kūnui: padaro jį tinginiu, apkvailina, mažina sveikataį ir amžių. Apsireiškia pas vaikus išblyškimas, pamėlynavimas akių ir šalinimosi nuo žmonių. Tokius vaikus turi motinos labai sergėti ir spausti prie darbo, idant gerai miegotų.

Margalis.

Sėjėjas.

(Praėjusią vasarą, keliaudamas po Žuvėdų žemę, jaunasis Tolstoj'us aplankė vieną jaunūmenės susirinkimą ir klausės ten skaitymo, kurį klausytojai labai karštai priėmė).

*

*

*

Kas eis sėtų?

Visi, visi: didi ir maži, kantoros prekėjas; artojas — žemdirbys; vaikas, kur laksto po laukus-miškus; motina, kuri bučiuoja savo kūdikį; sesuo, su prakaitu ant veido pelnantis kasdieninę duoną; turtingas ir beturtis, — visi, visi būsime sėjėjais!

Ką tu sėsi?

Visą, kas tik gali mumus augščiau pakelti: gerą žodį; gražią dainą; kokį meilės darbą pagal širdies balsą, kurs užjaučia kiekvieną reikalą ir teisybę; drąsą ir širdingumą visam, kas gera, gražu ir naudinga, — visą, kas mumus pirmyn stuma, tu sėsi!

Kame tu sėsi?

Visur, kame tik galima palenkti širdis, visur, kame tik gali tikėtis tavo sėklų dygimo: tėve, seseryje, brolyje, drauge; kelyje, bažnyčioje, prie darbo, prie žaislų; žmonėse su raudonais ir išblyškusiais veidais, — visur, kame nors mažiausia vietelė kokiam grūdeliui, ten tu sėsi!

Kuomet tu sėsi?

Visuomet, nepaliaujant, kol tik žmonės tamsybėje
 vaikščiuos; kol žmonių balsas, pagelbos šaukiąs, tavo
 ausyse skambės; tokių žmonių balsas, kurie dar neatrado
 viesos gimdytojo; kol tik materjalizmas slogina pasaulę.
 Dabar, tuojaus, tu stosi prie darbo, kol dar tavo akis
 nėra užsimerkusios ir tavo rankos ant amžių sustingusios...
 Teip! **Tuoj' tu pradėsi sėti!** Iš latviško: Ž. K.

Vaikų pasakėlė.

Buvo vokietėlis su baltu kapeliušiu.
 Ėjo keleliu ir priėjo mūro bažnyčelę.
 Toj' bažnyčelėj buvo: šviesto duris, lašinių altorius
 paukščių vargonai.
 Ispindo saulė — ištirpo duris.
 Įbėgo šunes — suėdė altorių.
 Įbėgo katinas — sudraskė vargonus.
 Tasai zakristijonas, ansai didis ponas,
 Ėjo per šventorių, pamatė liktorių,
 Ant liktoriaus gaidį. Labai pasibaidė . . .
 Šoko per tvorą — primynė Barborą.
 Ta Barbora rėkti, zakristijonas bėgti.
 Bėgo per kalnus kalnelius, palūžo kojelę.
 Parbėgęs namo, atrado žąsytę.
 Užnikęs tąsyti po vieną gislytę

Pasakė Ponia Urb. Gargždu par.

Judas Iskarijotė.

Lietuviška legenda.

Jeruzolimoje, gimstant žydo Zakaro sūnui, išgirdo iš
 dangaus balsą: „Smertis Zakarui! Smertis Zakarui!“ Tėvas
 Zakaras suprato, juog tasai tik ką užgimes ilgainiui jį
 užmuš. Nupynė todėl skrynelę, idėjo kūdikį ir šalip jo
 aukso ir sidabro: penkis svarus tam, kurs atras, o šešis
 vaikui. Visą tą labą Zakaras įleido į jurę. Vienas pirklys,

irdamos laivėje pro šalį, išvydo skrynelę, ištraukė iš vandens, o atradęs vaikelį, pasiėmė auginti. Augintinis, pramintas Juda (Judušium) Iskarijote, ilgai gyveno pas pirklį. Važinėdamas su pirkliau su vaizbos dalykais, atvyko jisai į Jeruzolimą. Čę jam patiko alga, kurią gaudavo Erodo tarnai; tad metęs savo augintoją, pristoję prie Erodo. Vieną kartą Erodas išsiuntė Judą ant rinkos obuolių pirkty. Bet Judas nepirko: pinigų pasisavino, o obuolių nuėjo vogty ir, kaip tyčiomis, pataikė į savo tėvo Zakaro sodną. Zakaras, pajutęs vagį, ėmė vyti. Kilo peštynės, ir Judas užmušė Zakarą. Tame krašte buvo paprotis toksai, juog nužūdę vyriską, turėjo būtinai paimti jo moterį, našle likusią. Tai-gi ir Judui, kurs nežinojo, kad užmušė savo tėvą, prisėjo vesti savo motiną. Judas buvo apsigimęs su žyme ant nugaros. Pragyvenus judum kurį-ne-kurį laiką, kad Judas mainės marškinius, Judo motina — pati pažino savo sūnų, ir jam prisėjo bėgti šalin. Laike tų klajonių Judas pakliuvo į skaitlių Jezaus Kristaus mokytinių ir Jį pardavė. Bet ir Judo pabaiga nelaba buvo: jis pasikorė ant drebulės (apušės), kurios lapai nuo to laiko neliaujas drebėję iš baimės ir bjaurumo. —

(Užrašyta Santakuose Vladislavovo pav. Suvalkų gub. iš žodžių Petronelės Valevič, 60 metų; spaudinta „S. Pet. Wied“ ir „Birž. Wied“ № 121.)

Biškyltis.

P. S. Andai prisiuntė mums p. Karbonarijus legendą apie Kregždę ir Kuisį. Spauzdinome. Matyt po Lietuvą dar tebegalima rasti gražių legendų. Juogei apušės lapai dreba dėl to, kad ant jos Judas pasikorė, tai ir Ūkmergės pavieta žino.

Red.

Paukščių Karė.

Padainuosim' gražią dainą,
 Gražią dainą — Paukščių Vainą,
 Prieš žvėrių pakatą. (Du kartų).
 Laksto Vanag's, skraidydamas,
 Savei peno jieškodamas,
 Ir užtiko Zuikį.

Vanag's Zuikį užtropijo,
 Su nageliais pasveikino,
 Labai meiliai glostė.

Zuikis bėgdam's balas taško,
 Vanagas jam akis drasko,
 Norėdams sugauti.

Zuikis bėga, kaipo kulka,
 Suskubo įpult į pulką
 Žvėrių keturkojų.

Tarė žvėrys keturkojai:
 „Vanage, ko čę atjojai
 Ant Zuikelio sprando“?

Lapė, kardą pagriebusi,
 Prie Vanago pripuolusi,
 Zuikelį gelbėjo.

Vanag's kvietė visus paukščius.
 Sakė: „Išmuškim tuos jaučius —
 Žvėris keturkojus“!

Paukščiai, dailiai apsikaišę
 Ir mundierius pasikaišę,
 Užpuolė ant žvėrių.

Ką tik žvėrys susiėjo,
 Ką tik jiems ėsti padėjo
 Lapė — gaspadinė,

Štai, paukščiams surikus: „ura“!
 Tai dabar duosim' į skūrą
 Žvėrimis keturkojams“!

Lapė, kardą pagriebusi,
 Palėj' barščius, nesrėbusi. . . .
 „Tai dabar prapuolėm“! . . .

Luokys, pagavęs karštovus,
 Seniai tokioj' karėj buvęs,
 Nežin', ką daryti.

Tas luokutis su rankutėm
 Gniaužė, kaip su dviem replutėm,
 Paukščius gandindamas.

Zuikis, vezdus pasigriebeš,
Kulkas jau buvo išbėręs,
Mušė, kaip galėdams.

Ežis, ėmęs šepečiuką,
Tolyn nustumė Gaiduką,
Iš to juoko gavo.

Pelėda už grėbliu griebia,
Pakabinus purvus drebina,
Akis užlipina.

Vanag's, paėmęs peštuką,
Katinui padarė štuką —
Akis iškabino.

Aras, pagriebeš vedegą,
Kirto lapei per uodegą,
Ištolo stovėdams.

Apuokas, pelę sugavęs
Tam Arni sakė, padavęs:
„Žvėris pergalėjom“!

Šeškus Šikšnosparnį gaudė,
Pasigavęs, labai baudė,
Klausė: „Kas tu esi“?

Šikšnosparnis, persigandęs,
Tokių rankų dar nebandęs,
Pradėjo meluoti.

„Aš esmu biedna peliukė,
Tavo gera prieteliukė
Visokioj' nelaimėj“...

O kad matė viršų ima
Paukščiai, žvėris apiima,
Pakilo prie paukščių.

Kad pažino paukščiai vylių,
Šikšnosparnį šalin vijo,
Prastai jam nutiko.

Žvėrys ir gi rodą darė,
Šikšnosparnį šalin varė
Ir karę užmiršo.

(Ant rankraščio rusiškas parašas: *P. Baltrušaitis. Ras. p.*)

Velnio prityrimas.

Kervinėjo velnias po patvorį kiaurą,
 Kur voliojos kiaulės po dumblyną — maurą;
 Pimpinėjo, dairės, smalos pipką rūkė;
 Ragus muistydamas, šėip sau vienas niūkė:
 „Oi, aš nelaimingas! Visi man' nekenčia.
 Kožnas, žėgnodamas, keikia, rūkia, švenčia . . .
 Dar su vyrais šėip teip. Ale nuo tų bobų
 Kiek aš prisikenčiu pertarmių nelabų“! . . .
 Išigeidus kiaulė bulbių pasiknisti,
 Pradėjo laužt' tvorą, bruktis, daržan lįsti.
 Vos galvą įbrukus, ėmė žviegt', vaitoti,
 Vaipytis, kraipytis, uodegą sukioti:
 Nė vidun, nė oran negal išsitraukti.
 Besitąsant, ėmė tvora labiau smaugti.

„Žiūr, žiūr, kas ten dedas! Tvorą kiaulę ėda . . .
 Nu, jei boba užtiks, būs man pirmam bėda“!

Sit, boba su didžia kuoka

Lekia viršun ne be juoko.

„Uš, tu, prakeikta smaliūge!

Daržan lenda ir dar stūgia! . . .

Tiekai-gi smalstumas brudo . . .

Gal-gi čę tau „velnias“ įgrūdo! . . .

Pyliok, ury! kus! kus! kus“!

„Ag aš sakiau, kad teip būs“ . . . *Antanas Jankūnas.*

Turinys (B) dalies.

I. Neatmezgamas Mazgas. Farsa. <i>Petliukas</i>	1
II. Palangos jurė. Eilės. <i>A. J.</i>	18
III. Ūkės dalykai.	19
1. Kaip pataisyti seną užleistą sodną? (<i>su pašiniiais</i>). 2. Paruo-	
šimas žemės iš rudens vasarojui. 3. Į Grybus. Sakmė, <i>M. Dagilėlis</i> .	
IV. Malda Marijai <i>A.</i>	24
V. Lietuvių Litanija.	26
VI. Tarnaitė. Paveikslėlis. <i>N.</i>	28
VII. Apie dorą vaikų auginimą. <i>Margalis</i>	33
VIII. Sėjėjas. <i>Z. K.</i>	35
IX. Vaikų pasakėlė	36
X. Judas Iskarijotė. Liet. legenda.	36
XI. Paukščių karė. Daina.	37
XII. Velnio prityrimas	40

Išleistojas ir atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas, Tilžėje.

Spauzdinta pas J. Šenke, Tilžėje.